

БЕЛЫШАВІК
БЕЛАРУСІ

№ 3

САКАВІК

МЕНСК

1928

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ!

3 1-га студзеня 1928 году

да выдавецтва ЦК ЛКСМБ „ЧЫРВОНАЯ ЗЬМЕНА“
перайшло выданьне часопісі

„МАЛАДНЯК“

„Маладняк“ выхо- у 1928 годзе дзівя значна рэ-
арганізаваным і павялічаным у памеры да 7-мі друкава-
ных аркушаў, на лепшай паперы.

Рэгулярны штотомесячны выпуск часопісі ГАРАНТУЕЦЦА.

На 1928 год БУДУЦЬ ДАДЗЕНЫ ДАРМОВЫЯ ДАДАТКІ:

Гадавым падпішчыкам:

- 1) Камплект „Маладняка“ за 1927 год або
- 2) Бібліятэчка Маладнякоўскае кніжніцы на 3 руб.

Паўгадавым:

Бібліятэчка Маладнякоўскае кніжніцы на суму 1 руб. 50 кап.

НА ПРАЦЯГУ ГОДУ БУДУЦЬ ДРУКАВАЦЦА Ў ЧАСОПІСІ

ня толькі творы сяброў „Маладняка“ але шэраг перакладаў твораў пралетарскіх пісьменьнікаў інша-нацыянальных літаратур.

Для супрацоўніцтва ў аддзеле крытыкі запрошаны лепшыя беларускія крытыкі. Будзе таксама зьмешчана шэраг артыкулаў, аглядаў літаратур саюзных рэспублік і замежных краін.

У грамадзка-політычным аддзеле будуць надрукаваны артыкулы аб культурнай рэвалюцыі, літаратуры, мастацтве і г. п.

Дзецца штотомесячна багаты кнігаліс і хроніка беларускага культурнага жыцця і культурнага жыцця саюзных рэспублік.

Умовы падпіскі:

На год . 6 руб.

На паўгода . 3 руб.

На 3 месяцы 1 р. 50 к.

На 1 месяц . 50 к.

ЦАНА
асобнага нумару
60 кап.

Гадавым падпішчыкам дзецца
рассрочка: пры падпісцы 2 р.
і праз кожныя 2 месяцы
па 2 рублі. Паўгадавыя
падпішчыкі плацяць пры
падпісцы 1 руб. 50 кап.
і праз 2 месцы 1 руб.
50 кап. Дармовыя да-
даткі высылаюцца пад-
пішчыкам ў рассрочку
пасля атрымання апошняга
ўносу.

Падпіска прымаецца:

кантораю Выдавецтва
ЦК ЛКСМБ „Чырвоная
Зьмена“ — Менск, Камса-
мольская 25, усімі пашто-
вымі аддзяленьнямі, усімі
аддзяленьнямі БДВ і спе-
цыяльнымі ўпаўнаважа-
нымі і агэнтамі Выда-
вецтва „Чырвоная
Зьмена“.

АДРАС РЕДАКЦЫІ:

Менск, клуб Карла Маркса, пакой № 29.

Пралетары ўсіх краёў, злучайцеся!

БАЛЬШАВІК БЕЛАРУСІ

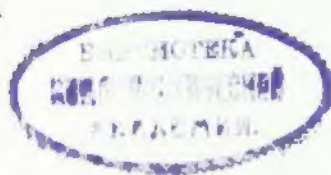
ЧАСОПІСЬ ПАЛІТЫКІ І ПРАКТЫКІ
ПАРТЫЙНАЙ ПРАЦЫ
ОРГАН ЦК КП(б)Б

№ 3
САКАВІК

Менск—1928

Менск 1953г. Б. 851

БМ

Задачы рэканструкцыі сельскай гаспадаркі ў сёлетнюю пасеўкампанію

Калі ў мінулыя пасеўныя кампаніі па сельскай гаспадарцы стаялі галоўным чынам, задачы аднаўленчага характару, дык у сёлетнюю пасеўную кампанію задачы дапаўняюцца цэлым шэрагам новых момантаў, якія даюць інакшую ўстаноўку ўсёй нашай аграрнай палітыцы і ўжо пасеўную кампанію неабходна разглядаць, як першы пачатак практычнага ажыццяўлення вызначанага партыйнага курсу па сельскай гаспадарцы. Апошнягодняя практыка нашай працы па рэканструкцыі ўсёй народнай Гаспадаркі паказала, што палітыка фарсіраванай індустрыялізацыі Саветаў Саюзу зьяўляецца мерапрыёмствам зусім рэальным і праз утварэньне вялізарных электрычных асяродкаў, праз адчыненне новых буйных-прамысловых прадпрыемстваў і пераабсталяваньне старых, значна пашыраецца тэхнічная база індустрыі, якая пачынае браць на буксір усе іншыя, больш прымітыўныя галіны народнай гаспадаркі з тым, каб ператвараць іх разам з гэтым цягнуць уперад па шляху да сацыялізму. Але практыка паказала, што індустрыялізацыя будзе нармальна разьвівацца толькі пры тых умовах, калі ў належным напрамку будзе праходзіць і рэканструкцыя ўсёй нашай сельскай гаспадаркі, якая займае першае месца пасля прамысловасьці ў сыстэме народнай гаспадаркі. А між тым у працягу аднаўленчага пэрыяду сельская гаспадарка пераважна разьвівалася як дробная індывідуальная гаспадарка і, такім чынам, аднаўленчы працэс у сялянскай гаспадарцы праходзіў, галоўным чынам, на базе прымітыўнай тэхнікі. Далейшае разьвіцьцё сельскае гаспадаркі на такім адсталым тэхнічным базісе ня будзе адказваць нашым задачам індустрыялізацыі і сацыялістычнаму будаўніцтву, бо спажывецкія запатрабаваньні вёскі ўжо вельмі пашырыліся і з кожным годам будуць расьці запатрабаваньні прамысловасьці і экспарту на прадукцыю сельскай гаспадаркі і вёска без рэканструкцыі сельскай гаспадаркі можа зьявіцца тормазам нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Прыпамнім старыя часы, як тады праходзіла разьвіцьцё ўсёй наогул народнай гаспадаркі. У той час капіталізм, як у прамысловасьці, так і ў сельскай гаспадарцы ствараў буйныя капіталістычныя прадпрыемствы і цяпер, напрыклад, у такой краіне як у Ўсходняй Прусіі, сельская гаспадарка ў сваёй абсалютнай большасьці знаходзіцца ў руках аграрных капіталістых, якія арганізавалі свае буйныя сельска-гаспадарчыя прадпрыемствы па прыкладу капіталістычнае фабрыкі, заводу. Такі лёс чакае сельскую гаспадарку кожнае буржуазнае краіны, пры тых умовах, што яна будзе разьвівацца пры капіталізьме; на шлях капіталістычнага разьвіцьця сельскую гаспадарку царскае Расеі ставіла аграрная палітыка Сталыпіна. Прагрэсыўна разьвіваючыся капіталізм са ўсёй рашучасьцю ліквідуе фэадальную тэхніку ў сельскай гаспадарцы—трохпалёўку, першабытныя машыны і прылады, і замяняе новай тэхнікай, навуковай арганізацыяй сельска-гаспадарчай

вытворчасці, скарыстоўваючы для гэтага агранамічную навуку, хімію, тэхнолёгію, інжынерную справу пры мэліарацыях і г. д. Разам з гэтым і вобшчынны прынцып землякарыстання змяняўся прыватнай уласнасьцю на зямлю і гэтым самым забясьпечылася капіталістычная канцэнтрацыя зямель у адных руках, якая праходзіла праз шырокае масавае абезьземельваньне бядняцка-серадняцкага сялянства. Прымітыўная фэадальная тэхніка сельскай гаспадаркі і сама дробная сялянская гаспадарка без яе капіталістычнай рэканструкцыі не давала магчымасьці разьвівацца капіталістычнай прамысловасьці і пагэтаму паралельна з ростам к. індустрыі, праходзіла адпаведная к. рэарганізацыя і фэадальнай сельскай гаспадаркі. Капіталістычнай прамысловасьці патрэбны былі і буйныя капіталістычныя прадпрыёмствы ў сельскай гаспадарцы і яны ў кожнай буржуазнай краіне ўтвараюцца.

Наша сацыялістычнае будаўніцтва праходзіць у зусім іншых умовах і мэта яго зусім у іншым. Капіталізм, утвараючы буйнае земляробства, праводзіў шырокае разбурэньне, абезьземельваньне сялянства. Зусім інакшым шляхам праводзім арганізацыю буйнага сацыялістычнага земляробства—мы ўцягваем самыя шырокія колы батракоў, беднякоў і сярэднякоў вёскі ў арганізацыю гэтых новых форм гаспадаркі, арганізуем для гэтага большую дапамогу крэдытам, падаткам, спэцыялістамі і іншым, з тым, каб самі працоўныя масы будавалі гэта земляробства і праз яго палепшалі сваё матар'яльнае становішча.

І для кожнага рабочага і селяніна павінна зьяўляцца аксіомай той прасты факт, што дробная індывідуальная сялянская гаспадарка, як такая ня можа зьяўляцца сталай базай для разьвіцьця нашае сацыялістычнае індустрыі і ня будзе заўсёдышняй падставай наогул для нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Ужо цяпер патрабуецца грунтоўная рэарганізацыя індывідуальнай сельскай гаспадаркі на новай тэхнічнай базе і ў новыя формы. Такімі формамі зьяўляецца калектывізацыя бедняцка-серадняцкіх індывідуальных гаспадарак і ўцягваньне іх у розныя віды, асабліва ў вытворчую, каапэрацыі. Сама індывідуальная сельская гаспадарка зьяўляецца ў сучасны момант прычынай, якая тармазіць палепшаньне наогул усёй сельскай гаспадаркі. Прывядзем прыклады. Пры арганізацыі кожнага сялянскага двара, як-бы мала ў яго зямлі ня было, патрабуецца паставіць усе неабходныя будынкi, купіць жывы і мёртвы інвэнтар і калі ўсё гэта справіць, дык атрымаецца вялікая перагружанасьць невялікага зямельнага падзелу капіталам, які з вытворчага боку нерацыянальна скарыстоўваецца. Капіталу ўсадзім шмат, а невялічкі зямельны падзел будзе даваць прыбытку мала і ў выніку адразу атрымаецца дэфіцыт. Не дарма цэлы шэраг індывідуальных бядняцкіх гаспадарак, атрымаўшых крэдыт на абсталяваньне сельскай гаспадаркі, ніяк часамі ня можа расквітацца пасья.

Самаму „культурнаму гаспадару“ паспрабуйце пры 6 гэктарах зямлі ў крэдыт пабудаваць будынкi, купіць каня, карову, плуг, барану, малатарню і іншыя машыны, пракрэдытаваць яго насеньнем і кожны такі гаспадар, калі ў яго другіх прыбыткаў акрамя як ад сельскай гаспадаркі ня будзе, амаль што з выплатай крэдыту не справіцца і гаспадарка ў яго будзе зьяўляцца дэфіцытнай. Акрамя таго, калі ўзяць цэлы шэраг буйных машын і прылад, як напрыклад, малатарня, жняўка, трыер трактар, карыстаньне электрычнай энэргіяй, абсталяваньне малочнай і іншым буйным інвэнтаром, ды ніводная, як бедняцкая, гэтак і сярэдняцкая гаспадарка ў індывідуальным парадку не будзе мець мажлівасьці купіць гэты інвэнтар, а калі і купіць, дык ён пры малой колькасьці зямлі амаль што круглы год будзе зьяўляцца беспрацоўным.

Вазьмеце далей, гадоўлю і ўтрыманьне племянное жывёлы таксама надзвычайна цяжка праводзіць у дробных індывідуальных сялянскіх гаспадарках, бо сама жывёла каштуе дорага і здабыць яе бядняцкай гаспадарцы цяжка, паставіць добрае харчаваньне жывёлы пры беднасьці гаспадаркі немагчыма і па неабходнасьці такім гаспадаркам прыходзіцца здавальняцца дрэннай і непрыбыткавай жывёлай, якая вытрымлівае цяжкія гаспадарчыя ўмовы беднай гаспадаркі. Таксама вырашчваньне сартавога насеньня тармазіцца недахопам зямлі і бывае часам і бедняку нельга перайсьці і да шматполья па прычыне малазямелья. Усё гэта кажа аб тым, што палепшаньне гаспадарчага становішча бядняцкага і сярэдняцкага сялянства, правядзеньне перабудовы ўсёй сільскай гаспадаркі магчыма пры шырокай калектывізацыі бядняцка-сярэдняцкага сялянства. А пры такім становішчы, калі бядняк сядзіць на індывідуальнай гаспадарцы, ён ставіць Савецкую ўладу ў такое становішча, пры яком надзвычайна цяжка правесць гаспадарчую дапамогу кожнаму бедняку, ня гледзячы на тое, што большая частка дапамогі ўвесь час ідзе бяднейшаму сялянству. Акрамя таго, шмат сродкаў, якія мы кожны год на гэта трацім, становіцца беднякоў, якія жывуць на індывідуальных гаспадарках і да гэтага часу, зьяўляецца кепскім. Цяпер, калі возьмем тую быўшую вясковую беднату, якую мы ў свой час аб'ядналі ў калхозы іх гаспадарчае становішча ўжо ў сучасны момант зьяўляецца куды лепшым. Пагэтаму практыка дапамогі індывідуальным бядняцкім гаспадаркам і тым, якія аб'яднаюцца ў калектывныя гаспадаркі відавочна паказала, што толькі праз арганізацыю калектывных аб'яднаньняў мы будзем мець мажлівасьць вывесці беднату з цяжкага гаспадарчага становішча пры індывідуальным землякарыстаньні.

На практыцы зараз мы маем такое становішча, калі вясковая бедната зьяўляецца адным з тых, сацыяльных пластоў на вёсцы, на які пралетарыят апіраецца. Між іншым пры індывідуальным вядзеньні сільскай гаспадаркі няма ніякіх асаблівых перспэктыў і на палепшаньне яе матар'яльнага становішча пры ўсіх жаданьнях Савецкае ўлады. А тым часам адбудовай новых фабрык і заводаў, вялізарным пашырэньнем індустрыялізацыі, Савецкая ўлада мае мажлівасьць палепшыць становішча пралетарыату. Каб вывесці з сучаснага гаспадарчага тупіку вясковую беднату, у якім яна зараз знаходзіцца партыя ўжо дала катэгорычную дырэктыву правесці дастатковы лік мерапрыемстваў па фінансаваньню калектывізацыі вяскавай беднаты і сярэдняцкага сялянства. Бяднейшае сялянства і сярэднікі, якіх больш за ўсё эксплёатавала ў старыя часы капіталістычная сыстэма і, якія стаялі перад пагрозай поўнага абезьзямелья ці закабаленьня, калі-б захаваліся капіталістычны парадак, павінны цяпер са ўсёй рашучасьцю падтрымліваць лёзунг партыі па арганізацыі сацыялістычнага земляробства. Не хаваючыся за сваё старое, дробнае, індывідуальнае землякарыстаньне, пазастаўшае беднякам і сярэднякам ад старага капіталістычнага строю, яны павінны ўдзельнічаць у сучасным сацыялістычным будаўніцтве, смелай рашучай арганізацыяй новых калектывных каапэраваных сацыялістычных форм земляробства.

Для далейшага супроцьстаўленьня капіталістычна-кулацкім тэндэнцыям на вёсцы, беднякам і неабходна сярэднякам праводзіць арганізацыю новага сацыялістычнага земляробства праз калектывізацыю і каапэраваньне. Такую ўстаноўку рашуча праводзіць партыя ў сваіх практычных мерапрыемствах па правядзеньню аграрнае палітыкі і бядняцка-сярэдняцкае сялянства павінна падтрымаць яе. Толькі аб'яднаўшыся ў калектывныя гаспадаркі, каапэраваўшыся, магчыма па новаму перабудаваць і сельскую гаспадарку ў параўнаньні з любой індывідуальнай гаспадаркай. Якія-ж практычныя мерапрыемствы правесці ў нашай аграр-

най палітыцы, каб яны дапамагалі бедняку і серадняку пераходзіць да калектыўных аб'яднаньняў? Да такіх мерапрыемстваў намі вызначаецца — усе бядняцка-серадняцкія гаспадаркі, якія аб'яднаюцца ў калектывы, павінны быць у тым-жа годзе і ў першую чаргу земляўпарадкаваны за кошт дзяржавы. Далей, з тае прычыны, што бяднейшыя сяляне маюць надзвычайна мала зямлі ў сваім фактычным землякарыстаньні нормы іх пры пераходзе да калектыўных форм павінны быць пашыраны ў параўнаньні з індывідуальнымі гаспадаркамі і пры самым земляўпарадкаваньні ім павінна давацца лепшая зямля. І каб самы пераход да калектыўных форм не тармазіўся тымі членамі зямельнага вобчства, якія жадаюць застацца пры індывідуальным землякарыстаньні, неабходна дазволіць любой меншасьці, але ня менш як 5 дварам без дазволу вобчства ў любы час пераходзіць да калектыўных форм землякарыстаньня. Разам з гэтым неабходна забяспечыць поўнасьцю крэдытам, асабліва ізноў арганізуюмыя калектыўныя гаспадаркі. У сёлетнім годзе мы на гэту справу асыгноўваем крэдыту 1.660 тысяч руб., між тым, як у леташнім годзе было адпушчана значна менш.

Ужо зьвесткі ёсьць, што цяга да калектыўных форм земляробства пашырылася і сяляне выносяць пастановы, падаюць заявы аб арганізацыі калектываў, але месцамі гэтыя матар'ялы толькі прымаюцца і ніякіх пасля канкрэтных мерапрыемстваў не праводзіцца. Такія адносіны да калектывізацыі неабходна разглядаць як крымінальную справу і такое „спачуваньне“ калектывізацыі пара зьмяніць сур'ёзным дзелавым падыходам. *Са ўсёй рашучасьцю трэба на мясцох дабіцца таго, каб на кожнай пастанове, на кожнай заяве сялян аб пераходзе іх да калектыўных форм земляробства адразу высылаўся туды аграном, інструктар, палітпрацаўнік, якія-б дапамагалі практычна арганізаваць той ці іншы калектыв, бо без нашага практычнага ўдзелу ў гэтай працы самому сялянству цяжка праводзіць арганізацыю новых форм земляробства.* А ў нас да гэтага часу шмат ёсьць на мясцох працаўнікоў, якія ма'быць штодзённа ставяць пытаньні аб пераходзе да калектываў адразу ўсяго сялянства, і занятыя такімі агульнымі маштабамі і праблемамі не прыдаюць ніякага значэньня асобным заявам і пастановам сялян аб калектывізацыі і такім падыходам фактычна зрываюць палітыку партыі па калектывізацыі вёскі. Пара адзначыць, што месцы яшчэ і да гэтага часу сур'ёзна і практычна не ўзяліся за калектывізацыю бядняцка-серадняцкага сялянства.

Другой устаноўкай, якая да гэтага часу не стаяла так рашуча ў нашым сельска-гаспадарчым будаўніцтве зьяўляецца індустрыялізацыя сельскай гаспадаркі. Да гэтага часу наша ўвага была сканцэнтравана, галоўным чынам, на правядзеньні земляўпарадкаваньня, мэліарацыі, аграмерапрыемстваў. Усе яны пры нядаўным заняпадзе беларускай сельскай гаспадаркі зьяўляюцца і на далей аснаўнымі мерапрыемствамі, але-ж у сучасны момант, калі пачаўся перыяд рэканструкцыі сельскай гаспадаркі і калі праз павялічэньне прадукцыі будзе павялічвацца яе таварнасьць, мы становімся перад неабходнасьцю індустрыяльнай перапрацоўкі цэлага шэрагу прадуктаў, як, напрыклад, бульбу, амаль што ніколі ня будзе рэнтабельным транспартаваць у неперапрацаваным выглядзе; перапрацоўкі патрабуюць — лён, фрукты, малако, мяса і іншыя прадукты. Такія індустрыяльныя прадпрыемствы даюць мажлівасьць перапрацаваць сыравіну ўнутры Рэспублікі, значна павялічваюць прыбытак ўсяе народнае гаспадаркі, скарыстоўваюць беспрацоўных і павялічваюць лік пралетарыяў, адначасова разьвіваюць таварнасьць сялянскай гаспадаркі і гэтым самым павялічваюць яе прыбытак, акрамя таго, ставяць у такую залежнасьць дробную сялянскую гаспадарку ад індустрыяльных

прадпрыемстваў, пры якім росквіт іх будзе залежаць ад працы прамысловых прадпрыемстваў. Пашырэнне прамысловых прадпрыемстваў у сельскай гаспадарцы ў дарэвалюцыйны час праходзіла надзвычайна хутка і гэта былі прадпрыемствы, якія будаваліся выключна ў абшарніцках маёнтках у мэтах рэнтабельнага капіталістычнага развіцця сваіх гаспадарак і больш шырокай і інтэнсіўнай капіталістычнай, замест палуфеадальнай эксплёатацыі сялянства.

І цяпер яшчэ ўсім вядома, як на Беларусі ў старыя часы армія падзёншчыкаў па некалькі дзесяткаў тысяч чалавек за трыццаць капеек у дзень працавалі ў капіталістычных прадпрыемствах. Гэта былі ў сельскай гаспадарцы фабрыкі эксплёатацыі ваколічнага бедняцка-серадняцкага сялянства. Будуюмыя намі цяпер індустрыяльныя прадпрыемствы па індустрыялізацыі сельскай гаспадаркі пачалі і на далей будуць адгрываць зусім іншую ролю. Мы ставім, як практычную мэту, і цяпер з вялікаю напружанасцю працуем над тым, каб дробную, індывідуальную, сялянскую гаспадарку перарабіць у сацыялістычную. Панам і капіталістам было карысна пакідаць бедняцка-серадняцкае сялянства жыць пры дробных мала прыбытковых гаспадарках, з тым, каб лепш было эксплёатаваць сялянства. Мы працуем цяпер над пабудовай новай, сацыялістычнай гаспадаркі і надзвычайна важным момантам у гэтай пераадбудове будзе зьяўляцца адчыненне індустрыяльных прадпрыемстваў, бо яны павінны будуць перапрацоўваць галоўным чынам прадукцыю сялянскіх гаспадарак, ад чаго таварнасьць апошніх будзе пашырацца і пад уплывам індустрыі сяляне пачнуць ужываць новыя лепшыя культуры, новыя метады апрацоўкі зямлі. І, такім чынам, калі абшарніцкія індустрыяльныя прадпрыемствы прыгняталі сялянства, дык сучасная Савецкая індустрыя будзе праводзіць рэарганізацыю і росквіт сялянскай гаспадаркі і шырока паліпшаць дабрабыт бедняцка-серадняцкага сялянства.

Цэлы шэраг такіх прадпрыемстваў будзе будаваць дзяржава, і тут неабходна адзначыць, што да гэтага часу акругі і раёны не зразумелі вялікае задачы па арганізацыі прамысловых прадпрыемстваў па перапрацоўцы сельска-гаспадарчых прадуктаў і належных мерапрыемстваў; да гэтага часу не арганізавалі, між тым, як уся мясцовая прамысловасць, акрамя камунальнай, павінна ў нашых умовах зьяўляцца прамысловасцю, якая будзе грунтавацца на сельска-гаспадарчай сыравіне. Але разам з дзяржаўным будаўніцтвам прамысловасці нам, як мага шырэй, трэба праз каапэрыраванне сялянства разгарнуць адчыненне такіх прадпрыемстваў і самім каапэрыраваным сялянствам; пакуль што гэта праца вядзецца толькі па малочнай гаспадарцы. Па перапрацоўцы іншых прадуктаў нічога ня зроблена і сялянскі капітал да гэтае справы ня прыцягнут. У кожным раёне і акрузе неабходна вызначыць усе лішкі розных відаў сыравіны сельскай гаспадаркі і адначасова дзяржаўным установам і каапэрыраванаму сялянству пачаць будаваць розныя прадпрыемствы з тым, каб пашырыць тэмп рэарганізацыі і палепшання сельскай гаспадаркі. У селетнім годзе толькі па сельска-гаспадарчаму крэдыту мяркуецца адпусціць 2.340.000 руб.

Кантрактацыя зьяўляецца новым момантам у аграрнай палітыцы, якому раней не прыдавалі ніякага значэння ад чаго і гэтыя мерапрыемствы ў леташнім годзе і праваліліся, а між тым дзеля таго, каб мець сталы ўплыў на сялянскую гаспадарку, каб таварная сыравіна гэтых гаспадарак адразу паступала на фабрыкі і заводы, каб праводзіць рэгулярнае плянаванне індывідуальнай сялянскай гаспадаркай, неабходна правясаці шырокае кантрактыраванне з сялянствам на іх прадукцыю. У якасці таварных лішкаў ужо цяпер ёсць цэлы шэраг прадуктаў, як напрыклад: лён, бульба, садавіна, канюшына, лубін, гадоўля свіней з

бэконным адкормам, гадоўля птушак, рыбы г. д. Разам са снабжэньнем сыравінай фабрык і заводаў праз кантрактацыю магчыма пашырыць і экспарт розных сельска-гаспадарчых прадуктаў. У гэтым годзе на Беларусі мяркуецца закантрактаваць:

Культуры	Дзесяцін	Мяркуецца прадукцыя	Колькі будзе затрачана сродкаў
Канюшына . . .	2000 гэкт.	2296 цэн.	100.000
Серадэла . . .	300 "	147,6 "	9.000
Лубін . . .	1500 "	2380 "	30.000
Карм. буракі . . .	— "	164 "	5.000
Лён даўгунец . . .	2000 .	3280 .	24.000
Пів. ячмень . . .	800 .	393,6 .	16.000
Лён валакно . . .	20000 .	43000 .	540.000
Лён семя . . .	10000 .	18300 .	100.000
Бульба . . .	6500 .	300000 .	227.500
Ячмень . . .	3000 .	15000 .	48.000
	—	—	1.099.500

На ўсё гэта асыгнована 1.099.500 руб. Усё будзе залежыць ад мейсцаў, як практычна яны правядуць працу і гэтым самым пашыраць увязку сялянскай гаспадаркі і прамысловасьці. Хоць і няўдалы, вопыт мінулага году не павінен прапасьць дарма, дырэктыву партыі аб пашырэнні кантрактацыі і аб пасьпяховым яе правядзеньні неабходна выканаць. Сёлета трэба зьліквадаваць тую асноўную бяду, што некаторыя раёны нават і няведалі што ў іх праводзіцца кантрактацыя і замест гэтага зрабіць гэту працу масавай і папулярнай.

Арганізацыя сацыялістычнага будаўніцтва ў сельскай гаспадарцы і асабліва пераўтварэньне ў гэтым напрамку сельскай гаспадаркі будзе залежыць ад усебаковага каапэрыраваньне сельскіх гаспадарак. Да гэтага часу мы ахапілі сыстэмай сельска-гаспадарчай каапэрацыі каля 37% сялянскіх двароў і як задача перад намі стаіць у бягучым гаспадарчым годзе давесьці сучасны процант каапэрыраваньня ня менш, як да 50% па БССР. Пры гэтым нам асабліва неабходна пашырыць арганізацыю розных вытворчых відаў сельска-гаспадарчай каапэрацыі, а ў нас пакуль што, з гэтых відаў невялікае разгортваньне мае толькі малочная каапэрацыя. Што датычыцца такіх таварыстваў, як па садоўніцтву і агародніцтву, насеннаводных, бульбяных, ільняных і іншых, дык яны амаль што адсутнічаюць і на мясцох нічога ня зроблена ў гэтых адносінах. Дырэктыву партыі аб арганізацыі спэцыяльных відаў каапэрацыі ў нашых умовах трэба разумець, што мы павінны ў бліжэйшы час утварыць такую моцную сетку нізавых малочных, насеннаводных, садова-агародных таварыстваў з тым, каб арганізаваць саюзы гэтых спэцыяльных відаў каапэрацыі. З асаблівай увагай сёлета мы павінны аднесьціся к вопыту па арганізацыі пасёлкавых каапэратываў. Неабходнасьць іх выклікаецца тым, што ў нас шмат розных відаў сельска-гаспадарчай каапэрацыі і калі селяніну ўва ўсё з іх запісацца, дык патрэбуецца шмат сродкаў. Акрамя таго ёсьць цэлы шэраг гаспадарча-каапэрацыйных функцый, якія пакуль што магчыма і карысна скарыстоўваць толькі ў межах пасёлку. Да такіх функцыяў належыць арганізацыя машыннага, бычага, садова-агароднага

таварыстваў і іншых, якія магчыма перадаць пасёлкаваму таварыству. Разам з гэтым таварыству будзе перададзены і цэлы шэраг гаспадарчых функцый арганізацыі шматпольных грамадзкіх садоў і іншага. Разам з гэтым ёсць цэлы шэраг відаў каапэрацыі: як малочная, крэдытная, сельска-гаспадарчыя таварыствы па закупцы і збыту, якія выходзяць за межы пасёлку і павінны аб'яднаць цэлы шэраг пасёлкаў і вёсак, куды будуць уваходзіць і пасёлкавыя каапэратывы. Такая устаноўка пашырыць наша каапэрацыйнае будаўніцтва, калі яго ўмела на мясцох правядуць.

У прыклад пасеўнай кампаніі фактычна вызначаюцца поспехі сельскай гаспадаркі на цэлы год і па гэтаму выясную слябкую неабходна скарыстаць для арганізацыі сялянскіх мас на агульнае пашырэнне пасеўнай плошчы, рэканструкцыю сельскай гаспадаркі з тым, каб павялічыць у нашых умовах пасеў тэхнічных культур ільну, канаплі, бульбы, палепшыць харчовае становішча нашай жывёлы праз пашырэнне палявога травасеву, распаўсюджваючы канюшыну, віку, серадзю і карнявыя карняплоды. У сёлетнім годзе мы вызначаем пашырыць агульную пасеўную плошчу ў сярэднім па Беларусі толькі на 2% і адначасова з гэтым пашырыць пасеў тэхнічных культур на 11%, бульбы—7% і палявы тра-травасеў ня менш як на 25%. Такія, вызначаемыя намі задачы, зьяўляюцца надзвычайна сьціплымі, напрыклад, пасеўная плошча павінна пашырыцца больш пры сучасных нашых мерапрыемствах па рэканструкцыі сельскай гаспадаркі, калі мы шырока пераходзім на шматполье з адначасовым знішчэннем трохполья, калі шляхам мэліарацыі ўцягваем няудобныя землі ў інтэнсіўнае сельска-гаспадарчае карыстаньне і разам з гэтым і да гэтага часу праводзім дадатковае землянадзяленьне беднаты зямлі, якая перадаецца з лясных і іншых фондаў. Я хачу гэтым самым сказаць, што калі на мясцох будуць прыняты належныя мерапрыемствы, дык пасеўную плошчу магчыма значна больш пашырыць. Дабіцца пашырэння пасеўнай плошчы магчыма ні адміністрацыйнымі мерамі, а ўмела арганізацыйнай цэлага шэрагу гаспадарчых мерапрыемстваў, да якіх належыць сваёчасовае здавальненне беднаты насенным матэрыялам і іншымі сродкамі вытворчасці, дапамогай беднаце праз камітэты ўзаемадапамогі цягавой сілай, плугамі, угнаеннем. Разам з гэтым арганізацыя шырокага пераходу ўсёй масы сялянства на шматпалёвыя севазвароты можа значна павялічыць пасеўную плошчу. Пад грамадзкі кантроль неабходна ўзяць усю зямлю, якая знаходзіцца ў працоўным карыстаньні, і сачыць за тым, каб яна ў максімальна-вялікім процанце скарыстоўвалася пад пасеў і калі гэта не праводзіцца—зямля пустуе, дык вырашаць пытаньні аб адбіраньні зямлі і перадачы яе тым, хто будзе скарыстоўваць рацыянальна па гаспадарчаму.

Мы ніколі яшчэ перад сялянствам востра не ставілі пытаньня аб павялічэнні ўраджайнасці нашых палёў і некаторыя працаўнікі думалі, што сам курс нашай сельска-гаспадарчай палітыкі, згодна якому мы разьвіваем жывёлаводны напрамак сельскай гаспадаркі нібыта аслабніць нас ад задачы павялічэння ўраджайнасці. Апошні пленум ЦК КП(б)Б даў выразную дырэктыву па гэтаму пытаньню якая кажа, што пры нашым курсе на разьвіццё жывёлаводства і інтэнсіўных культур, мы павінны дабівацца пры скарачэнні самой плошчы збожжавых культур павялічэння іх, галоўным чынам, праз павялічэнне ўраджайнасці да такога ліку, каб сам балянс збожжавых культур ні ў якім разе не скарачаўся, а наадварот з году ў год павялічваўся. Сама ўраджайнасць асноўных культур па БССР у параўнаньні з дарэвалюцыйным часам такая:

Назва культур.	В %/о к 1911-15 году								
	1911- 15 г.	1921	1925	1926	1927	1924	1925	1926	1927
Жыта	48,2	46,1	46,8	38,8	41,4	95,6	97,1	80,5	85,9
А в ё с	47,1	55,0	51,6	39,2	34,9	116,8	109,6	83,2	71,1
Ячмень	15,9	18,9	50,8	44,7	40,4	106,5	110,7	97,1	88,0
Рудьба	45,9	51,7	56,1	63,6	53,5	119,2	122,2	138,6	116,6
Лён (валокн)	30,9	23,6	20,8	15,7	—	76,4	67,3	50,8	—

За ўвесь час пасья рэвалюцыі намі як быццам нічога ня зроблена па павялічэньню ўраджайнасьці. Пры такім становішчы, калі з правядзеньнем цэлага шэрагу мерапрыёмстваў, накіраваных на палепшаньне сельскай гаспадаркі, ураджайнасьці не павялічваюцца, па мойму магчыма аб гэтым гаварыць як аб зусім ненармальным зьявішчы ў сельскай гаспадарцы. Гэта мяжуеца з крзісам і заняпадам сельскай гаспадаркі, пры якім нашы капітальныя ўкладаньні ў сельскую гаспадарку не даюць ніякай эфэктыўнасьці. Складаецца ўражаньне аб нерэнтабельным скарыстоўваньні намі грашовых сродкаў па сельскай гаспадарцы. Непашырэньне ўраджайнасьці ў нашай сельскай гаспадарцы адбываецца на яе таварнасьці і ня дзіва, што сучасная наша таварнасьць ніжэй, чым яна была ў дарэвалюцыйны час, бязумоўна, што на гэтым адбываецца значна павялічанае пасья рэвалюцыйнае хірававаньне самога сялянства, кое ў дарэвалюцыйны час недаедала, дзякуючы шырокай эксплёатацыі. Зразумела, што ніхто і ня думае аб тым, каб спажывецкі ўзровень вёскі застаўся такім, якім ён быў у старыя дарэвалюцыйныя часы і самы факт ліквідацыі эксплёататарскай сыстэмы павінен быў палепшыць матэрыяльнае становішча бедняцка-серадняцкага сялянства ў параўнаньні з дарэвалюцыйнымі часамі, што фактычна і адбылося. Але разам з гэтым павінны разгарнуцца сілы вытворчасці сельскай гаспадаркі так шырока, што пры поўным здавальненьні спажывецкіх запатрэбаваньняў вёскі таварныя лішкі павінны значна пашырыцца і поўнасьцю забяспечыць запатрэбаваньне гараду і нашых задач экспарту.

Між тым, як пакуль што мы маем усё павялічваючуюся норму харчаваньня вёскі і распачаўшыя тормазы ў снабжэньні гораду прадуктамі сельска-гаспадарчай вытворчасці, некагоры зрыў плянаў нашага экспарту, што адбываецца на завозе неабходных абсталяваньняў, патрэбных на індустрыялізацыю савецкага саюзу. Такі ўзрост сельскай гаспадаркі, які пакуль што ідзе ў живот, нас задаволіць ня можа таму, што недахоп прадуктаў сельска-гаспадарчай вытворчасці магчыма адаб'ецца на рэканструкцыі ўсёй народнай гаспадаркі. Пагэтаму, пытаньне аб павялічэньні ўраджайнасьці і разам з гэтым павялічэньне таварнасьці зьяўляецца асноўнай праблемай сёняшняга дня ў нашай працы па рэарганізацыі сельскай гаспадаркі і перад сялянствам мы павінны практычна ставіць задачу так, што яно павялічэньнем ураджайнасьці, пашырэньнем таварнасьці павінна практычна дапамагаць індустрыялізацыі савецкага саюзу, што раўнаважна пашырэньню нашэга сацыялістычнага будаўніцтва. Асабліва бедняцка-серадняцкае сялянства павінна несці належную гаспадарчую адказнасьць за нашае сацыялістычнае будаўніцтва і само належным чынам, акрамя іншых задач, павінна клапаціцца аб павялічэньні ўраджайнасьці і таварнасьці сельскай гаспадаркі да такога ліку, каб поўнасьцю забяспечыць інтарэсы прамысловасьці і экспарту.

Прывядзём параўнаньне даных ўраджайнасьці БССР з Заходня-Эўропэйскімі дзяржавамі.

Ураджай у пуд. з 1 дзесяціны за пэрыяд 1915-22 г.

	Жыта	Ячмень	Авіс	Бульба
БССР ¹⁾	48,2	45,9	47,1	459
Бэльгія	126	160,1	126	1121,9
Нямеччына	91,4	104,2	—	760,4
Данія	98,7	146,7	117,4	1008,1
Галандыя	122,1	191,3	130,1	1097,2

Усе прыведзеныя намі Заходнія краіны далёка перагналі нас па ўраджайнасьці. Мы перад сабой павінны паставіць, як практычную мэту дагнаць у бліжэйшыя гады Заходня-Эўропэйскую ўраджайнасьць і наступныя даныя нашых дасьледчых стаяцын кажуць, што нам лёгка гэта зрабіць.

Сярэдняя ўраджайнасьць галоўных с. г. культур вопытных стаяцын БССР
(пуд. з 1 дз.)

Назва стаяцын.	Жыта	Авіс	Ячмень	Бульба
Прылуцкая (Менск)	77	66	—	760
Гурская (Рагачоў)	77	77	90	800
Забалоцкая (Рагач.)	85	90	—	801
Горацкая	104	109	98	934
Магілёўская	71	60	—	802
У сярэднім:	83	80	94	830
Сярэдн. урадж. культ. гасп.	105	90	100	1320

Няхай кожная сялянская гаспадарка дасягне такіх ураджаяў і мы каласальна палепшым матэрыяльнае становішча нашага сялянства і выведзем сельскую гаспадарку з таго крызісу, у якім яна зараз знаходзіцца.

Праўда і ў самых нашых мерапрыёмствах па сельскай гаспадарцы ёсьць прычыны, якія могуць адбывацца на павялічэньні ўраджайнасьці, напрыклад, земляўпарадкаваньне бязумоўна на той плошчы, дзе яно прайшло, зьяўляецца фактарам, які затрымлівае на некаторы час узрост ўраджайнасьці, бо перад гэтым сялянства доўгі час ня поўнасьцю ужывае ўгнаеньне, гаспадаркі аслабляюцца капіталамі і ня маюць мажлівасьці поўнасьцю запасацца сродкамі вытворчасьці, разам з гэтым пад сельска-гаспадарчае карыстаньне пападаюць слаба апрацаваныя і слаба абжытыя землі. Уся такім чынам земляўпарадкаваная плошча некалькі год будзе даваць паніжаную ўраджайнасьць і сельскія гаспадаркі на гэтай тэрыторыі будуць гадамі папрэўляцца нібыта як населя хвароўя. Адна-часова з гэтым, мы ў нашых беларускіх умовах пры большай колькасьці забалочаных і іншых няўдобных зямель прымушаны ўкладаць значную

¹⁾ Данія па БССР узяты за пэрыяд 1911-15 г.

колькасьць сродкаў на такія мерапрыёмствы, як мэліярацыя, земляўпарадкаваньне, дзе капітал ня хутка зьвяртаецца і патрабуецца некалькі год на тое, каб уложаныя намі зараз сродкі на гэтыя патрэбы далі належную гаспадарчую эфэктыўнасьць і ўсё-ж такія ня глядзячы на гэта мы ад такіх мерапрыёмстваў адмаўляцца ня будзем, бо бяз іх немагчыма правесьці рэканструкцыю ўсёй сельскай гаспадаркі. Наогул такія ўкладаньні зьяўляюцца бязумоўна рэнтабельным скарыстоўваньнем капіталу, хаця гэту рэнтабельнасьць мы атрымаем праз некалькі год. Аднак усе гэтыя моманты не павінны зьяўляцца фактарамі, якія-б на доўгі час адбіваліся на пашырэньні ўраджайнасьці, асабліва калі прыняць пад увагу, што разам з гэтым намі праводзіцца шмат мерапрыёмстваў, якія адразу павінны рабіць уплыў на павялічэньне ураджайнасьці і да якіх датычыцца павялічаны завоз штучнага ўгнаеньня, ачыстка і пратраўліваньне насеннага матэрыялу, павялічэньне снабжэньня вёскі глебаапрацоўваючымі машынамі і прыладамі ўзрост жывёлаводства, пашыраны пераход сялянства да шматпольных сьваваротаў, пашырэньне зялёнага ўгнаеньня, дубіну. Памойму толькі гэтыя мерапрыёмствы павінны адразу і значна павялічыць ураджайнасьць нашых палёў, але-ж відаць, што частка гэтых мерапрыёмстваў пакуль што праводзіцца мейсцамі ў такой мінімальнай дозе, што ніякага ўплыву на павялічэньне ураджайнасьці ня мае і відаць цэлы шэраг памяненых мерапрыёмстваў ужываюцца не як неабходнае мерапрыёмства, якім павінна карыстацца кожная сялянская гаспадарка, а ўжываецца пакуль што, як сродак аграпрапаганды.

І да гэтага часу разглядаць зернаачыстку, зялёнае і штучнае ўгнаеньне, пераход да шматполья як аграпрапаганду зьяўляецца з боку нашых аграномаў і мясцовых працаўнікоў зьлачыннымі адносінамі да сваіх абавязкаў. Нам цяпер патрэбна больш мерапрыёмстваў, а не аграпрапаганды і часта за гэту аграпрапаганду хаваюцца безадказныя пэрсоны, якія нічога ня хочуць рабіць і фактычна ніякіх мерапрыёмстваў не праводзяць, а „аграпрапагандзіруюць“. Калі правядзеньнем такіх мерапрыёмстваў, як шматполье, аграном павялічвае прыбытковасьць сялянскай гаспадаркі, калі пасевам кармовых караньплодаў, або палявым травасевам аграном радыкальна палепшыць харчовае становішча жывёлы, а ачысткай насення павялічыць ураджайнасьць, вось такія мерапрыёмствы і будуць лепшым сродкам аграпрапаганды. Бязумоўна, аграпрапаганда мейсцамі патрэбна, але ні ў якім разе мы не павінны „аграпрапагандай“ замяніць неабходнасьць цэлага шэрагу нашых самых неабходных мерапрыёмстваў, што мейсцамі робіцца і гэтым зрываецца праца па пашырэньню ўраджайнасьці і таварнасьці сельскай гаспадаркі.

Неабходна на месцах як мага шырэй распрацаваць цэлы шэраг мерапрыёмстваў, зьвязаных з пашырэньнем ураджайнасьці, як ачыстка насення, магчыма большае ўжываньне розных відаў ўгнаеньня, пераход на шматполье і інш і практычна дабіцца максімальнага іх правядзеньня сярод сялянства. Разам з гэтым у кожнай акрузе ёсьць надзвычайна багатыя і карысныя прыклады высокіх ураджаяў нашых дасьледчых станцый, саўгасаў, калхозаў, асобных культурных гаспадарак, сялян дасьледчыкаў, якія ў практычнай працы акруговымі і раённымі ўстановамі не скарыстоўваюцца пры распрацоўцы практычных мерапрыёмстваў па сельскай гаспадарцы і іншыя дасягненьні застаюцца невядомымі нашаму сялянству; а між тым на прыкладах гэтых гаспадарак трэба ўсяму сялянству практычна паказаць і дабіцца высокіх ураджаяў. Тыя мерапрыёмствы, праз якія ўжо дабіліся высокіх ураджаяў, павінны стаць масавымі практычнымі мерапрыёмствамі ўсяго сялянства. Кожная сялянская гаспадарка, кожная вёска, кожны раён павінен цвёрда вызначыць на колькі ён павінен пашырыць ураджайнасьць і практычна дабіцца гэтага

пашырэння. Разам з нізкай ураджайнасцю мы да гэтага часу маем пастаянны харчовы крызіс і для нашае жывёлы. Пры жывёлаводным напрамку нашае сельскае гаспадаркі амаль што ў кожнай сялянскай гаспадарцы не хапае самых звычайных і грубых кармоу такіх—як салома і сена, а апошняе пры нашай забалочанасці бывае самага кепскага гатунку. Праз пашырэнне малаграццёй трэба дабіцца таго, каб мы сенам былі забяспечаны поўнасьцю, але ж гэтага мала для развіцця ў нас малочнага жывёлаводства. Расіны малочнае гаспадаркі, а сюды належыць уся Беларусь за выключаннем Палесся, павінны зараз пачаць шырока ўжываць кармовыя караньплоды, канюшыну, віку, серадэлу. Пачаць арганізацыю штучнае пашы, спрабаваць ужываньне сіласаваных кармоу і г. д. Ужываньне ўсіх гэтых культур звязваць з пераходам на шматполье. Аб гэтых мерапрыёмствах мы больш гаворым чым робім і да гэтага часу ніводзін раён не паставіў перад сабой мэту, скажам, у пяць год перавесці увесь раён на шматполье, пасадзіць толькі ці гатулькі тысяч дзесяцін караньплодаў, засеяць канюшыны, вікі, серадэлы і г. д. Усё праходзіць стыхійна, выпадкова, дзякуючы чаму і няма рэальных вынікаў. У сёлетнім годзе неабходна ў кожным раёне, сельсавеце вызначыць колькі будзе пераведзена на шматполье калхозаў, пасёлкаў, вёсак, колькі будзе пасеена караньплодаў, канюшыны, вікі, серадэлы і цяпер жа правесці падрыхтоўчую працу з тым, каб практычна ўсё гэта ажыццёвіць. Непаспяховае распаўсюджванне новых культур сярод беднаты часта стараюцца тлумачыць тым, што ў беднякоў няма належных сродкаў. Памойму гэта нясур'ёзная адгаворка, бо на ўсе гэтыя культуры даецца досыць значны крэдыт і кожны бядняк мае поўную магчымасць запасыцца ім, бядня толькі ў тым, што сярод беднаты не праводзілася належная агранамічная праца і бядняк па сваёй цемнаце адмаўляўся ад ужывання такіх культур, якія значна павялічаць прыбытковасць яго гаспадаркі. Усе новыя культуры, усе новыя аг. мерапрыемствы ў большай меры павінны праводзіцца сярод бядняцкіх і сярэдняцкіх гаспадарак і трэба ў такіх выпадках не наогул гаварыць аб дапамозе бядняцкім гаспадаркам, а дасканала вызначыць іх, правесці ў іх неабходныя мерапрыемствы.

Усё гэта магліва зрабіць таму, што крэдытных сродкаў па Бельскаму мы ў сёлетнім годзе накіроўваем на сельскую гаспадарку 16.410 тыс. руб. і сродкі, прычым з гэтых сродкаў каля 50% пойдзе на развіццё і ўзмацненне сацыялістычнага сектару сельскае гаспадаркі і 50% на непасрэднае абслугоўванне індывідуальных гаспадарак. Такім чынам палітыка фінансавання сельскае гаспадаркі ўзята такая, каб пашырыць калектывізацыю, індустрыялізацыю і каапераванне сельскае гаспадаркі. Пры гэтым, калі дадаць да крэдыту сродкі, якія асыгнаваны па каштарысу, дык агульнае асыгнаванне ўкладанняў у сельскую гаспадарку ў сёлетнім годзе вызначыцца ў суме 24.080.000 руб. Цяпер крэдыты поўнасьцю пераводзяцца на месцы.

Разам з гэтым мы нарыхтоўваем наступныя сродкі вытворчасці: аўсу ня менш, як—623.000 пудоу, ячменю—90.000 пуд., канюшыны звыш 5.410 тонн, серадэлы 246 тонн, вікі—1.230 тонн, караньплодаў—84 тонны, лубіну—1.328 тонн, ільну дагунцу—879 тонн і па ўгнаенню суперфасфату—5.500 тонн, калійнай солі—704 тонны, тамасоўкі—600 тонн, фасфарытнай мукі—1.500 тонн, чылійскае салітры—32 тонны, сернакіслага амонія—100 тонн, касцяной мукі—80 тонн. З усіх гэтых сродкаў вытворчасці ў нас будзе недахоп у зялёным і штучным ўгнаенні, што пры правядзенні падрыхтоўкі да вясенняй сельска-гаспадарчай кампаніі трэба мець на ўвазе і замяняць іншымі відамі ўгнаення і больш шырока раагарнуць кампанію па нарыхтоўцы лубіну.

Разных машын і прылад завозім у Беларусь на суму 8.502.201 р. і мы лічым, што у гэтых адносінах насельніцтва будзе поўнасьцю забясьпечана, неабходныя сродкі для крэдытаваньня насельніцтва асыгнаны і пераведзены на месца. Мясцовым установам толькі трэба будзе дабіцца таго, каб калгасы і бядняцка-серадняцкае насельніцтва было у першую чаргу і поўнасьцю забясьпечана сродкамі вытворчасці. У гэтых адносінах кепска справа зьяўляецца ў тым, што на мясцох не падрыхтованы да рамонту машын і прылад і неабходна пасьпяшацца саўгасам, калгасам, камітэтам узаемадапамогі, саматужнай каапэрацыі з арганізацыяй спецыяльных майстарняў з тым, каб інвентар бядняцка-серадняцкіх гаспадарак быў атрантаван поўнасьцю.

Такім чынам, усімі неабходнымі сродкамі вытворчасці мы будзем забясьпечаны ў больш-менш здавальняючым ліку.

З асаблівай яскравасьцю цяпер высьвятляецца роля вясковых камуністых і камсамольцаў і сялянскага актыву, які ў мінулай нашай працы на рэканструкцыі сельскай гаспадаркі сябе амаль што зусім ня выявілі арганізатарамі сацыялістычнага земляробства.

Пара агітацыі за новае земляробства прайшла, цяпер вясковыя партыйцы і камсамольцы павінны арганізаваць і паказаць сялянству новае сацыялістычнае земляробства.

XV з'езд УсеКП(б) і задачы шэфтаварыстваў

XV з'езд УсеКП(б) паставіў перад краінай і рабочай клясай шэраг складанейшых задач па караной перабудове вёскі і ўцягненню мільёнаў дробных сялянскіх гаспадарак у агульнае рэчышча соцыялістычнага будаўніцтва. Партыя накіроўвае разьвіцьцё вёскі ў бок ўзмацнення соцыялістычнага сэктару вёскі, у бок гаспадарчага і політычнага выцясненьня прыватнага капіталу, выцясненьня кулака.

Калі мы адзначаем цяжкасьці соцыялістычнага будаўніцтва у горадзе з прычыны малое пісьменнасьці і культурнасьці, то яшчэ горш у гэтых адносінах у нашай глухой адсталай вёсцы.

Між тым, ні адна з задач пастаўленых XV зьездам ня можа быць вырашана, калі мы цяпер-жа з усёй энэргіяй ня возьмемся за зьнішчэньне няпісьменнасьці ў вёсцы, за энэргічнае прасоўваньне больш культурных форм вядзеньня гаспадаркі.

Рашэньні XV зьезду партыі прымушаюць шэфскія арганізацыі рашуча пераглядзець тэмп і зьмест сваёй работы. Яны папершае, падкрэсьліваюць усю важнасьць і неабходнасьць шэфскай работы як раз у напярэмак садзейнічання калектывізацыі сялянскай гаспадаркі і культурнаму будаўніцтву вёскі. Гэтыя-ж рашэньні падругое, звяртаюць увагу на важнасьць работы шэфскіх арганізацый і прафсаюзаў як у вёсцы, так і сярод рабочых, якія звязаны з вёскай. Рашэньні зьезду павінны стварыць глебу дзеля пашырэння базы шэфскай работы, дзеля яе энэргічнага разгортваньня і ўсебаковага палепшаньня якасьці шэфскай работы.

Ці падрыхтаваны шэфскія арганізацыі да выкананьня задач у галіне калектывізацыі вёскі і разьвіцьця ў ёй культурнай рэвалюцыі. Трэба прызнаць, што далёка ня ўсе. Аб гэтым гавораць ітогі шэфскай работы за апошні год у шэрагу шэфскіх арганізацый.

Уся партыя ад ЦК УсеКП(б) да самых нізавых яе звеньняў з часу XIV зьезду партыі накіроувала энэргію ўсяго пралетарыяту, бяднейшага і сярэдняга сялянства на ўзмацненьне базы соцыялістычнага будаўніцтва індустрыялізацыю савецкага саюзу—і ў гэтых мэтах праводзіла ў жыцьцё лёзунг рэжыму эканоміі, працягваючы работу па ажыўленьню саветаў; аб'явіла барацьбу з бюрократызмам, паставіла аднаў з цэнтральных задач, як неабходнай умовы правядзеньня усіх баявых лёзунгаў у жыцьцё. Далейшае ўзмацненьне сувязі пралетарыяту і беднаты з асноўнай масай сялянства высоўваючы арганізацыю беднаты першачарговай задачай перад вясковымі партыйнымі ячэйкамі.

Шэфскія-ж таварыствы ў шмат мясцох БССР у лепшым выпадку працавалі проста без усялякай увязкі з бягучымі задачкамі партыі, амаль нічога ня зроблена дзеля ўзмацненьня арганізацыйна-гаспадарчай дапамогі наогул, да павялічэньня процанту адпускаемых сродкаў на яе і г. д. Матэрыялы некаторых шэфскіх арганізацый гавораць аб зусім незадавальняючай у гэтых адносінах пастаноўцы работы.

Нават самыя моцныя шэфскія арганізацыі (Віцебск, Менск,) спазняліся з сваячасовым правядзеннем высоуваемых партыяй лёзунгаў і праламленьня іх у практыцы свай работы. У той-жа час прыходзіцца канстатаваць на вопыце шэрагу арганізацый (Менск, Бабруйск, Магілёў, Полацк), занадта слабае арганізацыйнае ўздзейнічаньне шэфскіх таварыстваў на вёску, як масавых пралетарскіх арганізацый, якім партыя адводзіць у іх рабоце на вёсцы галоўную ролю правадыроў — застрэльшчыкаў у справе перабудовы сялянскай гаспадаркі у сацыялістычным напрамку.

Шмат шэфскіх таварыстваў да апошніх часоў займаюцца яшчэ простым „сабеаўскім“ забяспячэньнем вёскі, альбо у дэспным выпадку, элементарным задавальненьнем просьбы сялянства і вясковых арганізацый на дагаворных падставах.

У справе ажыўленьня саветаў, сыстэматычнай работы, большасць шэфтаварыстваў, таксама не вялося. Шэфскія таварыствы абмяжоуваліся толькі пасылкай свайх прадстаўнікоў для удзелу ў перавыборах саветаў. Адгэтуль неабходна зрабіць год вывад, што шэфскія таварыствы у БССР дасягнулі некаторых посьпехаў за 1927 год у справе ўзмацненьня арганізацыйна-гаспадарчай дапамогі у вёсцы наогул, амаль што зусім ня выявілі сябе, як арганізатараў у справе перабудовы сельскай гаспадаркі ў сацыялістычным напрамку і слаба дапамагалі партыі ўзмацняць больш важныя участкі грамадзкай работы (работа з беднотай, ажыўленьне саветаў, каапэраваньне, работа з вясковым актывам).

Шэфскія арганізацыі, каб выканаць задачы, якія ускладаюцца на іх партыяй у галіне кваліфікацый вёскі і разьвіцьця ў ёй культурнай рэвалюцыі, павінны рашуча перагледзець сваю работу і ліквідаваць шэраг недахопаў, якія яшчэ маюцца у іх рабоце і перашкаджаюць выкананьню важнейшых задач партыі на вёсцы.

Абавязак усіх шэфскіх арганізацый — неадкладна ўзьняць свой голас і напаміць аб сваім існаваньні. Усе без выключэньня шэфскія арганізацыі павінны безадкладна прыступіць да дэталёвай прапрацоўкі дырэктыў партыі па рабоце на вёсцы і унесці на шырокае абгаварэньне мясцовых партыйных і рабочых арганізацый, прыстасоўваючы плян практычнага выкананьня гэтых дырэктыў да мясцовых абставін.

Шэфскія таварыствы павінны дабіцца такога становішча, каб пры правядзеньні работы у вёсцы, яны сталі сапраўды найбольш моцнымі і вопытнымі грамадзкімі арганізацыямі, на якія магла-бы палажыцца партыя і органы савецкае ўлады. Як-раз ніхто іншы, як шэфскія арганізацыі павінны ўзяць на свае плечы галоўную цяжкасьць вясковай работы, паколькі яна выходзіць за рамкі афіцыйных, дзяржаўных і партыйных органаў, паколькі яна датычыцца масавых арганізацый пралетарскай грамадзкасьці.

Задачы гэтыя пастаўлены партыяй не у парадку ударнай кампаніі, а як сыстэматычная штодзённая работа, разлічаная на доўгі шэраг гадоў. За гэтым і ўдзел шэфскіх арганізацый у практычным ажыўленьні гэтых задач павінен праводзіцца не кампанійскім шляхам, а разгорнутай сыстэматычна-правільнай работай як у горадзе гэтак і у вёсцы.

Высунутая XV зьездам партыі трэбаваньне палепшаньня якасьці работы у поўнай меры адносіцца і да шэфскіх таварыстваў, палепшаньне масавай работы, ўзмацненьне справаздачнасьці перад рабочай масай, уцягненьне новых радавых рабочых у лік сяброў таварыства і больш шпаркае высоўваньне беспартыйнага актыву, больш шырокая работа на буйных прадпрыемствах, правядзеньне работы з адпускнікамі, і наогул рабочымі, якія звязаны з вёскай, ня толькі ў адпускную кампанію, але

і на працягу ўсяго году,—гэта задачы, на якія шэфскім таварыствам неабходна зараз звярнуць самую сур'ёзную ўвагу.

Побач з гэтым неабходна і партыйным органам рашуча змяніць свае адносіны да шэфскіх арганізацый. Да апошняга часу толькі некаторыя Акругкомы КПБ цікавіліся работай шэфскіх таварыстваў, падтрымлівалі іх і ажыццяўлялі неабходнае партыйнае кіраўніцтва, а ў большасці сваёй шэфскія арганізацыі прадстаўлены самі сабе і плывуць па плыні ці проста распаліся, як, напрыклад, у Бабруйску, і ў апошнія часы ў Менску.

Цяпер такому становішчу ня можа быць месца. Партыйныя арганізацыі, калі яны хочуць энергічна і па дзелавому праводзіць у жыццё паставы XV з'езду партыі, калі яны хочуць згрупаваць на гэтым участку работы ўсе сілы, абавязкам іх з'яўляецца ажывіць дзейнасць шэфскіх арганізацый, падтрымаць іх сваім аутарытэтам, дапамагчы канкрэтным кіраўніцтвам і поўнасьцю выкарыстаць іх у сваёй вясковай рабоце.

Нам здаецца, што кіраўніцтва шэфскімі арганізацыямі ЦК і АК КПБ змаглі-бы ажыццяўляць праз шэфкамісіі пры АПА АК, прыцягненнем да іх працы аддэлаў па рабоце на вёсцы. Асноўнай грамадзкай сілай на якую павінны абапірацца ў сваёй рабоце аддзелы па рабоце на вёсцы, павінны быць шэфскія арганізацыі. У іх ёсць некаторы вопыт у вясковай рабоце, ёсць свой актыў, свае сувязі з вёскай,—і гэта партыйным арганізацыям неабходна цалкам скарыстаць.

Шэфскія арганізацыі павінны таксама паставіць сабе бліжэйшыя задачы—шырокае растлумачэнне ўсіх пастаноў XV з'езду партыі і лютаўскага Пленуму ЦК КПБ як сярод рабочых, у асаблівасці тых, якія звязаны з вёскай, так і сярод шырокіх колаў сялянства. Растлумачэнне рашэнняў партыі будзе адначасова садзеяннем шырокаму растлумачэнню і распаўсюджванню ідэй шэфства, якое з'яўляецца адным з актыўных праваднікоў мерапрыемстваў партыі па сацыялістычнай перабудове вёскі.

На дапамогу партыі ў справе калектывізацыі вёскі і развіцця культурнай рэвалюцыі,—гэтакія сацыялістычныя таварыства ў бліжэйшыя часы.

М. Кардашенко

К вопросам налоговой политики в деревне¹⁾

Общезвестным и бесспорным является то положение, что наша налоговая система, кроме чисто бюджетных функций, призвана содействовать выполнению ряда важнейших задач политико-экономического характера. С помощью налогов, построенных на принципе прогрессивной подоходности, мы регулируем процессы накопления в отдельных социально-экономических группах и, таким образом, содействуем проведению классовой политики нашего государства. С помощью налогов же, разнo построенных в отношении к разным отраслям народного хозяйства, мы влияем на направление и формы народного труда и, таким образом, способствуем разрешению наших хозяйственных задач. Эти две задачи регулирования социальной и экономической жизни страны — остаются постоянно в нашей налоговой системе, но в зависимости от общей хозяйственной и политической обстановки, удельный вес и значение каждой из них могут сильно изменяться, и, на протяжении сравнительно небольшого промежутка времени, мы иногда должны проделать ряд сложных маневров, временно ослабляя нажим на одном и усиливая его на другом участке. Пути нашей налоговой политики также сложны и извилисты, как весь путь социалистического строительства, но лишь нездоровая „критика во имя критики“ могла бы искать здесь отсутствия твердой линии и отступления от общих экономических и политических задач партии.

Несколько лет назад пред нами стояла неотложная задача восстановить и укрепить сельское хозяйство страны, чтобы обеспечить базу для развития промышленности и общий рост элементов социализма. В ряду прочих мероприятий, направленных к восстановлению сельского хозяйства, видное место занимало облегчение сельхозналога. Переломным моментом в этом смысле являлся 1924-25 г., обнаруживший сужение крестьянского рынка и опасность замедления восстановительного процесса. После этого года, мы, несмотря на рост доходности сельского хозяйства, резко снизили абсолютные размеры и тяжесть сельхозналога, что видно из следующих цифр (данные Госналога):

	1924-25 г.	1925-26 г.	1926-27 г.	1927-28 г.
Условно-чистый доход крестьянства СССР в мил. руб. (с неземлед. заработ., рыболовств. и охотой)	9.577,2	12.172,6	12.890,9	12.824,0
Сельхозналог (фактич. взысканный) в мил. р.	341,8	248,6	329,3	304,4
% сельхозналога к условно-чистому доходу.	3,6	2,04	2,55	2,37

С 1924-25 на 1925-26 г. сельхозналог резко понизился и в абсолютных своих размерах, и в тяжести своей, выражаемой % изъятия

¹⁾ В порядке обсуждения.

от дохода. В дальнейшем, в связи с постепенной ликвидацией знаменитых ножиц и с приближением восстановительного периода к концу, мы пошли на некоторое увеличение сельхозналога, но все же держались еще очень далеко от того % изъятия, который вытекал из растущей доходности сельского хозяйства и от уровня 1924-25 г. В БССР в общих чертах совершался аналогичный процесс. И здесь 1924-25 г. был переломным моментом, после которого произошло резкое снижение размеров и тяжести обложения, при чем до настоящего времени сельхозналог значительно ниже уровня 1924-25 г. Не располагая по БССР цифрами условно-чистого дохода за приведенный ряд лет, мы сопоставляем сельхозналог с валовым доходом сельского хозяйства плюс неземледельческие заработки и получаем в общих чертах вышепоказанную картину:

	1924- 25 г.	1925- 26 г.	1926 27 г.	1927- 28 г.
Валовой доход с-хоз. с неземлед. заработк. (в мил. руб.)	448,3	603,1	659,5	676,5
Фактически взысканный сельхозналог в мил. р.	11,8	8,6	8,3	8,6
налога к валовому доходу	2,63	1,43	1,25	1,27

Как сказано выше, уменьшение сельхозналога в 1924-25 г. имело целью облегчить процесс восстановления сельского хозяйства. Но в настоящее время этот процесс можно считать законченным: сельское хозяйство¹⁾ достигло, а в отдельных статьях и перевалило за довоенный уровень; дальнейшее развитие его обеспечено и без такого поощрительного фактора, каким является льготное обложение сельхозналогом. В порядке работ партии теперь встала и требует неотложного разрешения задача реконструкции народного хозяйства на базе индустриализации, задача, требующая значительных материальных ресурсов и напряжения платежных сил всего населения. В то же время, наряду с общим подъемом сельского хозяйства, усилением группы середняков и сокращением групп бедноты, мы имеем пока еще некоторый рост кулацкой группы и связанное с этим обострение классовой борьбы в деревне²⁾.

Все это требует от нас стать на путь увеличения абсолютных размеров и тяжести сельхозналога и заострения классового момента в обложении. Именно в этом смысле нужно понимать и выполнять директиву XV Съезда Партии об уточнении прогрессивной подоходности сельхозналога.

Необходимость повышения сельхозналога очевидна, но нужно внести ясность в вопрос о возможном пределе этого повышения. Ставя этот вопрос в масштабе БССР, мы считаем: 1) что кроме сельхозналога следует принять в расчет и другие непосредственные платежи крестьянства—страховку и самообложение; 2) что по отношению к возрастающей сумме доходов крестьянства тяжесть всех этих платежей (в виде % изъятия от дохода) может подходить,—но не должна превышать соответствующей величины за 1924-25 г. Таким образом, за предел напряжения платежеспособности крестьянства мы принимаем 1924-25 г., так как (а это нужно заявить прямо) тогда сельхозналог был для деревни весьма чувствителен и взыскание его было сопряжено с большими трудностями. Можно, конечно, выдвигать и другие методы определения возможностей повышения налога, но во всех случаях совершенно необходима практическая ориентировка на 1924-25 г. как предельный.

¹⁾ Резолюция XV Съезда ВКП о работе в деревне. Разд. II п. 5.

²⁾ Там же п. 7

По нынешней территории БССР сельхозналога в 1924-25 г. было фактически взыскано 11,8 мил. руб.¹⁾. Сверх того крестьянство уплатило 1,4 мил. руб. по страховке и (по ориентировочному расчету работников НКФ БССР) до 2,2 мил. руб. по самообложению. Таким образом, общая сумма этих платежей крестьянства БССР за 1924-25 г. достигла 14,4 мил. руб., может быть, немного выше. По отношению к вышеназванной цифре валового дохода сельского хозяйства БССР и неземледельческим заработкам, за 1924-25 г. эти платежи составляли 3,21% в том числе сельхозналог 2,63%. Если взять эти 3,21% изъятия за максимальный предел и применить их к возросшей до текущего года сумме доходов крестьянства, то количественный предел возможных платежей деревне определится в 21,8 мил. руб. На будущий год рост доходности сельского хозяйства выразится, примерно, в 2-3%²⁾. Следовательно, ориентируясь на тяжесть платежей крестьянства в 1924-25 г., как на предельную, и учитывая рост доходов крестьянства за этот период, мы можем назвать пределом обязательных платежей крестьянства БССР в 1928-29 г. цифру в 22,2-22,5 мил. руб. Это дает по сравнению с 1924-25 г. увеличение на 54-55%.

Но следует учесть, что с 1924-25 г. до настоящего времени, в виду расширения объектов страхования, обязательные страховые платежи крестьянства значительно возросли, оставляя гораздо меньше места для возможностей увеличения сельхозналога. В 1928-29 г. общая сумма страховых платежей по сельскому окладному страхованию достигает предположительно 6,5 мил. руб., включая сюда естественный рост объектов страхования и 2 мил. руб. на вновь—проектируемое страхование от неурожая. Самообложение в порядке закона от 14-го января 1928 г. предположительно даст до 3 мил. руб. Таким образом, за вычетом страховых платежей и самообложения, на долю сельхозналога в пределах максимального повышения его остается 12,7—13 мил. руб. против 8,6 мил. руб., подлежащих взысканию в 27-28 г. Но решение 15 Съезда ВКП(б) о полном освобождении от сельхозналога 35% крестьянских хозяйств сокращает возможности увеличения сельхозналога до указанного предела. Кроме того, нет необходимости и целесообразно ставить вопрос о достижении этого предела в БССР. Особенности ее политико-географического положения требуют особенной осторожности при обсуждении вопроса о сумме сельхозналога. Повысить сельхозналог на 45-50% можно, лишь значительно увеличив тяжесть обложения почти для всех социально-экономических групп деревни. Перед нами же стоит задача увеличения тяжести обложения только для зажиточной верхушки крестьянства, а для этого в БССР достаточно повысить сельхозналог на 25% против 1927-28 г.

Очень важное значение имеет вопрос о способах повышения сельхозналога. Действующая система его представляет нам достаточно возможностей в этом смысле. Проще и легче всего было бы повысить нормы облагаемого дохода с тем, чтобы добиться увеличения облагаемого дохода (а, следовательно, и налога) до желательных размеров; например, считать облагаемый доход по пашне не 34 р. на десятину в среднем, как было до сих пор, а, скажем, 37 р. и т. д. Но этот способ неприемлем, так как: 1) по ряду отраслей сельского хозяйства облагаемый сельхозналогом доход уже в 1927-28 г. близко подошел к условно-

¹⁾ Данные Госстраха, не включая, однако, Гомельщины, по которой сведений не имеется.

²⁾ См. материалы к 5 летнему плану народного хозяйства БССР. Изд. Госплана БССР. Минск 1927 г. стр. 306.

чистому и дальнейшее повышение его повлекло бы переобложение ряда отраслей крестьянского хозяйства, в частности зерновой, что является очень нежелательным; 2) повышение это не изменило бы существующего распределения сельхозналога по отдельным социально-экономическим группам деревни; а между тем наша задача не только увеличить налог, но и правильное разместить его, перенеся значительно большую, чем до сих пор долю его на зажиточную верхушку крестьянства. Эту последнюю задачу мы можем, но лишь отчасти, разрешить заострением прогрессии обложения, увеличив 2 последние ставки действующей шкалы обложения; но значительного количественного и качественного эффекта мы здесь не добьемся, так как: 1) эти высшие ставки падают на очень небольшую группу хозяйств; 2) на много их повысить нельзя, так как они и без того уже достаточно круты: предпоследняя—24, а последняя—25 коп. с рубля дохода. Очевидно, что задачу качественного улучшения и количественного увеличения сельхозналога нужно разрешать путем внесения целой комбинации поправок в существующую систему.

Сельхозналог построен на принципе прогрессивной подоходности, т. е. исчисляется с дохода хозяйства, при чем, с ростом этого дохода увеличивается не только абсолютная сумма налога, но и % изъятия от облагаемого дохода: в низших группах плательщиков налог составляет 20%, а в высших—достигает 23-24% облагаемого дохода. Но самый облагаемый доход исчисляется нормативным путем: для сельсовета (редко селения) устанавливаются средние нормы доходности десятины земли, лугов, головы скота и т. д. и, по этим нормам и учтенным в каждом хозяйстве объектам, исчисляется облагаемый доход всех хозяйств. В этой нормативности исчисления облагаемого дохода кроется существенный недостаток сельхозналога. Можно утверждать, что в больших хозяйствах, лучше обеспеченных капиталом, рабочей силой, сельско-хозяйственными машинами и орудиями, удобрениями и т. д., словом, в хозяйствах лучше организованных не только абсолютная цифра дохода выше, но выше и относительная (на 1 единицу) доходность каждого отдельного источника—земли, лугов, скота и т. д. Следовательно, исчисляемый по средним нормам облагаемый доход недооценивает действительную платежеспособность таких хозяйств. Это подтверждается материалами бюджетов крестьянских хозяйств ЦСУ БССР. Разбивая обследованные ЦСУ хозяйства на группы по размеру условно-чистого дохода и сопоставляя условно-чистый доход каждой группы с облагаемым, мы получаем:

Группы хозяйств по размерам условно-чистого дохода	Условно-чистый доход по этой группе	Облагаемый % облагаемого дохода по этой группе	Облагаемый % облагаемого дохода к условно-чистому
I до 100 руб.	96,1	114,8	119,5
II Св. 100—200 р.	1 906,0	1 574,8	82,9
III Св. 200—300 р.	5 210,8	3 401,4	65,3
IV Св. 300—400 р.	16 246,0	9 205,5	56,5
V Св. 400—500 р.	32 634,8	17 388,6	53,3
VI Св. 500—600 р.	25 281,4	12 636,0	50,0
VII Св. 600—700 р.	20 410,2	7 930,5	38,7
VIII Св. 700—800 р.	24 875,3	11 396,1	41,5
IX Св. 800—900 р.	23 034,0	11 091,0	48,2
X Св. 900—1000 р.	15 069,7	5 782,0	38,4
XI Св. 1000 руб.	31 111,0	12 019,4	38,6
По всем группам	195 985,3	92 525,5	47,2

В нисшей по доходности группе хозяйств облагаемый сельхозналогом доход составляет больше 100% условно-чистого; в дальнейшем этот процент почти правильно понижается, причем степень недоучета условно-чистого дохода в самых высоких группах значительно превышает средний по всем группам уровень. Само собой разумеется, что эта недооценка облагаемого дохода высших по мощности групп деревни не только влечет недобор сельхозналога, но кроме того ослабляет элементы прогрессивности и несколько искажает классовую линию в обложении. А так как все это является следствием несовершенных методов определения облагаемого дохода, то на исправлении этих методов мы и должны сосредоточить внимание.

В настоящее время облагаемый доход от полеводства исчисляется в большей части БССР—по площади пашни, а примерно в половине СССР—по посеву. С чисто принципиальной точки зрения очевидно, что доход дает не вся полевая земля, а лишь засеянная ее часть, которую и следует облагать. Но в защиту обложения по пашне выдвигаются следующие аргументы: 1) в сущности, нет значительных колебаний и степени использования пашни под посев в отдельных хозяйствах и, поэтому, установили мы доход одной десятины посева в 45 руб., или одной десятины пашни в 30 руб., сумма облагаемого дохода в большинстве хозяйств не изменится, так как в каждом хозяйстве на 3 десятины земли, примерно, 2 —идет под посев и одна под пар; 2) даже, если в отдельных хозяйствах % засева пашни и выше средней нормы, то не следует за это повышать обложение их, так как такое повышение убьет охоту к расширению посевов и 3) посев очень трудно поддается учету, а пашню мы учитываем годами и имеем здесь определенные достижения.

Первый аргумент несостоятелен. Изучение вопроса по данным налогового учета показывает, что по отдельным хозяйствам степень использования пашни под посев колеблется очень значительно. НКФ БССР исследовал колебания % засева пашни в отдельных хозяйствах по 16-ти сельсоветам (2 из каждого округа) с общим числом 9,5 тыс. хозяйств. В подавляющем большинстве этих сельсоветов средний % засева имеют не больше половины всех дворов, а по всем остальным хозяйствам % засева или выше или ниже средней нормы, часто спускаясь до 10-20% и подымаясь до 90-100%. Между тем, нормы доходности на 1 дес. пашни определяются, исходя из среднего процента засева и, таким образом, по большей части обследованных хозяйств обложение по пашне в одних случаях переоценивает, а в других—недооценивает действительную доходность полеводства. При этом очень важно, что меньший % засева имеют и, следовательно, от обложения по пашне страдают хозяйства менее платежеспособные. По группам хозяйств с разной ското-обеспеченностью, % засева в обследованных 16 сельсоветах колеблется следующим образом.

Группы хозяйств по обеспеченности скотом	% засева пашни в этой группе
I без скота	59,2
II с 1 голов. скота	70,3
III с 2 голов. скота	72,3
IV с 3 голов. скота	73,6
V с 4 голов. скота	76,1
VI с 5 и больше голов. скота	75,7

То-есть, степень использования пашни под посев, а, следовательно, и недооценка действительной доходности при обложении по пашне почти правильно нарастают от низших к высшим по скотообеспеченности группам хозяйств. Такая же (но несколько менее правильная) закономерность наблюдается и при группировке хозяйств по другим признакам — посевообеспеченность едока и хозяйства. Во всяком случае, можно утверждать, что больший процент засева имеют и поэтому от обложения по пашне выигрывают более мощные хозяйства.

Гораздо более серьезна ссылка на „стимулирующее“ влияние обложения по пашне. Нет сомнения, что обложение по пашне представляет условия максимального благоприятствования росту посевной площади, так как расширение посевного клина, переход на многополье и т. п. при обложении по пашне не влечет увеличения сельхозналога. Нужно, конечно, признать, что значение этого аргумента сильно уменьшилось, так как посевные площади уже достигли довоенного уровня. Но поскольку перед нами стоит задача и дальнейшего увеличения посевных площадей, мы в целом ряде районов еще не можем совершенно игнорировать поощрительное значение обложения по пашне. Наконец, немаловажную роль играют технические затруднения в учете посевов, усиливающиеся там, где аппарат РИК'ов и сельсоветов еще недостаточно крепок, в таких случаях не исключается возможность значительного укрытия посевных площадей от налогового учета и ущерб подоходного принципа обложения.

Поэтому к переходу на обложение по посеву придется отнестись осторожно. В конечном итоге, решение этого вопроса зависит от местных экономических условий и наличия организационных возможностей. Нам кажется, что лучше всего передать вопрос „пашня или посев“ на разрешение окружных органов.

Одним из крупнейших достижений реформы сельхозналога, введенной в 1926-27 г., было то, что кроме доходов от основных отраслей сельского хозяйства (полеводства, лугов и крупного скота) были вовлечены в обложение и второстепенные доходы от мелкого скота, специальных отраслей и неземледельческих заработков. Уточняя определение платежеспособности каждого отдельного хозяйства, обложение этих доходов способствовало более правильному распределению сельхозналога. Но до настоящего времени обложение второстепенных доходов остается все еще очень незначительным, что показывают следующие цифры:

Источники доходов крестьянства	Услов. чист. доход от них в милл. руб.	Облаг. доход в милл. руб.	% облаг. дохода к услов. чистому
1. Основные источники (полеводство, луговое хозяйство и крупный скот)	239,6	179,9	75,1
2. Второстепен. источники.	55,7	15,4	27,5
В том числе:			
а) Свиноводство	7,5	6,0	80,8
б) Овцеводство	2,6	0,2	8,4
в) Садоводство, огородничество и пчеловодство	16,5	2,0	11,9
г) Неземледельческие заработки	29,2	7,1	24,5

Второстепенные доходы, занимая видное место в бюджете крестьянства, были привлечены к обложению в размере немного более $\frac{1}{4}$ действительного своего значения, при чем обложение доходов по спецотраслям и овцеводству составляло совершенно ничтожную величину. Между тем, как показывают данные налогового учета, величина дохода от спецотрасли, мелкого скота и заработков прямо и тесно связана с общей мощностью хозяйств.

Группы хозяйств по размеру облагаемого дохода	Средний на 1 хозяйство размер дохода (в рублях):		
	от мелкого скота	от спецот- раслей	от заработ- ков
I до 100 руб.	2,17	0,29	2,21
II 100—150 р.	4,03	0,11	4,52
III 150—200 "	5,71	0,22	5,51
IV 200—250 "	7,57	0,34	9,63
V 250—300 "	8,90	0,77	9,63
VI 300—400 "	10,90	1,57	12,76
VII 400—500 "	13,29	1,18	17,91
VIII 500—600 "	15,12	8,08	23,85
IX 600—700 "	17,07	11,17	27,18
X 700—800 "	18,8	20,07	27,65
XI 800—900 "	20,0	41,00	53,25
XII 900—1000 "	20,03	40,63	72,11
XIII Св 1000 "	24,09	148,17	93,06

Следовательно, облагая эти источники на льготных условиях, мы не только недобирали сельхозналог, но и облегчали тяжесть его для высших по доходу групп крестьянских хозяйств.

Незначительность обложения второстепенных доходов крестьянства объясняется целым рядом ограничений в этой области. Менее всего это относится к свиноводству, где облагаемый доход, как показано выше, достиг уже 80 % условно-чистого. Поэтому едва ли целесообразно предложение понизить с 8-ми до 4-х месяцев облагаемый возраст свиней. Четырехмесячная свинья в целом ряде районов еще не является доходной и обложение свиноводства с этого возраста может в таких районах препятствовать развитию этой отрасли, имеющей у нас широкие перспективы. Поэтому к пересмотру возрастной нормы для обложения свиноводства нужно подходить с учетом характера свиноводства и перспектив его в каждом отдельном округе. Нецелесообразно также ставить вопрос и об обязательно-повсеместном обложении доходов от овцеводства, так как эта отрасль в большинстве районов БССР носит потребительский характер, отличается низкой доходностью и ничтожной товарностью. Зато нужно с полным вниманием отнестись к обложению доходов от специальных отраслей (сад, огород, пчеловодство) и неземледельческих заработков. Сады и огороды в 1927-28 г. привлекались к обложению как специальные отрасли лишь начиная с площади свыше $\frac{1}{4}$ дес., а доходы от пчеловодства облагались при наличии в хозяйстве более 5-ти ульев. Между тем, и при меньших размерах садоводство, огородничество и пчеловодство дают повышенный доход по сравнению с прочими отраслями сельского хозяйства, для которых таких минимумов не установлено. К тому же спецотрасли сельского хозяйства—почти монополия зажиточной верхушки и недообложение их особенно ущемляет принцип подоходности. Поэтому мы считаем, что по спецотраслям нужно отменить существующие необлагаемые натурминимумы. Вместе с

тем, необходимо повысить нормы доходности садов-огородов, так как существующие значительно отстают от действительной доходности этих отраслей.

К вопросу о повышении обложения неземледельческих заработков также нужно подходить с учетом характера заработка. Для заработной платы рабочих и служащих, связанных с сельским хозяйством, а также для отхожих заработков непредпринимательского характера, следует сохранить существующий уровень привлекения к обложению (10-15%). Обложение кустарно-ремесленных заработков можно несколько повысить без всякого ущерба для их развития. Что касается неземледельческих заработков предпринимательского и нетрудового характера, то их следует привлекать к обложению в полной сумме условно-чистого дохода.

Законом о сельхозналоге предусмотрен ряд льгот, часть которых имеет ввиду полную или частичную, постоянную или временную неплатежеспособность, другая же часть преследует задачи поощрения той или иной отрасли сельского хозяйства. Исключительно важное политическое значение имеют льготы для бедноты и маломощных хозяйств; часть таких хозяйств освобождается от сельхозналога механически, так как их доход не превышает установленного законом необлагаемого минимума; остальные же освобождаются от налога (полностью или частично) постановлениями Райналогокомиссии в порядке индивидуальной оценки платежеспособности каждого отдельного двора. В БССР в 1927-1928 г. было освобождено от сельхозналога по маломощности—39,3% всех хозяйств, в том числе 24,2% полностью и 15,1% частично. При этом в отличие от 1926-1927 г., когда необлагаемый минимум доходов был слишком велик и плохо сконструирован, в 1927-28 г. льготы для бедноты дошли по назначению, а средних и зажиточных хозяйств коснулись лишь в единичных случаях, как это показывают данные по Бобруйскому округу.

Группы хозяйств по скотовоспроизводству		Группы хозяйств по скотовоспроизводству					
обеспеченности		I	II	III	IV	V	VI
		Без скота	С 1 гол.	С 2 гол.	С 3 гол.	С 4 гол.	С 5 и больше
100 хозяйств этой группы освобождено от налога по маломощности	в 1926-27 г.	66,3	57,8	32,7	26,3	25,3	11,7
	в 1927-28 г.	100,0	100,0	61,0	18,3	4,2	0,8

Количественные и качественные итоги освобождения от сельхозналога бедноты в 1927-28 г. надо считать в общем удовлетворительными. В 1928-29 г. в соответствии с совершенно ясной директивой XV Съезда партии нужно полностью освободить от сельхозналога 35% хозяйств. Но в порядок освобождения их нужно внести некоторые организационные поправки. В 1927-28 г. под действие необлагаемого минимума подпали и механически освободились от налога только 7,7% общего числа хозяйств; остальные же 31,6% освобождались Райналогокомиссиями в индивидуальном порядке, что не всегда гарантировало однородный подход и правильное проведение этой работы. Поэтому на 1928-29 г. следует пересмотреть и расширить необлагаемый минимум доходов, с тем, чтобы он охватывал не меньше 25% общего числа крестьянских хозяйств

и чтобы на долю освобождения от налога в индивидуальном порядке оставалось не более 10% всех хозяйств. Но, разумеется, необходимо обеспечить и качественную сторону освобождения бедноты, предусмотрев необлагаемым минимумом лишь совершенно бесспорные признаки маломощности.

Временная неплатежеспособность предусматривается в законе о сельхозналоге рядом льгот по стихийным бедствиям. Сохраняя их полностью для маломощных и середняцких хозяйств, необходимо внести существенные поправки в порядок предоставления их мощным хозяйствам. По действующему закону стихийное бедствие дает всякому хозяйству ту или иную скидку. Но очень часто незначительное стихийное бедствие почти не нарушает платежеспособности мощных дворов и совершенно компенсируется страховой премией. Между тем, таким хозяйствам (в силу прогрессивности обложения исключения облагаемого дохода по пострадавшим объектам с последних ставок обложения) размер скидки по стихийным бедствиям больше, чем маломощным. Поэтому порядок предоставления льгот по стихийным бедствиям нужно пересмотреть с тем, чтобы размер скидки с налога определялся в зависимости от мощности хозяйства.

Нуждается в пересмотре и порядок обложения доходов от крупного рогатого скота. В 1927-28 г. коровы привлекались к обложению повсюду с 3-х летнего возраста. Между тем, доходность их связана не столько с возрастным признаком, сколько с признаком отела, который (отел) происходит между 2-3 летним возрастом. Мы считаем целесообразным перейти к обложению коров по признаку первого отела.

Наконец в соответствии с решениями XV Съезда партии об усилении коллективизации сельского хозяйства, необходимо поставить вопрос о расширении существующих льгот колхозам, в частности— об освобождении от сельхозналога на 3 года вновь созданных коллективных хозяйств на землях трудового пользования.

Уже предложенные поправки значительно уточняют прогрессивную подоходность сельхозналога и увеличат размеры его. Но отмеченная выше недооценка облагаемого дохода верхушки деревни, как следствие нормативного способа определения этого дохода, сохранится (хотя и в гораздо меньшей степени) и при этих поправках. Совершенно устранить этот недостаток можно было бы лишь определяя облагаемый доход каждого отдельного хозяйства экспертным порядком—через достаточно авторитетные и сведущие комиссии. Но при огромном количестве плательщиков сельхозналога, территориальной распыленности их и чрезвычайном многообразии и сложности условий сельского хозяйства, о таком методе определения облагаемого дохода всерьез думать нельзя. В то же время нельзя игнорировать и указанную недооценку платежеспособности более мощных хозяйств. Остаются поэтому либо путь дифференциации средних норм облагаемого дохода в зависимости от мощности хозяйства, либо путь экспертной оценки облагаемого дохода в мощных хозяйствах. Но сама по себе экспертная оценка, не ограниченная законными рамками, угрожает разнобразием в подходе к этому крайне сложному делу и может внести значительную путаницу в сельхозналог. При условии же законом установленных рамок для экспертной оценки, эта оценка на деле сведется к дифференцированию норм облагаемого дохода. Очевидно, только на этом пути мы и должны будем остановиться. Практически это будет осуществляться таким образом: к исчисленному по средним нормам доходности, облагаемому доходу более мощных хозяйств будут производиться надбавки в определенном %. Обоснованием к этим надбавкам будет служить то положение, что в более мощных хозяйствах,

в силу лучшей их организации, фактический доход на 1 единицу каждого источника значительно превышает средние нормы доходности; поэтому исчисление облагаемого дохода таких хозяйств по средним нормам, без каких бы то ни было поправок, влечет недооценку их действительной платежеспособности. Конечно, размер надбавок должен быть разным для разных по мощности групп хозяйств.

Но надо найти и установить признаки, по которым определялась бы степень мощности и размер надбавки. Такими признаками одни предлагают: скотообеспеченность хозяйства, другие — размер облагаемого дохода, исчисленного по средним нормам. С нашей точки зрения положить в основание дифференцированных надбавок признак скотообеспеченности в БССР нельзя, так как у нас роль в сельхозналоге скота и без того достаточно велика, а в этом случае станет чрезмерной; как бы осторожно ни определялись надбавки, — все же они могут так влиять на размер сельхозналога, что, возможно, толкнут массу хозяйств на искусственное уменьшение скота, продажу или убой его, наконец, на укрытие его от учета. Иное дело — дифференциация размера надбавок по величине нормативно-исчисленного облагаемого дохода. Здесь влияние той или иной отрасли на общую мощность хозяйства обеспечивается, а сама мощность более улавливается и покрывается повышенными ставками обложения. Поэтому мы считаем, что для уточнения прогрессивной подоходности сельхозналога необходимо ввести систему дифференцированных надбавок к облагаемому доходу более мощных хозяйств, причем дифференциацию размера этих надбавок производить по признаку величины облагаемого дохода хозяйства.

*

Наш обзор и критика действующей системы сельхозналога не были бы полны, если бы мы опустили вопрос о способах построения прогрессивного обложения сельхозналогом. В настоящее время в СССР применяются две таблицы прогрессивных ставок сельхозналога, построенные на различных основаниях. В первой т. н. едоцкой таблице, которая применяется в РСФСР и БССР, ставки налога на рубль дохода растут в зависимости от роста размеров облагаемого дохода на 1 едока — члена семьи; это значит, что два хозяйства совершенно различной величины могут по едоцкой таблице ставок нести одинаковую тяжесть налога, если у них разное число едоков и одинаковый доход на 1 едока. В другой, т. н. хозяйской таблице, которая применяется в УССР, ставки налога растут в зависимости от размеров всего облагаемого дохода хозяйства, за вычетом из него по 20 р. на каждого едока; в этом случае при одном и том же среднем доходе на 1 едока, несет большую тяжесть налога то хозяйство, в котором общий размер дохода больше. В различных основаниях построения этих 2-х таблиц ставок отражаются разные точки зрения на природу крестьянского хозяйства.

„Едоцкая“ система ставок ориентируется на потребительскую роль едока, исходя из общего положения, что чем больше едоков, тем больше потребление и тем меньше чистый остаток дохода. Хозяйская же система, не игнорируя потребительскую роль едока (по 20 р. на едока сбрасывается с облагаемого дохода), считается с тем, что признаки организационно-производственной мощности нарастают прямо пропорционально числу едоков в хозяйстве, и многоедоцкие хозяйства по преимуществу являются и более зажиточными. В самом деле, группируя 20% хозяйств БССР по размерам облагаемого дохода на 1 хозяйство и на 1 едока и сопоставляя средние на 1 хозяйство величины по разным показателям мощности при той и другой группировке, мы получаем:

При „хозяйской“ группировке:

В среднем на одно хозяйство имеется:

Группы по доходу на одно хозяйство

	Посева	Лугов	Крупного скота	Рабочего скота	Свиней	Заработков	Облагаем. дохода	Едоков
I до 100 р.	1,2	0,8	0,8	0,3	0,3	11,2	95,2	2,2
II Св. 100—150	1,5	1,0	1,1	0,7	0,6	20,0	128,0	4,2
III Св. 150—200	2,1	1,4	1,3	0,9	0,8	23,0	176,0	4,8
IV Св. 200—250	2,7	1,7	1,6	1,0	1,1	28,0	223,0	5,4
V Св. 250—300	3,3	2,0	1,8	1,2	1,3	35,2	273,3	5,9
VI Св. 300—400	4,0	2,6	2,1	1,4	1,6	45,5	343,1	6,5
VII Св. 400—500	5,2	3,2	2,5	1,6	1,9	57,5	442,0	7,2
VIII Св. 500—600	6,3	3,9	2,9	1,7	2,2	73,2	540,0	7,5
IX Св. 600—700	7,5	4,6	3,2	1,9	2,4	92,2	643,0	7,8
X Св. 700—800	8,7	5,2	3,5	2,1	2,6	84,0	741,0	7,8
XI Св. 800—900	9,5	5,4	3,7	2,1	2,8	179,5	844,0	8,4
XII Св. 900—1000	10,9	5,7	3,7	2,0	2,9	203,0	953,0	8,1
XIII Св. 1.000 р.	13,7	6,1	4,1	2,3	3,4	242,0	1310,0	8,0

При „едоцкой“ группировке

В среднем на одно хозяйство имеется

Группы по доходу на одного едока

	Посева	Лугов	Крупного скота	Рабочего скота	Свиней	Заработков	Облагаем. дохода	Едоков
I до 20 р.	1,0	0,6	1,0	0,4	0,4	20,1	87	5,8
II 20—40 р.	2,2	1,5	1,5	0,9	0,9	27,0	189	6,1
III 40—60 р.	3,1	2,0	1,7	1,1	1,2	34,0	262	5,4
IV 60—80 р.	3,7	2,3	1,8	1,2	1,3	40,0	312	4,6
V 80—100 р.	4,1	2,6	1,9	1,2	1,4	43,0	350	3,9
VI 100—150 р.	4,6	2,8	1,9	1,2	1,4	44,0	320	3,4
VII 150—200 р.	5,4	3,0	2,0	1,2	1,4	54,0	460	2,7
VIII 200 р.	6,2	3,5	2,0	1,2	1,5	96,0	585	2,1

Из сопоставления средних на одно хозяйство величин в обеих группировках, мы видим: 1) что все признаки организационно-производственной мощности хозяйства гораздо правильнее и быстрее нарастают при „хозяйской“, чем при „едоцкой“ группировке; 2) что при „едоцкой“ группировке рост дохода на едока сопровождается падением числа едоков, и, вследствие этого в высшие по доходу на едока группы попадают не только действительно мощные хозяйства, сколько малоедоцкие, аномальные дворы; 3) что, напротив, при „хозяйской“ группировке в высшие группы попадают действительно мощные хозяйства, которые при применении к ним „едоцкой“ группировки попали-бы в средние и низшие группы, так как имеют большее число едоков и в силу этого — небольшой доход на 1 едока. В общем итоге „едоцкая“ группировка грешит недооценкой платежеспособности сильных многоедоцких хозяйств и переоценкой — слабых, аномальных хозяйств с 1-2 едоками. Второй недостаток ее был признан уже в 1927-28 г., когда малоедоцким

(с 1-2 едоками) хозяйством была установлена 20-31%-ная скидка с оклада. Но первый недостаток—недообложение сильных многоедоцких хозяйств является „органическим пороком“ едоцкой системы и устраним лишь путем перехода на „хозяйскую“ систему ставок.

Насколько „едоцкий“ признак непригоден как основание для прогрессивной шкалы ставок сельхозналога, это показывает нижеследующая таблица. В ней самая крупная (37,8% общего числа дворов) „едоцкая“ группа облагаемых хозяйств, с доходом от 20 до 40 руб. на едока, разбита на подгруппы по доходу на хозяйство и по каждой подгруппе приведены средние на 1 хозяйство показатели мощности.

Состав 2-й „едоцкой“ (от 20-40 руб. на едока) группы крестьянских хозяйств по организационно-производственным признакам мощности хозяйства.

Подгруппы по до- ходу на хозяйство	Средние на 1 хозяйство этой подгруппы величины						
	Посева	Лугов	Круп. скота	Рабочего скота	Свиней	Заработк.	Облаг. до- хода
До 100 р.	1,2	0,9	0,9	0,3	0,4	11,1	95,2
100—150	1,5	1,0	1,1	0,7	0,6	20,5	127,3
150—200	2,1	1,4	1,4	0,9	0,9	23,3	175,3
200—250	2,7	1,7	1,7	1,1	1,1	28,7	221,2
250—300	3,2	2,0	2,0	1,2	1,3	38,9	270,9
300—400	4,0	2,6	2,4	1,5	1,7	49,0	351,2
400—500	3,1	3,2	3,2	1,9	2,2	78,7	455,2
500—600	5,9	4,0	4,7	2,2	3,0	119,5	531,0
600—700	6,5	4,8	3,5	3,0	3,3	411,5	627,5
700—800	8,0	5,0	3,0	2,0	3,0	400,0	718,0
800—900	10,0	5,0	6,0	3,0	7,0	160,0	820,0

Мы видим, что в состав одной и той же „едоцкой“ группы входят и таким образом по „едоцкой“ шкале ставок несут одинаковую тяжесть сельхозналога хозяйства самой различной организационно-производственной мощности. Объединение их в одну платежную группу объясняется только тем, что в них разное число едоков и доход на едока получается одинаковый. Это говорит о том, что не всегда можно ориентироваться в сельхозналоге на доход на 1 едока.

Но система ставок сельхозналога, построенная по доходу на хозяйство, влечет уменьшение размеров сельхозналога во всех случаях раз-
дела хозяйства. Поэтому не исключена возможность, что обложение по доходу на хозяйство вызовет усиленный процесс дробления, что противоречило бы задачам нашей экономической политики. Поэтому вопрос „хозяйство или едок“ едва ли следует разрешать сразу, а нужно на практическом опыте проверить, насколько реальна угроза дробления дворов.

*   ■   *

Какие-бы поправки не были внесены в сельхозналог 1928-29 г., совершенно очевидно, что проведение этого налога, в силу уже самого факта значительного повышения его, поставило перед аппаратом значительные трудности. Они усиливаются еще и тем, что осенью, т. е. в момент начала сбора сельхозналога начнется кампания по перевыборам

советов, которая отвлечет много сил. С другой стороны, по причине напряженности государственного и местного бюджетов, нам придется форсировать сбор сельхозналога, предъявив крестьянству уже в августе-сентябре месяца требование на часть начисленного оклада. Все эти моменты требуют: 1) заблаговременной организационной подготовки; 2) вовлечения в содействие аппарату широких общественных масс. Ни одна сельхозналоговая кампания прежних лет не проходила без участия партийных и общественных сил, но в 1928-29 г. это участие должно быть гораздо большим чем до сих пор. Необходимо будет заранее начать раз'яснительную кампанию подготовить беднейшее и среднее крестьянство к факту повышения сельхозналога и перераспределения его, создать атмосферу сочувствия и содействия. Особое внимание придется обратить на выборы представителей от населения в сельские учетные и районные налоговые комиссии. На них, более чем когда-либо, в предстоящую кампанию будет возложена ответственность по учету об'ектов обложения, уточнению облагаемого дохода, отбору и освобождению бедноты, рассмотрению жалоб и ходатайств. Поэтому необходимо обеспечить преобладание в комиссиях бедноты и полное отсутствие кулацкого элемента, который кое-где пролез в них в 1927-28 г. Вокруг комиссий нужно будет мобилизовать беднейшее крестьянство, передовых середняков, селькоров и проч общественные элементы. Для повышения квалификации низового аппарата (РНКов, сельсоветов) необходимо провести переподготовку их. Наконец, нужно принять все меры к тому, чтобы новый закон о сельхозналоге был издан скорее, так как в конечном счете от этого зависят возможности своевременной организации всех подготовительных работ и успешный сбор налога.

У. Стракоўскі

Прамысловасць ВСНГ на I квартал 1927-28 году

(Кароткі агляд)

1. Вынікі мінулага году

1926-27 г. быў годам амаль што поўнага аднаўлення прамысловасці БССР. У вытворчасці наглядаўся у параўнанні з мінулым годам далейшы рост прадукцыі (+15,6%), росту рабочае сілы (+8,3%) на прадпрыемствах, павышалася вытворчасць працы (+6,7%) і зароботная плата (+12,5%), адпускныя цэны былі зніжаны на 11%. Капітальныя страты значна пашырыліся і складалі агульны кошт у 8.800 тыс. рублёў, пры фінансаванні з бюджэту толькі ў суме 3,8 мільёнаў рублёў. У 26-27 г. пачалося будова новае будаўніцтва фабрык і заводаў, а таксама закладзена магутная электрастанцыя—Асінастроі, якая павінна рацыяналізаваць прамысловасць Віцебшчыны, Аршаншчыны і Магілёўшчыны і стаць асяродкам новага прамысловага будаўніцтва.

Разам з гэтымі дасягненнямі трэба адзначыць і шэраг недахопаў, выявіўшыхся ў працы. Галоўным з іх з'яўляецца невыкананне дырэктывы аб зніжэнні сабекошту прадукцыі. Па буйнейшым галінам прамысловасці—папяровая, лясная, шкляная і сярніковая адзначаецца павышэнне сабекошту, што тлумачыцца як залежнымі, так і незалежнымі ад прамысловасці ўмовамі. Па іншым галінам наглядаецца зніжэнне сабекошту ад 0,5% да 17%. Наогул, дзякуючы таму, што павышэнне сабекошту, прадукцыі далі галіны прамысловасці, займаючыя пераважныя месцы ў прамысловасці Беларусі, дырэктыва аб 5%-ным зніжэнні аказалася невыкананай.

Па другое, зніжэнне цэн на 11% пры нязніжэнні сабекошту прадукцыі прывяло да значнага змяншэння прыбытку ў прамысловасці і напружанага грашовага становішча, наглядаўшагася ў першых трох кварталах мінулага году.

Таксама трэба адзначыць, што рост вытворчасці працы значна адставаў ад росту заробтнае платы (+6,7% і +15%), што сведчыць аб недастатковай увазе пытанням рацыяналізацыі і сыгналаў неабходнасці шэрагу мерапрыемстваў рацыяналізатарскага парадку ў далейшым. Ня гледзячы на буйны рост капітальных тратаў у параўненні з 25-26 г. (з 4.753 т. р. да 8.880 т. р.), прамысловасць не выканалася цалком усяей праграмы будаўніцтва—пераважна на Гомельшчыне, дзякуючы несваечасоваму атрымання закупаўнага заграўнага абсталявання.

Такім чынам, у мінулым годзе пры агульным росце прамысловасці і добрых выніках, выявіўся і шэраг недахопаў, якія трэба прыняць пад увагу пры плянаванні прамысловасці ў гэтым годзе.

2. Асноўныя паказьнікі разгортваньня прамысловасьці ў 27-28 г.

Кантрольныя лічбы прадугледжвалі на 1926-27 г. далейшы рост прамысловасьці, пашырэнне выпуску прадукцыі, палепшаньне становішча рабочае клясы і агульнае палепшаньне аснаўных тэхніка-эканамічных паказьнікаў. Ня гледзячы на гэта, пры складаньні прамфінпляну прамысловасьці выявіўся шэраг новых магчымасьцяў да палепшаньня аснаўных паказьнікаў і росту прадукцыі, што і было прынята пры складаньні прамфінпляну. На рэшце, рост прадукцыі па фізычнаму аб'ёму запраэктаван на 20,5% (па кантр. лічб.—15,6%), а па сабекошту на 13,6% (агульная сума прадукцыі па сабекошту складае 78.793 тыс. руб., ня лічачы лесаарыхтовак і будаўнічых работ). Рост робіт і сілы прадугледжан па прамфінпляну на 0,5%. Аднак-ж трэба сьведчыць, што гэтая лічба зьяўляецца вельмі арыентавочнай і ў сапраўдасьці будзе значна большай (да 3%), дзякуючы пашырэнню некаторых галін прамысловасьці, меўшаму месца ў першым квартале г. г. і намечаных рост у далейшым у сувязі з добрай кан'юнктурай. Вытварчальнасьць працы павінна ўзрасьці на 20% у параўненьні з мінулым годам, пры ўмовах выкананьня пляну росту прадукцыі і шэрагу рацыяналізатарскіх мерапрыемстваў, запрапанаваных да правядзеньня трэстам і прадпрыемствам.

Заработная плата ўзрасьце, згодна прамфінпляну на 7,5% і ў сярэднім будзе складаць 57,3 руб. у месяц на аднаго сьпісачнага рабочага.

Зьніжэньне сабекошту прадукцыі па прамфінпляну павінна дасягнуць 6,2% у сярэднім па ўсёй рэспубліканскай прамысловасьці. Гэтую дырэктыву магчыма будзе выканаць пры правядзеньні шэрага мерапрыемстваў, як залежных ад прамысловасьці, так і ад нашых эканамічных органаў. Ад прамысловасьці залежныя выкананьне рацыяналізатарскай праграмы,—ад рэгулюючых органаў патаненьне цэнаў на сыравіну, у прыватнасьці—лясную, якая мае значную ўдзельную вагу ў калькуляцыі сабекошту шэрагу тавараў, вырабляемых прамысловасьцю Беларусі. Разам з тым, трэба адзначыць, што вакол пытаньня зьніжэньня сабекошту прадукцыі прамысловасьці трэба арганізаваць думку рабочай грамадзкасьці, і пры данамозе усіх арганізацыяў, зацікаўленых у вытворчасьці дырэктыва аб зьніжэньні сабекошту прамысловасьці будзе выканана.

Балыс па паліву ў прамысловасьці бягучага году складае 170.038 тон умоўных адзінак паліва па параўненьні з мінулым годам ён дае рост толькі на 5,2%, пры росьце вытворчасьці на 20%, што сьведчыць як аб зьмене ўдзельнай вагі асобных галін гаспадаркі, так і аб намеранай рацыяналізацыі гаспадарак па паліву. Трэба адзначыць, што ужываньне торпу ў прамысловасьці павялічваецца ў г. г. удвое ў параўненьні з мінулым годам (3,4% і 7,4%), а калі прыняць пад увагу размах торпараспрацовак, намечаныя як Белдзяржторпом, так і самымі прадпрыемствамі для дабычы ў 27-28 годзе, дык у агульным балысе паліва 28-29 г. торп будзе займаць больш 20%.

Датыкаючыся асобных галін прамысловасьці і іх росту ў 27-28 г., трэба адзначыць, што найбольшы рост па прадукцыі даюць мэталёвая прамысловасьць—32,8% (с-гасп. машынабуд. 34,1%), панчошна-трыкатажная—+108%, швачная—ад +100,7% да +142,9%), будаўнічая—50,3%, скура-абутковая +29,6% і г. д.

У швачнай прамысловасьці наглядаецца тэндэнцыя да яшчэ большага росту прадукцыі.

Удзельная вага галін прамысловасці ў 27-28 г. змяняецца наступным чынам (у ‰ да 100‰):

	26-27 г	27-28 г		26-27 г	27-28 г
Белдзяржбуд	1,18	1,38	Скуртрэст	8,68	9,32
Шклотрэст	5,81	5,06	Махорачная ф.	1,04	1,01
Металтрэст	7,26	7,98	Палесдрук	1,07	0,78
Тэкстыльтрэст	5,27	5,39	Сярніктрэст	8,52	7,90
Акулярн. ф-ка	0,66	0,91	Чырв. Хэмік	0,26	0,22
Панч-Трыкат. ф.	1,71	2,96	Харчтрэст	10,91	11,08
Меншвей	1,57	2,60	Белдзяржспірт	3,50	3,61
Вітшвей	3	6,03	Лесбел	24,36	20,16
			Папертрэст	15,20	13,61

Удзельная вага паднімаецца: мэталёвай прамысловасці, будаўнічай, ільнапрадзільнай, скуранай, харчавай, спірытусовай, панчошнай і кравецкай якія базіруюцца на мясцовым сырцу, ці абслугоўваюць сельскую гаспадарку, ці грунтуюцца на мясцовай рабочай сіле (кравецкая), у сувязі з добрай кан'юктурай на гатовую вопратку. Лясная, сярніковая, папяровая і шкляная, пры агульным росце прадукцыі ў параўненні з мінулым годам даюць зніжэнне іх удзельнай вагі.

Апошняе тлумачыцца патрэбнасцю ў рэканструкцыі гэтых галін прамысловасці, неабходнасцю пабудовы новых магутных прадпрыемстваў (шкляная тут у Гомлі, папяровая палюцкая камбінат) і хутчэйшым сканчэнні пачатых (новая сярніковая ф-ка—Чырвоная Бярэзіна, ф-ка Днепр, дрэваапрацоўчы камбінат у Бабруйску і г. д.).

Такім чынам, у гэтым годзе, пры выкананні пляну мы павінны мець у прамысловасці значнае пашырэнне росту прадукцыі, рост рабочых на прадпрыемствах, павялічэнне вытворчасці працы і заробтнае платы, зніжэнне сабекошту прамысловасці і правядзенне шэрагу рацыяналізатарскіх мерапрыемстваў, а таксама ўзмацненне галін прамысловасці, грунтуючыхся на мясцовым сырцу і рабочай сіле і абслугоўваючых сельскую гаспадарку. Адначасова трэба прыняць адпаведныя крокі да рэканструкцыі тых галін прамысловасці, якія грунтуюцца на лясной сыравіне дрэваапрацоўчай, папяровай і сярніковай.

3. Капітальнае будаўніцтва

Агульная сума капітальных укладанняў у прамысловасць у гэтым годзе складае 16,317 тыс. руб., з якіх 14,715 тыс. руб. ужо зацверджаны саюзнымі органамі. Капітальныя ўкладанні ў прамысловасць ідуць на пабудову новых прадпрыемстваў. 8223 тыс. р. (51‰), пашырэнне існуючых 6192 тыс. руб. (38,0‰) і капітальныя рэмонты 726 тыс. руб. (4,5‰) ад агульнай сумы. Пры пашырэнні прадпрыемстваў найбольшая ўвага звяртаецца на атрыманне найбольшага эфекту ад зніжэння сабекошту прадукцыі і павялічэння выпуску прадукцыі.

Эфектыўнасць, якая можа быць атрымана ад часу ўвядзення новага асноўнага капіталу ў дзейнасць, наступная: 70‰ капітальнага будаўніцтва дасць вынікі да 1 году і 30‰ пасля году.

Па галоўным галінам прамысловасці, капітальныя ўкладанні дзеляцца наступным чынам: Лесбел—2360 т. р., з іх 2 мільёны на працаў работ па Бабруйскаму Камбінату; металёвая—1899 тыс. р.—у тым ліку 600 т. р. на пачатак пабудовы новага заводу сельска-гаспадарчых машын у Гомлі і на Акулярную ф-ку 379 т. р., хэмічная—2532 т. р., з якіх на сканчэнне новых сярніковых ф-к „Днепр“—660 тыс. руб. і „Чыр. Бярэзіна“—1098 т. р., а таксама на пабудову новае электрычнае станцыі ў Барысаве—641 тыс. р., мыдлавараны завод—150 т. р. і косцеапра-

цоўчы (пачатак) 275 тыс. руб.¹⁾; папяровая — 2800 т. р., тэксыдільная — 1655 тыс. руб., у тым ліку на панчошна-трыкатажную 275 тыс. руб. і пачатак пабудовы ільнянай і дрэваапрацоўчай камбінату 740 тыс. руб.²⁾; харчовая — 1752,5 т. р., з іх харчтрэст — 1523,5 т. р. дзяржусьпірт — 199 т. р., скураная 525 т. р.; галіянтарэйная — 500 т. р. і г. д.

Адгэтуль відавочна, што наша прамысловасць будзе мець значныя магчымасці да абнаўлення і пашырэння свайго асноўнага капіталу, большыя, чым у папярэднія годы, бо ў 25-26 г. сума капітальных укладанняў дасягнула 4,753 тыс. руб., а ў 26-27 г. — 3,330 т. руб. Трэба адзначыць, што пераважная большасць грошаў ідзе на новае будаўніцтва, якое пачынаецца ў бягучым годзе, ці працягваецца і скарачаецца.

З новых фабрык і заводаў, якія будуць пачаты ў гэтым годзе, трэба адзначыць наступныя: 1) Завод сельгасмашинаў у Гомелі, 2) ф-ка Меншвай у Менску на 400 чал. рабочых у адну змену, 3) ф-ка Вішвай у Віцебску на 1000 чал. рабочых у адну змену, 4) уцілізацыйны завод Скуртрэсту ў Менску, 5) Мылзаварны завод, 6) космцаапрацоўчы завод, 7) ф-ка целулаіднай і пагавай галіянтарэй у Менску, 8) ф-ка Загадэвай дробнай галіянтарэй, 9) вытворчыцкі палатняных гузікаў і 10) крахмальны завод. Большасць з іх пачае працаваць у бягучым годзе, а частка іх будзе скончана на працягу бягучага году і дасць эфект у будучым годзе.

Апрача гэтага, трэба мець на увазе, што кошт работ, прадугледжаных на Асінстрое дасягае суму 1467 тыс. руб. — разам з кватэрным будаўніцтвам.

У сувязі з такім аграмадным рэзкім пашырэннем прамысловага будаўніцтва ў бягучым годзе, на кіруючыя органы ускладаецца цяжкая задача найлепшым чынам скарыстаць адпущаныя грошы, атрымаць найбольшы эфект ад будаўніцтва, патапіць калітоўнасць будаўніцтва зжыць недахопы, што мелі месца ў мінулыя гады, і галоўнае дбайна плянаваць будаўніцтва.

IV. Становішча рабочае класы

Становішча рабочае класы ў прамысловасці ў бягучым годзе павінна, разам з агульным палепшаннем і ростам гаспадаркі, значна палепшыцца. Заработная плата, наогул па ўсёй прамысловасці падывецца ня менш, як на 7,5% у параўненні з мінулым годам. Правядзенне ў шэрагу галін прамысловасці новых тарыфных дагавораў змяняе той разрыў, які існаваў паміж асобнымі групамі рабочых і палепшае становішча адставаўшых у зарплате рабочых, і павінна увесці большы парадак у пытанні тарыфікацыі працы. На падцягванне адстаўшых па зарплате групаў рабочых адпущаны значныя сумы, складаючыя, прыблізна 300 тыс. руб. Апошняя дае магчымасць павялічыць заработную плату адстаўшых групаў у сярніковай прамысловасці, шклянай ільнянай, дрэваапрацоўчай і іншых. Сярэдняя месячная заработная плата ў гэтым годзе будзе раўняцца 57,3 руб. У сувязі з тым, што цэны к канцу года на шэраг прамысловых тавараў будуць зніжаны, рэальная зарплата павысіцца яшчэ больш.

Кампанія, што закончылася па пераключэнню калектыўных дагавораў, апрача падцягвання адсталых у зарплате групаў рабочых, дала шэраг дасягненняў з боку замацавання і пашырэння існаваўшых праўных нормаў, а таксама спецыяльных нормаў, перавышаючых па раду галін прамысловасці нормы, зацверджаныя Народным Камісарыятам Працы.

Ахова працы ў прамфінплане бягучага году займае значнае месца. З агульнай сумы капітальнага будаўніцтва на палепшанне ўмоў аховы

¹⁾ Апошняя лічба з'яўляецца спрэчнай, дзякуючы адратэставанню пабудовы заводу з боку ВСНГ СССР.

²⁾ ВСНГ СССР намячае пабудову гэтага камбінату ў наступным годзе.

працы на існуючых прадпрыемствах намечана 558 тыс. руб., што ў параўненні з мінулым годам дае рост на 68%. У межах гэтае сумы ўжо заключаны дагаворы паміж НКПрацы і гаспадарчымі органамі аб выкананні намечаных мерапрыемстваў па ахове працы.

Нарэшце, трэба адзначыць, што рабоче-кватэрнае будаўніцтва будзе пашырана ў бягучым годзе. Агульны кошт кватэрнабудаўнічых работ у прамысловасці (ня лічачы Асінастрою) складае 618 тыс. рублёў, што ў адносінах да 26/27 г. дае рост на 67%. Такім чынам, найбольш хворое месца—кватэрнае пытанне—мае перспектывы да палепшання.

Рост рабочае сілы ў прамысловасці, асабліва па некаторых галінах, намечаны графічным, а таксама рост буд. ўніцтва і патрэбнасць з боку яго ў рабочай сіле, дасць магчымасць уцягнуць у прамысловасць новыя кадры рабочых і тым самым аслабіць беспрацоўе.

Усё гэта сведчыць аб тым, што агульнае становішча рабочае класы ў гэтым годзе таксама палепшаецца.

V. Вывады і задачы

Выходзячы з прыведзенага намі кароткага агляду асноўных паказнікаў развіцця прамысловасці ў гэтым годзе, трэба сказаць, што агульны напрамак, узяты прамысловасцю цалком адпавядае задачам сацыялістычнага будаўніцтва—больш шпаркаму тэмпу народна-гаспадарчага развіцця, пашырэнню ўдзельнай вагі сацыялістычнага сектара народнае гаспадаркі, пашырэнню аперажаючай рэпрадукцыі¹⁾ ў прамысловасці, засяцчэння яе пруючых роляў у адносінах да усёй народнае гаспадаркі,—пры ўзрастаючым палепшанні становішча рабочае класы.

Разам з тым, трэба падкрэсліць тыя задачы, якія крыніцаў з намечанага пляну прамысловасці. Дасягнуць яе трэба як у штодзёнай працы, так і асабліва ў капітальным будаўніцтве. Без зацверджанага пляну ня можа быць будаўніцтва—дэзунг, як павінен быць выкананы гаспадарчымі органамі. У мэтах забяспечвання далейшага тэмпа росту прамысловасці трэба ўзмацніць развіццё лясной, харчовай, тэкстыльнай і металёвай прамысловасці, якія грунтуюцца на мясцовым сыры і ўплываюць на сельскую гаспадарку, шляхам іх рэканструкцыі і арганізацыі новых вытворчасцяў.

Мы павінны адзначыць, што вытворчы плян прамысловасці на 27/28 г. з'яўляецца ў некаторых мясцох напружаным і аптымальным; выкананне яго будзе залежыць ад добрай і чоткай працы ня толькі механізму апарату самой прамысловасці, але ад гадтрымкі і дапамогі ўсіх арганізацый, зацікаўленых у прамысловасці і ў першую чаргу. Прафсаюзаў. Мабілізацыя рабочай грамадакрасці вакол пытанняў вытворчасці і яе дапамога будзе гарантаваць выкананне намечанага пляну.

¹⁾ Воспроизводству.

Н. Коноплин

Фашизм, как новейшая форма буржуазной диктатуры¹⁾

I. Интернациональная сущность фашизма

Фашизм из чисто итальянского явления на протяжении последних лет превратился в проблему международного значения. Это признают сейчас почти все теоретики и политические деятели различных направлений. Это признается и самим вождем мирового фашизма Бенито Муссолини.

Особенно ярко эта мысль выражена в речи, произнесенной им в январе 1924 года, в Палаццо Венеция, перед представителями правительства и ответственнейшими членами фашистской партии. Всегда подчеркивавший чисто национальный характер итальянского фашизма, на сей раз Муссолини в корне меняет установку и заявляет о том, что итальянский фашизм представляет собой социальный эксперимент в мировом масштабе. По его мнению в настоящее время мировая конъюнктура складывается наиболее благоприятным образом для международного фашизма. Анализируя события последнего времени, он приходит к выводу, что в настоящее время только лишь фашизм, как движение, проникнутое национальной мощью, силой, дисциплиной и чувством отвращения ко всем „общим местам“ демагогических теорий различных политических партий, является „единственным маяком, который светит из Рима всему миру“.

И в самом деле, события последних лет показали, что в ряде других стран имеется благоприятная почва для развития фашизма.

Вспомним некоторые более характерные события в отдельных государствах.

Воодушевленные удачной авантюрой Муссолини в Италии, латвийские фашисты, 1 мая 1923 года в гор. Риге, после предварительного сбора и обработки толпы, направились на Эспланадную площадь и напали на происходившие там митинги профессионалистов и социал-демократов. Характерно то, что один из вдохновителей латвийского фашизма—Озолин перед первомаяскими событиями специально ездил на родину фашизма, в Италию, познаться с фашистскими методами действия и установить официальную, более тесную связь с фашистским центром.

Но если события 1 мая 1923 года можно было квалифицировать лишь, как пробу сил, то уже в 1927 г. латвийский фашизм, под руководством того же Озолина, задумал нечто более серьезное—произвести, по итальянскому образцу, государственный переворот.

Не менее показательный и гораздо более убедительный пример являет собой Польша.

Там, в свое время, группа видных польских публицистов ездила в Италию специально изучать практику фашизма. По возвращении эти

¹⁾ Настоящая статья является извлечением из подготовляемой по этому вопросу работы.

паломники контр-революции в течение долгих недель писали статьи о „спасенной от хаоса“ Италии.

„Путешествие это,—говорит В. Костржевска в статье „Теория и практика польского фашизма“—несомненно ускорит окончательную кристаллизацию идеологии фашизма в Польше и создаст новые стимулы для развития его практики“¹⁾.

Так оно, в действительности, и произошло. Май 1926 г. и последующие события в Польше принесли с собой окончательное оформление идеологии польского фашизма и дали новый и весьма убедительный пример его практики—фактически государственная власть перешла в руки пана Пилсудского, этого вдохновителя фашизма в Речи-Посполитой.

Но развитие фашистской деятельности Пилсудского проводится не только под идеологическим влиянием Муссолини. В начале января 1928 года вся европейская печать заговорила о снабжении Венгрии и Польши итальянским оружием. Причем, некоторые газеты упорно заявляли о том, что отправка оружия из Италии совершалась неоднократно и что раскрытый случай „не является первым в своем роде“.

В особенности же практика польского фашизма проявила свои родственные чувства к методам итальянского фашизма во время предвыборной кампании 1928 г. Те же методы борьбы с оппозицией, то же стремление крупной буржуазии к „моральному оздоровлению“ страны. Пилсудский пока еще не перешел к активной ликвидации парламента, но это ему не помешало в свое время заставить польский сейм выслушать его стоя. Г-н маршал пока еще не занят вопросом реорганизации парламентской системы, но в то же время политика последнего времени ярко выражает стремление сформировать „лояльный“ сейм и полного его подчинения правительству. Во всяком случае, Пилсудский—подобно Муссолини—считается первым гражданином республики и руководит президентом и парламентом „в целях защиты Польши от всяких бедствий“. Статья была уже набрана, когда в печати появились сведения о созыве совещания, на котором Пилсудский предлагал изменить конституцию в сторону расширения прав президента, чем значительно ущемляются права сейма.

Следующей ареной для развития своей деятельности международный фашизм избирает Литву.

Здесь он созревает к осени 1922 года, причем носителями идей фашизма оказались прежде всего хадеки (христианские социалисты). В октябре 1922 года происходили выборы в сейм. Хадеки оказались на выборах побежденными. Списки революционных рабочих собрали большинство. Тогда, сбросив свою „демократическую“ оболочку, хадеки начинают действовать чисто фашистскими методами и проводят своего ставленника в президенты республики, хотя он не получил требуемого конституцией абсолютного большинства голосов сейма²⁾. После этого создать свое правительство, распустить сейм и назначить новые, специально подготовленные выборы уже не является делом трудным. Все это сопровождалось открытой кампанией против парламентской системы. Все это делалось с соответствующими ссылками на практику Италии и одновременным восхвалением Муссолини. В правительственном офицозе „Анатува“ можно было найти не одну руководящую

¹⁾ Сборник статей: „Мировой фашизм“ Гиз, 1923 г. стр. 195

²⁾ Согласно § 41 конституции Литвы президент избирается Сеймом тайным голосованием. Если при двукратном голосовании ни один из кандидатов не получит абсолютного большинства голосов, то президент республики избирается из двух кандидатов, получивших больше всего голосов, и избранным считается тот, кто получил больше голосов. Если оба кандидата получают одинаковое количество голосов, то избранным считается старший по возрасту.

статью, которая по своему содержанию ничем не отличалась от мыслей официальных представителей итальянского фашизма. И не случайно же, после занятия в начале 1923 года гор. Мемеля, была послана приветственная телеграмма Муссолини.

Но настоящее свое конкретное выражение литовский фашизм дал в декабре 1926 года. Если выборы 1923 года, благодаря разным махинациям, дали хадекам большинство в сейме, то на майских выборах 1926 года, они (хадеки) должны были потерпеть поражение. Это предвидели и хадеки и поэтому готовились к решительным боям и, где только можно было, заявляли о том, что власти без боя не сдадут. Были созданы специальные фашистские боевые организации, которые в удобный момент нанесли решительный удар старому правительству. Затем, игнорируя всякие конституционные порядки, победившие фашисты составили свое правительство и начали проводить беспартийно свою политику.

Не менее характерный пример развития и активизации фашизма являет собой Германия.

Не говоря о Капповском путче еще в марте 1920 года, который не может быть рассматриваем иначе, как первая попытка установления фашистской диктатуры, оставляя в стороне иные фашистские выступления в разных местах Германии и образования ряда фашистских организаций, чисто по итальянскому образцу, необходимо напомнить особенную активность разных фашистских групп летом 1926 года. Германская полиция произвела большие аресты в среде фашистских „отечественных союзов“ и целый план похода на Берлин, в целях захвата государственной власти и объявления военной диктатуры. Следующей попыткой продемонстрировать свою силу и подготовкой к фашистскому перевороту можно считать выступление в мае 1927 года всегерманской фашистской организации „Стальной Шлем“.

Затем, в связи с конфликтом в германской железоделательной промышленности в декабре 1927 г., в фашистских организациях снова наступило заметное оживление.

Как сообщили газеты, лидер „Стального Шлема“ Зельдте, выступая в Мюнхене, заявил: „В качестве национальной оппозиции „Стальной Шлем“ стремится создать орудие, которое в один прекрасный день будет использовано сильным человеком (читай: германским Муссолини Н. К.).

Этот критический день может наступить скорее, чем думают многие, быть может уже в связи с конфликтом, который угрожает в металлопромышленности. Если „Стальной Шлем“ придет тогда к власти, он будет вынужден заявить товарищам рабочим в своих рядах, что необходимо опять работать больше и в течение более продолжительного времени, т. к. в противном случае Германия не добьется освобождения“.

На секретном совещании руководителей „Стального Шлема“ Зельдте заявил, что дальнейший ход событий он представляет себе следующим образом: „В один прекрасный день какой-нибудь рейхсканцлер, которому рейхстаг выразит недоверие, не подаст в отставку, а в свою очередь скажет рейхстагу: „Вы также не пользуетесь моим доверием и я вас распускаю. Я вызвал батарею, которая, при оставлении вами рейхстага, должна дать вам на прощание почетный салют“. По мнению Зельдте, все это представляло бы собой не путч, а, до известной степени, „холодный отжим сверху“. При этом руководитель „Стального Шлема“ заявил также, что имеет список лиц, которым он в этом случае поручит руководство отдельными ведомствами¹⁾.

¹⁾ „Правда“ от 11-го декабря 1927 года, № 284, стр. 5

Правда, Зельдте ничего нового в практику фашизма не вносит. Его программа и доводы давным давно изложены Муссолини, но не безынтересно то обстоятельство, что при первом удобном случае организуемый германский фашизм нашел в достаточной мере бодрый и твердый язык. Важно то, что процесс развития фашизма в Германии является не застойным процессом, а опирается своими корнями в современную социально-экономическую обстановку, в которой он находит не мало питательных соков.

В последнее время все чаще стали разнаться голоса—как у нас, так и за границей—о развитии фашизма в Англии¹⁾. Английское правительство, руководимое своим правым крылом ведет бешеную атаку против своего рабочего класса, все чаще и чаще переходя к методам „непосредственного действия“. „Дайхарды“ (твердокаменные консерваторы) не брезгают никакими средствами и приемами в деле ограничения прав рабочего класса и сильнейшей его эксплуатации. Они тоже проповедуют „мир в промышленности“, подобно Муссолини ссылаясь на то, что „гражданство и национальное величие стоят выше всяких классов и состояний“. По мнению лорда Кавендиш-Гентинка „общество это коллектив, а не простое соединение индивидов, это не армия, где классы и интересы борются за господство, а организм, в котором каждый человек может играть свою роль и обязан оказывать услуги своему соседу, за что последний должен отплатить тем же“. Однако, эти „миролюбивые“ речи английских консерваторов не мешают им проводить весьма реакционную внешнюю политику. Колониальная политика английского правительства и отношение его к Советскому Союзу являются лучшим тому доказательством. Характерно отметить, что всю работу по борьбе с Советским Союзом взяли на себя группа самых махровых консерваторов с О. Локер-Лемпсоном, сэром Генри Пейдж Крофтом во главе—группа самых ярых фашистов. К этой группе необходимо отнести нынешних руководителей группы финансового капитала, которая во всем солидаризируется с современным фашизмом—лорда Биркенхеда, Черчилля, Джойнсон Хикса, Невиль Чемберлена (министр здравоохранения), Дуглас Хокса (госуд. прокурора) и др. Кстати сказать—Черчилль, посетивший в январе 1927 г. Италию, весьма лестно отзывался о методах фашизма и расхваливал его современные достижения.

Не менее характерные проявления фашизма можно отметить и в других странах. Но всюду, где бы он не проявлялся, он означает *стремление буржуазии сломить мощь пролетариата и заставить его беспрекословно повиноваться стремлениям востановления своего капиталистического хозяйства.*

В чем социальная сущность фашизма? Где причины его исторического развития?

На поставленные вопросы неоднократно давались ответы, как специальной литературой, так и в отдельных выступлениях политических деятелей разных стран. Надо, однако, отметить, что по исследуемому вопросу еще недавно существовала некоторая неясность представлений, давалась различная характеристика природы фашизма.

¹⁾ По этому вопросу см. Н. И. Бухарин „Отчет делегации ВКП(б) в ИККИ XV съезду ВКП(б)“, Гиз. 1928 г., стр. 48; Г. Анбор „Английские либералы и консерваторы“, Гиз. 1928 г., стр. 45—47, 53—58; „Политические идеи современного демократического торизма“ статья L. Rockow в журнале „The American Political Science Review“, т. XXI, № 1 стр. 12—31; С. С-ой. „Новое откровение фашизма“. „Красный Интернационал Профсоюзов“. № 7—1927 г. стр. 69—70.

„Запутанность и сложность политических отношений и, что важнее, внутренние противоречия итальянского фашизма постоянно мешают пролетариату разобраться в его истинной сущности. Спутанные и неясные представления о нем царили, а в значительной степени царят и до сих пор—не только за границей, но и в Италии, где мнения по этому вопросу очень и очень расходятся. В Италии этот вопрос даже особенно не ясен... Одни считали фашизм опричниной помещиков; другие—отчаянной авантюрой, бунтом деклассированных элементов люмпен-буржуазии и люмпен-пролетариата; третьи—организацией мелкой буржуазии и т. д. Имело хождение и такое мнение, что фашизм—это революционное движение“¹⁾.

Нередко фашизм характеризуется, как личная диктатура, опирающаяся на кулацкие или же на мелкобуржуазные массы. Пытаются также рассматривать явления фашизма, как движение определенных групп буржуазной и националистически настроенной интеллигенции и молодежи. Неоднократно пытаются проводить аналогию с большевизмом.

Такое разнообразие взглядов объясняется тем, что отдельным исследователям фашизма приходилось отмечать только частные явления, которые рассматривались, как главные, по существу таковыми не являющиеся. В большинстве случаев эти отдельные частности затем обобщались и принимались за основные элементы фашизма. В особенности это имело место на более ранней стадии его развития.

В настоящее время этот разнобой изжит, но изжит он только среди марксистов; у буржуазных теоретиков по вопросу о социальном содержании и путях развития фашизма существует довольно основательный разброд. Значительную путаницу и непонимание вопроса проявляют и представители социал-демократии и либерально-демократических партий.

Обычно фашизм связывают с империалистической войной и рассматривают его, как следствие этой войны. Пятилетняя война настолько сильно расшатала хозяйственную основу капиталистического общества, настолько изменила соотношение сил различных групп государств, что восстановление хозяйства, на основе старых методов капиталистического производства, при практиковавшейся ранее системе эксплуатации пролетариата, стало невозможным. Современное наступление капитала происходит в период распада капитализма, который характеризуется тем, что он получает более или менее длительные передышки в борьбе с нарастающей революцией, но в общем итоге скрывает все предпосылки своей гибели.

Не взирая на то, что мы переживаем в настоящее время некоторую временную („гнилую“) стабилизацию капитализма, все же прогрессирующий кризис распада его определяет собою как сущность, так и формы его наступления.

Современное капиталистическое государство не в состоянии ни гарантировать капитализму мир, ни предоставить ему устойчивых основ для возрождения и действительного и длительного оздоровления экономики. Все это вызывает лихорадочную деятельность со стороны отдельных буржуазных правительств.

Ради получения, хотя бы, временной передышки, капитализм осуществляет свою новую тактику: он избирает путь чрезмерного обнищания пролетариата и безудержного террора. В настоящее время буржу-

1) Джулио Аквила. „Фашизм в Италии“. Изд. „Красная Новь“, 1924 г., стр. 7. Автор дал в своей работе первую попытку марксистского анализа развития итальянского фашизма, его внутренних противоречий и тенденций.

азию уже не удовлетворяют ни обыкновенные экономические средства угнетения, ни отдельные политические меры современных „демократических“ государств.

Но одновременно с ослаблением хозяйственной основы, пошатнулась и политическая власть буржуазии. В особенности это наблюдалось в первое время после империалистической войны. Эта „бледная немочь“ буржуазии была в значительной мере использована рабочим классом, в результате чего произошло усиление его политических позиций. Но окончательно использовать это ослабление буржуазии успели только трудящиеся Советского Союза.

На опыте героической борьбы пролетариата бывшей царской России международная буржуазия убедилась, что рано или поздно ее ждет такая же участь, как и ее бывших российских коллег. Поэтому необходимо было придумать нечто такое, что отбило бы у рабочего класса навсегда охоту играть в революцию. Однако, старая государственная машина буржуазии с ее демократическими иллюзиями и парламентаризмом не в состоянии выполнить всех новых задач, оставленных перед современным крупно-капиталистическим государством.

Так называемые „демократические свободы“ не могут быть использованы даже при активной поддержке буржуазии со стороны социал-демократов. Легальные средства современного „правового“ государства не могут заставить усилившийся пролетариат подчиниться разрастающейся эксплуатации. Здесь нужны новые формы властвования, необходим быстро действующий, прочно централизованный, бьющий наверняка государственный аппарат.

В общем необходима новая форма государства, отвечающая современным требованиям буржуазии.

Таким верноедействующим средством, спасательным кругом является, по мнению основных групп буржуазии, проверенный уже в действии фашизм и фашистское государство. Как продукт страха перед надвигающейся мировой революцией, фашизм должен создать такие баррикады, о которые могли бы разбиться всякие попытки взбунтовавшихся „рабов“.

Таков исторический смысл фашизма. В этом его интернациональная сущность.

2. Причины развития итальянского фашизма.

Как известно, родиной фашизма является Италия. Там впервые он получил свое организованное развитие и классическое оформление. Хотя социально-политическая сущность фашизма в различных странах приблизительно одинакова, но итальянский фашизм содержит в себе ряд особенностей, которые имеют огромное влияние на внутреннюю и внешнюю политику страны. Краткое рассмотрение этих особенностей позволит лучше усвоить характер и причины развития фашизма.

Италия является страной, преимущественно, земледельческой и только в Северной Италии промышленный капитализм стал решающей силой. Но итальянский капитализм всегда считался капитализмом отсталым. Причина этого отставания, главным образом промышленности, лежит в почти совершенном отсутствии собственного промышленного сырья.

Италия не обладает необходимыми минеральными богатствами: ни углем, ни нефтью, ни железом, ни медью, ни другими металлами. Этот недостаток сырья обусловил во-первых: медленное промышленное развитие страны до войны и — во-вторых: экономическую зависимость от стран, поставляющих ей сырье и в первую очередь — от Англии.

Эти неблагоприятные факторы в развитии итальянской промышленности частично компенсировались обилием дешевой рабочей силы. Низкий размер заработной платы в Италии Е. Варга объясняет следующими условиями: значительной плотностью населения (в Италии живет 125-130 человек на кв. км., почти столько же, сколько в гораздо более развитой Германии) и не благоприятным распределением земельной собственности, которое концентрирует земельную ренту у небольшого количества крупных земельных собственников и создает миллионы совершенно обезземеленных батраков¹⁾.

Этот избыток рабочих рук всегда приводил к значительной эмиграции, не прекращавшейся и после войны. Число итальянцев, проживавших накануне войны (1911 г.) за пределами Италии, превышало 5 миллионов человек. Если к этому прибавить 2 миллиона „временно эмигрировавших“, да еще учесть всех, кто эмигрировал без паспортов, то станет ясно, какое значение имела и имеет для государства эмиграционная политика²⁾.

Этот вопрос всегда увязывался итальянским правительством с вопросами колониальной политики, с проблемой экспансии. До войны главной целью этой политики был экспорт за границу избытка собственного населения, прирост которого очень быстро увеличивался. По данным, приводимым Г. Сандомирским, до войны в Италии ежегодно рождалось 1.100 тысяч детей, а умирало за тот же промежуток времени 300-600 тысяч человек, таким образом, ежегодный прирост населения равнялся 500-800 тысяч чел. Весь этот избыточный человеческий материал являлся весьма серьезной обузой для слабо капиталистически развитой страны.

На повестку дня политики был поставлен вопрос о расширении территории Италии. Но и ряд других вопросов внутренней и внешней политики заставлял буржуазию искать выхода из создавшегося экономического положения. Так, например, большой государственный долг страны, большой дефицит государственного бюджета, пассивная внешняя торговля Италии, слабая покупательная способность населения — все это создавало весьма неблагоприятную почву для спокойного развития хозяйства и государственной жизни. В стране явно назревал серьезный кризис. При наличии таких обстоятельств война казалась единственным средством спасения. Война могла бы принести буржуазии экономическое могущество и вместе с этим создать и возможность политического господства.

Но Италия вступила в войну не сразу. Объясняется это тем, что по этому вопросу итальянская буржуазия не была единодушна, так как разные группы ее находились под влиянием разнородного иностранного капитала.

Каждая группа защищала и преследовала свои групповые интересы, что внесло в правительственную политику довольно основательную полосу колебаний.

К этому же времени начинает свою деятельность будущий вождь международного фашизма Бенито Муссолини. Муссолини тогда еще

¹⁾ Е. Варга „Пути развития итальянского капитализма“, „Мировое хозяйство и мировая политика“, № 8—1928 г. В той же статье приведены данные официальной итальянской статистики за 1924 г. о количестве населения, занятого в земледелии. По этим данным из всех 9.085.597 чел., занятых в сельском хозяйстве, 4.415.648 чел. падает на поденных рабочих. Если же к этому количеству прибавить 238.993 пастуха и 381.593 домашних рабочих, то цифра сельского пролетариата в Италии превысит 5 миллионов человек.

²⁾ А. Лабриола исчисляет количество эмигрантов в настоящее время в 5 миллионов человек. См. „Die Gesellschaft“ № 1—1928. „Die gegenwärtige Phase des Faschismus“

являлся редактором социалистической газеты „Аванти“ и считался одним из виднейших вождей итальянской социалистической партии, значительная часть которой была против войны. Являясь сторонником войны, Муссолини вскоре порвал с партией и на средства французского капитала основал собственную газету „Пополо д'Италия, в которой он развил бешеную агитацию среди рабочих и мелкой буржуазии за вмешательство страны в войну.

Таким образом этот вдохновитель фашизма начал свою деятельность по осуществлению интересов крупной империалистической буржуазии не только Италии. Характерно, что первоначально Муссолини всячески старался замаскировать настоящую сущность своей агитации. Наоборот, — он свои доводы в пользу войны связывал с идеями социализма. Все это, дескать, делается для блага итальянского народа, так как война развяжет и революцию. Поэтому народ должен понудить короля и правительство объявить войну. Подобная агитация действовала не только на сознание отсталой части рабочих масс, — к ней очень сочувственно отнеслась и мелкая буржуазия, предполагавшая в результате войны улучшить свое экономическое положение. Но лозунги, проповедуемые Муссолини, были весьма горячо поддержаны и отдельными группами промышленной буржуазии, которые вообще вели борьбу против „старого строя“ и, таким образом, проявили себя в то время объективно прогрессивными. Был создан, так сказать, общенациональный фронт единства всех „лучших элементов народа за лучшее будущее великой нации“.

И действительно, весной 1915 года упорствующие группы должны были уступить: старое правительство вышло в отставку, а новое объявило войну Австрии, а затем и Германии. В этом первая победа Муссолини. Но в этой его победе можно обнаружить и первые шаги фашизма, как выразителя чаяний империалистической буржуазии, что ею в дальнейшем было в достаточной мере оценено.

Война для Италии была весьма тяжелым испытанием. Формально Италия из войны вышла „победительницей“, хотя ее армия не одержала ни одной победы.

Не взирая на довольно значительный территориальный прирост и на полное уничтожение ее векового врага — Габсбургской монархии, мир не принес Италии желанного успокоения. Прежде всего эта „победа“ вызвала значительно ухудшение хозяйственного положения страны: не хватало, как и до войны, сырья и продуктов питания, безработица давала себя чувствовать особенно сильно, так как сократили отрасли военной промышленности, кроме того, ряды безработных пополнялись громадными кадрами демобилизованных и инвалидов войны. Сильно пала лира, при чем со стороны Антанты не было принято никаких мер к ее стабилизации. Это падение лиры с особенной силой ударило по мелкой буржуазии и интеллигенции, превратив в иллюзию все чаяния на доходы от собранных сбережений. Сильное недовольство этих слоев населения могло оттолкнуть их от буржуазии и приблизить к лагерю революции. Дороговизна быстро росла и недовольство широких масс населения присоединилось к разочарованию результатами войны.

Лучшую часть добычи войны захватили союзники и чувствовалось, что они, где только можно было, обходят Италию. Таким образом националистические цели страны не были достигнуты: она даже не участвовала в дележе колоний.

Вполне естественно, что эта экономическая расшатанность страны должна была вызвать и соответствующее политическое ее ослабление. И действительно, следствием всего явились „дезорганизация государственного аппарата, нерешительность и разобщенность правящих классов и в связи с этим падение классовой дисциплины на предприятиях“¹⁾.

На фоне такого социально-экономического и политического положения все чаще и чаще стала заявлять о своем существовании новая социальная сила — пролетариат, противодействовать которому в условиях разлагающейся государственности растерявшаяся буржуазия не имела реальных сил. А спасти положение надо было, тем более, что у рабочих не на шутку разыгрались аппетиты: в сентябре 1920 года они стали захватывать фабрики и заводы, а в сельскохозяйственных областях захватывались крупные поместья. В это время снова появляется — на этот раз уже в роли активного спасителя буржуазии — Бенито Муссолини. По этому поводу один из немецких исследователей, Тарнгейден, отмечает следующее:

„Когда это явление (захват фабрик и растерянность буржуазии, Н. К.), благодаря политическому искусству Джиолитти-), было возвращено в первоначальное русло, то патриоты (читай: буржуазия и аграрии Н. К.) убедились в том, что раздираемый фракционной борьбой и быстро выдыхающийся парламент, благодаря по очереди меняющемуся влиянию социалистов и клерикалов в правительстве, не в состоянии управлять в столь ответственное и тяжелое для страны время. Вместо того, чтобы взять на себя обязанность решительного действия, нынешний парламент (до фашистский Н. К.) своей политикой словесной дуэли, без программы с твердо намеченной целью, ведет страну к дальнейшему разложению. Вот здесь то в это время вклинивается в события сильная личность Муссолини“³⁾.

Во главе фашистского движения Муссолини становится в марте 1919 года, к какому времени вообще можно лишь отнести начало этого движения. В Милане был основан первый „Итальянский союз участников войны“, откуда эти ячейки будущей фашистской организации распространились по всей стране. Организация этих союзов совпадает, между прочим, с нарастанием революционной волны в Италии. Правда, связь Муссолини с ласцио (фашио) берет свое начало еще с момента его положительного отношения к войне. „Фашио“ означает отряд, союз и впервые этот термин стал употребляться для обозначения специальных отрядов, которые ставили перед собой задачу всемерно поддерживать в армии воинственное настроение и желание победить. Но говорить о фашизме в этом периоде, как совершенно правильно отмечает Джулио Аквила, значило бы предупреждать события. Фашизм, как идеология и общественно-политическое явление, сформировался лишь в результате послевоенного кризиса и именно в эпоху 1919-1920 г. г. Если фашизм военной эпохи является только программой „ардитизма“⁴⁾, программой смелых бойцов, то в последующем своем развитии фашизм представляет общественному сознанию свою довольно пространную программу, при чем основным параграфом ее становится лозунг: всячески подавлять внутреннего врага.

¹⁾ Е. Варга. Назв. соч. стр. 25

²⁾ Тогдашний премьер-министр Италии

³⁾ Е. Tatarin-Tarnheyden. „Bolschewismus und Fascismus in ihrer staatsrechtlichen Bedeutung“. „Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft“. m. 80, 1925-1926, стр. 23.

⁴⁾ „Ардити“ — („arditi“) смелые, отважные. Так назывались на войне те небольшие специальные ударные части (отряды), которые неожиданно атаковывали в разных местах неприятеля, вносили замешательство в ряды противника, иногда наводили панику и таким путем весьма нередко достигали значительных успехов.

Этому же начальному периоду соответствуют и особенности новой программы фашизма. Снова разговоры о „великой“ Италии, снова революционная фраза об удовлетворении обедневших масс. В это время Муссолини не мало было сказано громких слов по поводу ограничения интересов старых носителей власти и даже грабительской буржуазии, которая характеризовалась им, как эксплуататор народа. Во всем этом сказывается влияние на идеологию фашизма этого времени той новой социальной категории „деклассированных демобилизованных“, которая, главным образом, состояла из рядов мелко-буржуазной интеллигенции, усматривавшая в войне возможность разрешения социальной проблемы. Будучи на фронте, эта мелко-буржуазная масса, главным образом молодежь, была широко использована, получая одновременно довольно солидное материальное обеспечение. Возвратившись с фронта, эти „ардити“, считая себя победителями и спасителями страны, требовали к себе должного внимания со стороны общества и правительства. Однако их честолюбивые стремления правительство удовлетворить не могло, чем вызывалось к последнему неприязненное отношение со стороны этой националистически настроенной социальной категории. К требованиям этой группы присоединились вообще широкие круги мелкой буржуазии, поддерживавшие домогательства союза фронтовиков об аннулировании огромных военных прибылей и распределения их между демобилизованными.

Бешеная спекуляция отдельных групп буржуазии во время войны и после нее вызвала вообще неприязненное отношение к существующему строю и поэтому фашизму так легко было впитать в себя все эти требования и выразить их в совершенно конкретной программе, создававшей иллюзию социалистических тенденций и способной привлечь на свою сторону даже отдельные группы рабочих.

„Нужно понять, — говорит Г. Сандомирский, — что фашизм смог одержать временную победу в этой стране только потому, что он (а не кто-либо другой) сумел формулировать то глухое недовольство, которое царило в народе с момента вовлечения Италии в несчастную военную авантюру. Он оказался достаточно ловким и поворотливым, чтобы разыграть из себя „народного печальника“, мстящего за унижение Италии союзниками и решившего излечить раны Италии не классовой борьбой, а борьбой за ее „национальное“ величие“¹⁾.

Какова же программа фашизма этого периода развития? Прежде всего она требует низвержение итальянского королевства и провозглашение республики. Затем выставляется требование о введении пропорциональных выборов, требование об избирательном праве для женщин, о понижении возрастного ценза, упразднении сената, о созыве национального собрания, которое должно будет решить вопрос о будущих формах государственного строя. В части экономической она содержит не менее радикальные требования. Так, например, требуется 8-ми часовой рабочий день, установление минимума заработной платы для промышленных и сельскохозяйственных рабочих, страхование инвалидов и безработных, участие представителей от рабочих в техническом руководстве промышленности, т. е. контроль над производством. Не забыто в программе требование и о чрезвычайном прогрессивном налоге на капитал, и о ревизии военных поставок, и конфискации до 85% военных прибылей.

Дальше предусматривается конфискация церковных имуществ, национализация всего производства военного вооружения и снаряжения,

¹⁾ Г. Сандомирский. „Италия наших дней“, Гиз. 1926 г. стр. 10

уничтожение постоянной армии, аннулирование прав наследования, передача транспорта и всех наиболее важных и жизненных отраслей производства рабочим профессиональным союзам, упразднение тайной дипломатии и т. д. Но прошел лишь один год и от первой программы ее демократических требований не осталось и следа.

Не взирая на все прекрасные требования, Муссолини все время продолжал ратовать за необходимость восстановления государственного авторитета. Для того, чтобы провести эту программу в жизнь, необходимо создать „сильное государство, которое было бы способно превозмочь все частные интересы отдельных классов общества“. Таким образом все эти ультра-революционные пункты программы скрываются под тогой национализма и увещания действительно социалистических требований революционного пролетариата. Муссолини было необходимо отвлечь настроение рабочих масс от возможности выступления со своими требованиями против буржуазии, готовящейся к захвату всех политических высот в государстве. Вот почему Муссолини непрестанно критикует социалистическую партию, которая своими идеями препятствует национальному объединению и этим самым расшатывает национальную мощь, единственно способную привести „великий народ“ к победам.

3. Подготовка к захвату власти.

Несмотря на то, что „фашио“ были хорошо вооружены с самого начала своей организации¹⁾, насильственные методы применялись весьма редко. Это, так сказать, были лишь отдельные „пробы пера“. К вооруженному наступлению, фашизм перешел лишь осенью 1920 года, когда рабочие Италии, после ряда удачных попыток „экспроприации экспроприаторов“, должны были сдать свои позиции, благодаря предательству своих реформистских вождей, заключивших компромисс с тогдашним премьером Джиолитти, в результате чего рабочие без боя вернули владельцам фабрики и были поголовно обезоружены. Однако, несмотря на весьма тяжелое поражение, социалистической партии удалось мобилизовать к муниципальным выборам значительную часть рабочих, с помощью которых выборы дали положительные результаты и в ряде городов муниципалитеты попали в руки революционно настроенной части пролетариата.

Это вызвало особенно сильную лихорадку у буржуазии и она всеми мерами начала способствовать деятельности фашистов. В это время наблюдается весьма сильный приток всякого рода мелко-буржуазных и буржуазных элементов в фашистские организации. Все они, вместе с основными кадрами фашистов, были явными сторонниками сильной власти, спасения родины от развивающейся анархии и восстановления порядка в целях сохранения единства нации.

Но основными элементами, проявившими себя особенно активно в непосредственной вооруженной борьбе с рабочими, были группы мелко-буржуазной интеллигенции, учащаяся молодежь и крупные и средние земельные собственники, сыновья которых в первых выступлениях фашистов играли значительную роль.

Выше было указано, что категория так называемых „деклассированных демобилизованных“ (куда входили значительные кадры средней интеллигенции, служащие и учащиеся высших учебных заведений) осталась весьма недовольной отношением к ней правительства. Экономиче-

¹⁾ Оружием фашистов снабжали военные круги Италии. Они снабжали „фашио“ опытными людьми и командирами

ская необеспеченность в настоящем, отсутствие всякой перспективы в будущем выработала у этих групп представление о необходимости с помощью насилия вырвать у своего противника признания своего права на существование.

И прежде всего интересы этой социальной категории, по ее мнению, попирались пролетариатом. Она считала, что рабочий класс понес гораздо меньше потерь во время войны, так как он сидел в тылу и работал на оборону страны и этим значительно улучшил свое материальное положение, а после войны, состоя в профессиональных союзах, имел возможность всячески отстаивать свое право. С ним считались, о нем говорили. Больше того, он в 1919 и 1920 г. г. заговорил о захвате государственной власти. Рабочий класс, таким образом, рассматривался, как конкурент, готовящийся занять в государстве привилегированное положение, на которое претендовала мелко-буржуазная интеллигенция, в рядах которой можно было обнаружить и социалистов, и синдикалистов, и анархистов различных оттенков, и футуристов. Но особенно отношения обострились во время захвата фабрик, когда рабочие проявили свой яркий антагонизм к офицерству и бывшим фронтовикам. Для того, чтобы избежать эксцессов, напуганное правительство должно было официально посоветовать офицерству переодеваться в гражданскую одежду.

Зато, когда все эти группы ринулись против пролетариата, они вложили в свои действия максимум ненависти и жестокости к своему врагу. Не менее ожесточенными соратниками мелко-буржуазной фашистской интеллигенции оказались представители некоторых групп земельных собственников.

Приведенные выше данные о составе земледельческого населения Италии говорят о революционных возможностях этого населения. Эти революционные возможности весьма памятливы земельным собственникам Италии еще по довоенному времени, когда частые крестьянские восстания тревожили покой земельной буржуазии.

К этой основной части эксплуататоров за время войны прибавились группы половников и арендаторов, достигающих в некоторых провинциях довольно значительного процента. У этих групп появились тенденции приобретать земли. На этой почве у них возник конфликт с интересами батраков. Этот конфликт породил в деревнях движение, направленное против красных организаций¹⁾, которые во имя всеобщей социализации воспротивились приобретению земли арендаторами и половниками. Последние в таких условиях утратили прежнее классовое сознание, которым они обладали в бытность свою батраками. В этих областях фашизм нашел для себя почву и хорошую поддержку.

Помещичья реакция приобрела в рядах указанной группы весьма активного союзника.

Так разные социальные группы и классы использовали фашизм по своему и каждый в своих целях.

Со времени подавления „красных“ фашизм написал на своем знамени следующие три цели: 1) закрепление результатов победы посредством уничтожения всякой анархии, вызывающей классовую борьбу и, в первую очередь, тех элементов пролетариата, которые стремятся к свержению существующего строя; 2) борьба против разлагающихся эле-

¹⁾ В сельско-хозяйственных районах Северной Италии в течение последних десятилетий сельско-хозяйственный пролетариат делал первые попытки создания красных организаций с целью борьбы за улучшение условий труда и повышения заработной платы. Между прочим, в этих же районах большая часть населения принадлежала к социалистам и противникам вступления Италии в войну.

ментов парламентаризма и его преодоление властью сильной личности и 3) представительство интересов собственности. Последний момент и привел к широкому финансированию фашизма крупным промышленным и финансовым капиталом, а также крупными аграриями.

„С настоящего момента, — отмечает упомянутый уже Тарнгейден, — фашизм полностью идентифицируется с личностью Муссолини. Последний вступает в движение не столько с какой-либо определенно выраженной программой, сколько с удивительно гибкой тактикой борьбы и организации¹⁾).

Но с настоящего же момента Муссолини идентифицируется и с открытой диктатурой крупной буржуазии, с неприкрытым подавлением интересов пролетариата, с открытой борьбой против революции.

Фашизм становится мощной классовой организацией буржуазии, расправляющейся со своими классовыми врагами самым жестоким образом. Фашистский террор и методы его осуществления известны ныне всему миру. Кровавые следы, оставленные на пройденном фашизмом пути, не скоро зарастут травой — они всегда будут напоминать трудящимся массам о грозящей опасности и звать их к решительным революционным действиям.

Цитированный уже Г. Сандомирский в двух своих работах²⁾ дает весьма обильный и яркий материал о зверствах и террористических актах итальянского фашизма на протяжении ряда лет. В настоящее время, когда мы недавно являлись свидетелями происходившего в Польше предвыборного фашистского дебоша, особенно ценной является вторая работа автора, знакомящая нас с методами проведения выборной кампании и самих выборов в фашистском государстве. Эти методы вполне аналогичны как в Италии, так и в Польше, и в этой части проведения фашистской правительственной политики Пилсудский ничуть не отстает от приемов своего идейного вдохновителя — Муссолини.

По поводу политической программы фашизма во время выборов, очень метко выразился один антифашистский публицист. Он говорит, что эта программа фашистской партии сводится к единому пункту, который гласит: „путем выборов, сколько бы насилия ни пришлось применить для направления их в желательную сторону, сохранить свою власть и остаться у руля“.

Итальянские фашисты действительно временно добились своей цели. Вероятно, выборы на время позволят сохранить власть и Пилсудскому, ибо польский диктатор принял все меры к тому, чтобы всякие оппозиционные элементы страны были убраны с его дороги. Но эта временная победа фашизма еще больше вскроет внутренние классовые противоречия страны и еще раз докажет, что, какими бы способами буржуазия ни старалась сохранить свое господство и разлагающееся капиталистическое хозяйство, все же нет и не будет такой силы, которая приостановила бы приближающуюся смену старых производственных и общественных отношений.

* * *

После того, как фашизм убедился в своей боеспособности, он решил перейти к очередному — естественно вытекающему из предыдущей деятельности — политическому акту: к захвату государственной власти. Этот акт должен был доставить буржуазии окончательное утверждение

¹⁾ Tatarin-Tarnheyden, назв. соч. стр. 25

²⁾ „Фашизм“ 1923 г. и „Закат фашизма“ Ленинград, „Прибой“ 1925 г.

своего политического господства. Буржуазия видела, что пролетариат, хотя временно и пораженный, постепенно собирает свои силы и готовится к решительному отпору. В то же время демократическая государственная машина все больше и больше расшатывалась. Буржуазный парламентаризм стал непригодным для защиты интересов господствующего класса. Ему об'является жестокая война. Фашизм в лице Муссолини произнес над ним смертный приговор.

Лихорадочно готовясь к захвату власти, Муссолини, начиная с весны и лета 1922 года, развивает активную деятельность по вовлечению в свою партию возможно большего количества выбитых из колеи рабочих города и деревни.

В октябре 1922 года, после того, как Муссолини произвел смотр своим отрядам („черные рубашки“), он сосредоточил свои вооруженные силы в Неаполе для совершения „похода на Рим“. Речь, которую он произнес перед 40 тысячью вооруженных фашистов, была весьма определена и воинственна. Больше того, — в этой речи прямо называется цель этого похода.

„Я требовал перевыборов, следовательно, я искал легальных путей. Каков же был ответ? Фашизм считают проблемой, угрожающей общественной безопасности. Мы требовали от правительства роспуска парламента... реформы избирательного закона, решительных мероприятий в области финансов и для нашей партии портфелей министерств иностранных дел, военного и морского и общественных работ... Что же нам ответили? Нам предложили места министров, но без портфеля, мы же не привыкли идти к власти по черному ходу. XX век должен ознаменоваться в Италии новой формой правления, и именно фашистской. Момент действия наступил“.

И действительно, двинув вскоре свои силы на Рим, Муссолини заставил растерявшееся правительство и короля капитулировать. Последний немедленно же предложил Муссолини сформировать кабинет и 1-го ноября 1922 года фашизм пришел к власти¹⁾.

---

¹⁾ В следующем номере будет помещено окончание настоящей статьи, в котором будут изложены следующие вопросы: идеология фашизма и программа его господства, фашизм у власти, перспективы его развития.

А. Кіржніц

У няволі буржуазнага нацыяналізму

Сярод фактараў, якія стваралі больш складаныя абставіны ў сэнсе ўмацавання савецкай улады ў Заходнім краі, далёка не апошняе месца займаў нацыяналістычны рух, які асабліва ўзмацніўся пасля Кастрычніка, і які абхапіў дробна-буржуазныя пласты амаль усіх насяляўшых яе народнасьцяй.

Умела скарыстаны згодніцкай інтэлігенцыяй, буржуазіяй, памешчыкамі, духавенствам і ўсімі іншымі элементамі, незадаволенымі Кастрычнікавай рэвалюцыяй і яе заваёвамі, гэты рух, які маскіраваўся звычайна „агульна-нацыянальнымі“ інтарэсамі і ідэаламі, у сапраўднасьці быў накіраваны галоўным сваім астрыём супроць савецкай улады.

Гэткая ў агульных рысах была сутнасьць нацыяналістычнага руху і сярод усіх народнасьцяй Заходняга краю і фронту (Украіны).

Каб даць больш-менш поўнае ўяўленьне аб значэньні гэтага фактару ў барацьбе краёвага і мясцовых органаў савецкае ўлады за сваё існаваньне і ўмацаваньне, спынімся больш падрабязна на характарыстыцы асноўных этапаў і эвалюцыі, праробленай беларускім нацыянальным рухам за пэрыяд з сакавіка 1917 году да польска-нямецкай акупацыі Заходняга краю ў лютым 1918 г.

Да Кастрычнікавай рэвалюцыі

Беларускі нацыянальны рух, які адраджэўся пасля лютаўскай рэвалюцыі, з першых сваіх крокаў падпаў пад уплыў дробна-буржуазных і памешчыцка-клерыкальных элементаў, якія наладзілі значны адбітак на ўвесь яго далейшы ход і разьвіцьцё.

Зьезд беларускіх нацыянальных арганізацый, які адбыўся ў сакавіку 1917 г., аформіў гэты рух і высунаў у якасьці яго ідэалягічнай і палітычнай кіраваньня, гэтак званы „Беларускі нацыянальны камітэт“, у склад якога ўвайшлі прадстаўнікі дробна-буржуазнай інтэлігенцыі, памешчыкаў і ксяндзоў. На чале-жа камітэту, значыцца і ўсяго руху, стаяў буйны памешчык Скірмунт, які яшчэ ў пэрыяд першай рэвалюцыі займаў пазыцыю правай кадэтаў¹⁾.

„Беларускі нацыянальны камітэт“, на падставе атрыманых ім ад зьезду дырэктыву хутка пасля свайго сканструіраваньня прад'явіў часоваму ўраду шэраг патрабаваньняў аб аўтаноміі Беларусі, фэдэрацыйным ладзе Расеі і г. д. Гэтыя патрабаваньні таксама складалі асноўны зьмест усяе агітацыйнай працы камітэту ў гэты пэрыяд, яны былі галоўнымі лёзунгамі ўсяго руху.

Пры гэтым вузка-нацыяналістычным характары руху і ў зьвязку з тым, што на чале яго стаялі варожыя і чужацкія працоўнаму беларус-

¹⁾ У 1-й дзяржаўнай думе, членам якой ён быў, Скірмунт разам з другім дэпутатам ад Менскай губ., князем Друцкім-Любэцкім, уваходзілі ў фракцыю гэтак званана „Саюзу аўтанамістаў“.

каму сялянству элементы, зусім слушна, што ён сустракаў надзвычайна слабы водгук у беларускай вёсцы: сялянскія масы аставаліся зусім раўнадушнымі да яго лёзунгаў аб аўтаноміі і федэрацыі.

Праўда, да гэтага руху далучылася і ў кіруючым ім органе была прадстаўлена і Беларуская Сацыялістычная Грамада, якая адрознілася пасля зьвяржэння царызму. Але гэтая акалічнасць вельмі мала адбілася на характары руху і ніколі не павялічыла яго папулярнасці сярод працоўных мас беларускай вёскі.

Па сваёй ідэалёгіі і тактычнай пазыцыі „Грамада“ мала чым адрознівалася ад усіх іншых дробна-буржуазных нацыянальна-сацыялістычных партый з народніцкім ухілам, якія былі аб'яднаны ў гэтак званы „Савет нацыянальна-сацыялістычных партый Расіі“¹⁾, з якімі „Грамада“, між іншым, была звязана яшчэ з 1907 году.

Палітычная ўдзельная вага „Грамады“, асабліва ў Беларусі, была таксама надзвычайна малая. Нават у цэнтры Беларусі — у Менску — яна мела і 100 арганізаваных членаў, якія былі патрэбны для атрымання партыйнага прадстаўніцтва ў Савеце рабочых і салдацкіх дэпутатаў.

„Грамада“ разумеюцца, займала крайнюю левую ў „Беларускім нацыянальным камітэце“. Але, папершае, і яна стаяла за падтрыманне часовага ўраду, за кааліцыю з буржуазіяй і за працяг імперыялістычнай вайны. Падругое, удзельная вага яе ў камітэце і ў руху ў цэлым была нагэтулькі малая, што аказаць колькі-небудзь прыкметны уплыў на палітыку камітэту, яна, зразумела, не магла.

Як і ўсе дробна-буржуазныя нацыянальна-сацыялістычныя партыі, якія вышэй над усім ставілі абарону, гэтак званых „агульна-нацыянальных інтарэсаў“, значыцца і кааліцыю, са сваёй нацыянальнай буржуазіяй, Беларуская Сацыялістычная грамада фактычна падпала пад уплыў апошняй і разам з ёй праводзіла палітыку буржуазнага нацыяналізму.

Няколікі ў кіраўнікоў Грамады нацыянальныя інтарэсы пераважалі над класавымі, лёгка пераканацца з наступнага лісту аднаго з іх, змешчанага ў № 15 газеты „Вольная Беларусь“.

Ліст гэты быў з Петраграду, куды імперыялістычная вайна закінула значны лік рабочых беларусоў, якія тут працавалі на розных фабрыках і заводах. У пралетарска-рэвалюцыйнай атмасферы Петраграду, рабочыя беларусы хутка ўцягваліся ў агульную пралетарскую барацьбу і ня вельмі добра ўспрымалі нацыяналістычныя лёзунгі сваёй дробна-буржуазнай інтэлігенцыі. Гэтая акалічнасць глыбока ўзрушала кіраўнікоў Грамады і ў памянёным лісьце аўтар яго скардзіўся:

„Сыны Беларусі далі забіць сабе голавы доктрынерскімі ідэямі аб агульна-пралетарскіх інтарэсах, яны зусім забылі свае нацыянальныя інтарэсы“¹⁾.

Пэўным уплывам БСГ карысталася сярод часткі працоўных беларусоў, якія апынуліся, у выніку вайны, у некаторых цэнтрах унутранай Расіі, а таксама і ў арміях на розных франтах.

Афармленне шэрагу партыйных груп дало магчымасць склікаць (летам 1917 г.) 2-ю канфэрэнцыю БСГ, на якой быў абраны часовы Цэнтральны Камітэт.

¹⁾ У „Савеце нацыянальна-сацыялістычных партый Расіі“ былі аб'яднаны: Армянская с.-р. партыя „Дашнакцуюн“, грузінская партыя сацыялістаў федэралістаў, Беларуская Сацыялістычная Грамада, Аб'яднаная яўрэйская партыя „СС і ЕС“, народныя сацыялісты Літвы, ППС і інш.

²⁾ Па дыктаце, прыведзенай г. С. Агурскім у яго прадмове да яўрэйскага пераводу брашуры В. Кнорына „1917 г. у Беларусі і на Заходнім фронце“. Менск, 1927 г.

Між іншым, на гэтай канфэрэнцыі выкрылася, што ў БСГ, побач з народніцкімі элементамі, маецца і група марксыстаў зьявішча выключнае ў гісторыі сацыялістычнага руху Расеі.

У гэты-жа прыблізна час—ліпені 1917 г.—у Менску адбыўся 2-гі зьезд беларускіх нацыянальных арганізацый, на якім, па прапазыцыі БСГ быў створаны новы цэнтр для аб'яднання і кіраўніцтва нацыянальным рухам—гэтак званая „Цэнтральная Рада“¹⁾.

Па сутнасьці новая арганізацыя ня шмат чым адрознівалася ад старой, асноўныя мэты і задачы аставаліся тыя-ж самыя: аўтаномія, фэдэрацыя, разьвіцьцё нацыянальнай культуры. Нязьменным аставалася і імкненьне аб'яднаць вакол гэтых агульна-нацыянальных лёзунгаў „усе жывыя сілы нацыі“. Разьвіцьцё рэвалюцыі і ўзмацненьне працэсу рэвалюцыянізаваньня мас, казалася толькі ў тым, што ў новай арганізацыі быў зачынен доступ памешчыкам. Паводле § 1 статуту Цэнтральнай Рады, ухваленага на 1-й яе сэсьіі 5-6 жніўня, усе аб'яднаемыя ёю арганізацыі павінны былі прызнаць „перадачу ўсяе зямлі бяз выкупу працоўнаму народу“¹⁾.

Стварэньне новай арганізацыі выклікала некаторае ажыўленьне ў беларускім нацыянальным руху. Але зноў такі, не на Беларусі, а па-за ёю: у Кіеве, Адэсе, Маскве, Калуге, Саратаве, Казані і інш. гарадох, куды імперыялістычная вайна загнала ўцекачоў і высяленцаў з раёну Заходняга фронту. Ва ўсіх гэтых гарадох стараннямі дзейчоў „Цэнтральнай Рады“ і самастойна, узніклі рознастайныя беларускія арганізацыі: нацыянальныя, культурна-асьветныя, па аказаньні дапамогі ўцекачом і інш.

Сярод ўцекачоў, выбітых з сфэры звычайнай гаспадарчай дзейнасьці і ізаляваных ад акаляючага грамадзкага-палітычнага жыцьця і барацьбы, нацыянальныя ідэі і лёзунгі, на грунце абвостранага імкненьня да звароту на радзіму, натуральна, знаходзілі больш успрымлівую глебу, чымся сярод сялянскіх мас Беларусі, якія ходам рэвалюцыі ўцягваліся ў агульную барацьбу працоўных мас усяе краіны, за агульныя патрабаваньні, пад агульнымі лёзунгамі.

У жніўні і верасьні на розных фронтах, пад кіраўніцтвам, галоўным чынам БСГ, адбыліся зьезды і канфэрэнцыі беларусоў-салдат і матросаў, на якіх апрача агульных нацыянальных лёзунгаў, было высунута патрабаваньне аб арганізацыі нацыянальных вайсковых часьцей.

Гэтае патрабаваньне часовым урадам, як вядома, было адкінута. Да пары да часу з гэтым трэба было мірыцца, але для таго, каб ня эгубіць уплыў над раскіданымі па рознастайным франтам салдатамі-беларусамі, „Цэнтральная Рада“ пачала ўзмоцнена насаджваць у вайсковых часьцях „Беларускія грамады“, а пры іх нацыянальныя культурна-асьветныя гурткі.

Паводле статуту, выпрацаванага „Цэнтральнай Радай“ гэтыя гурткі абавязаны былі весьці „шырокую прапаганду і агытацыю за палітычныя і нацыянальныя патрабаваньні беларускага народу, за Расейскую Дэмакратычную Фэдэрацыйную Рэспубліку і змагацца супроць усякага цэнтралізму, з чыйго-бы та ні было боку“ (§ 3). „Усе члены Беларускай Грамады ў вайсковых часьцях абавязаны гаварыць паміж сабой па-беларуску“ (§ 14). „Кожны член Грамады абавязан вывучыцца пісаць па-беларускі і пісаць лісты дамоў толькі па-беларуску, асьвядамляючы сваіх аб беларускім руху“ (§ 15). „Кожны член Беларускай Грамады ў вайскох абавязан насіць беларускі нацыянальны знак белую істужку з чырвонай палоскай па сярэдзіне“ (§ 19)²⁾.

¹⁾ Ф. Турук „Белорусское движение“ Москва, 1921 г. Дадатак № 10, стар. 88.

²⁾ Ф. Турук „Белорусское движение“, дадатак № 11, стар. 90—91.

Для аб'яднання ўсяе нацыянальна-палітычнай працы ў вайскох, асноўнаю мэтай якой было стварэнне нацыянальнай узброенай сілы, у Менску хутка ўтваралася гэтак званая „Цэнтральная Беларуская вайсковая Рада“, якая стала з таго часу галоўнай рэальнай апорай усяго руху.

На III-м з'ездзе нацыянальных арганізацый, які адбыўся ў Менску напярэдадні Кастрычнікавага перавароту „Цэнтральная Рада“ была ператворана ў „Вялікую Беларускую Радз“, уся ўвага якой была накіравана „на збіранне і арганізацыю нацыянальных жывых сіл, галоўным чынам, інтэлігенцыі і салдат“¹⁾.

„Вялікая Рада“ разглядаўшая сябе, як будучую нацыянальную ўладу, назначыла сваіх прадстаўнікоў у Петраград і Кіеў, і паводлуг Е. Канчара, аднаго з відных дзеячў беларускага нацыянальнага руху таго часу, прынялася „за ўзурпацыю народнае волі працоўных“²⁾.

Гэткія асноўныя этапы развіцця беларускага нацыянальнага руху, пачынаючы з моманту яго адраджэння ў сакавіку 1917 г. да Кастрычнікавай рэвалюцыі, якія вызначылі ў асноўным і яго адносіны да апошняй.

Па той бок барыкады

У вялікія дні Кастрычніка беларускія дробна-буржуазныя арганізацыі, як і дробна-буржуазныя арганізацыі ўсіх іншых нацыянальнасцяў, натуральна, аказаліся па той бок рэвалюцыйнае барыкады, у лягеры контр-рэвалюцыі.

Беларускія арганізацыі Кастрычнікавае паўстанне ўспрынялі перш за ўсё, як анархію, у віхры якой могуць загінуць усе іх нацыянальныя надзеі і спадзяванні.

„Грамата да беларускага народу“, апублікаваная ў Менску 27 кастрычніка 1917 году ад імя „Вялікай Беларускай Радз“, „Часовай Цэнтральнай Беларускай Вайскавай Радз“, „Беларускай Сацыялістычнай Грамады“ і некаторых іншых арганізацый, іменна так расцэнчвае паўстанне рабочых і рэвалюцыйных салдат і з гэтай ацэнкі выводзіць бліжэйшыя задачы і тактыку нацыянальных арганізацый.

„Прышоў момант—чытаем у гэтай „грамаце“—якога ня ведае гісторыя нашай многапакутнай старонкі. Воляй рэвалюцыі мы пастаўлены перад неабходнасцю сабраць усе жывыя сілы нашай бацькаўшчыны для абароны і аграджэння нашых свабод, здабытых кроўю мільёнаў сыноў змучанай і збыднёўшай Беларусі“.

„У гэтыя дні нам трэба паказаць на справе, што аб'яднаная цярапеннямі беларуская рэвалюцыйная дэмакратыя не дапусьціць, каб анархія загубіла наш сьвяты нацыянальны абавязак абараняць свабоду і правы беларускага народу“.

„Браты-беларусы, працоўны народ, сыны зямлі і абаронцы свабоднай бацькаўшчыны. Злучэцця ў адзіную цесную сям'ю вакол Вялікай Беларускай Радз, ганеце ад сябе тых, хто сее і заклікае да беспарадкаў і будзьце асьцярожны ў сваіх дзеяннях“³⁾.

Яшчэ больш адкрыта фармулявалі свае адносіны да Кастрычнікавай рэвалюцыі мясцовыя беларускія арганізацыі.

¹⁾ Там-жа, стар. 31.

²⁾ Е. С. Канцер. „Белорусский вопрос“. Зборнік артыкулаў. Петраград, стар. 47.

³⁾ Рэвалюцыйныя пралетарскія элементы, галоўным чынам, петраградзкія рабочыя, хутка пасля III-й канфэрэнцыі БСГ, якая адбылася ў кастрычніку 1917 г. у Менску, адкалоліся і далучыліся да большавікоў.

⁴⁾ Ф. Турук. „Белорусское движение“, дадатак № 12, ст. 93—94.

На аб'яднанай нарадзе Магілёўскіх грамадзкіх і палітычных арганізацый, якая адбылася 26 кастрычніка, прадстаўнік мясцовага беларускага камітэту М. С. Кахановіч, выступіў з гэткай дэкларацыяй:

„Большавіцкае паўстаньне—гэта праступленьне, бо пасля яго лёгка можа зьвярнуцца стары рэжым. Мы, беларусы, імкнемся да адраджэньня нацыянальных ідэалаў. Беларусь разбурана, праходзячым праз яе фронтам і ў гэтым яе нядоля. І ў момант, калі на край абрушыўся большавіцкі удар, Беларусь узяўла сабе гэтае няшчасьце ў адзінстве з усёй Расеяй. Мы далучаемся да тых, хто асуджае гэтае паўстаньне, як контр-рэвалюцыйны акт“¹⁾.

У адпаведнасьці з гэткай ацэнкай Кастрычнікавага паўстаньня, усім натуральным і паслядоўным зьяўляецца ўдзел прадстаўнікоў беларускіх арганізацый у гэтак званых „Камітэтах ратаваньня рэвалюцыі“, контр-рэвалюцыйная роля якіх была выяўлена вышэй.

Як відаць з загаду № 1, „Камітэту ратаваньня рэвалюцыі Заходняга Фронту“, у склад яго уваходзілі і прадстаўнікі „Беларускай вайсковай арганізацыі“ (відэць, гутарка ідзе аб „Цэнтральнай Беларускай вайсковай радзе“ якая, як вядома, грала кіруючую ролю ў „Вялікай Беларускай Радзе“ і ва ўсім руху).

А факт удзелу ў „Камітэце ратаваньня“ паказьнік досыць пэўны.

Падрыхтоўка да захопу ўлады

Пасля перамогі рэвалюцыі, а асабліва пасля апублікаваньня „дэкларацыі праў народаў Расеі, якая абвясціла права ўсіх народаў „на свабоднае самавызначэньне, аж да адлучэньня і ўтварэньня самастойных дзяржаваў“, беларускі нацыянальны рух уступае ў наступную фазу свайго разьвіцьця.

Не зьмяняючы сваіх агульных адносін да Кастрычнікавай рэвалюцыі, застаючыся паранейшаму ў лягеры яе ворагаў, ён тым ня менш не адмаўляецца спарыстоўваць дэкрэтаваньня ёю нацыянальныя правы і энэргічна прымаецца за падрыхтоўку іх рэалізацыі.

Конкрэтная пастаноўка пытаньня аб самавызначэньні Беларусі надзвычайна распаўсюджаная нацыяналістычнымі апэтыты ў часткі кіраўнікоў руху. У Менску, як сьведчыць Ф. Турук, зьявілася група незалежнікаў, якія настойвалі на адлучэньні ад Расеі і стварэньні незалежнай Беларускай рэспублікі. Да гэтай групы належалі, з аднаго боку, дзеячы нацыянальных сацыялістычных партый і частка працаўнікоў вайсковых арганізацый, а, з другога, прадстаўнікі паліянізаванай беларускай шляхты²⁾.

Другі дзеяч беларускага нацыянальнага руху таго часу, Е. С. Канчар дадае, што гэтая плынь падтрымлівалася і беларускімі памешчыкамі, а таксама і расейскімі контр-рэвалюцыянерамі і польскімі імперыялістамі.

„Як толькі дэмакратыя і рэвалюцыйныя партыі Расеі—піша Е. Канчар—пачалі рыхтавацца да ажыцьцяўленьня прынцыпаў сацыялізацыі ўсяе зямлі, а украінскія памешчыкі, канкрэтызаваць правядзеньне аграрнай рэформы праз Украінскую Раду, беларускія памешчыкі зразумелі, што аграрнае пытаньне на Беларусі можа зь выгадай для іх вырашыцца ў беларускай рэспубліцы праз дапамогу Вялікай Беларускай Рады.“³⁾

„... Вялікая Беларуска-Радэ зрабілася аб'ектам надзей і заядлых расейскіх манархістаў, якія лічылі, пры яе дапамозе перакінуць мост да Каледзіна ці, у крайнім выпадку, да польскага караля...“

¹⁾ Г. Лелевич. „Октябрь в ставке“. Стр. 22.

²⁾ „Фронт“, 1917 г., № 87.

³⁾ Ф. Труук. „Белорусское движение“ стар. 32.

⁴⁾ Курсыў усюды наш. А. К.

„Са спачуваньнем да яе адносіліся таксама і польскія імперыялісты, якія марылі аб аднаўленьні каралеўскай Польшчы. Членам Рады, палянафілам, было абяцана падтрыманьне, у выпадку патрэбы з боку польскіх лііёнаў, якія знаходзіліся на Беларусі і ў Польшчы, па той бок фронту“¹⁾.

Другая група беларускіх дзеячоў, якая абаснавалася пры Выканкоме Усерасійскага Савету сялянскіх дэпутатаў, свае нацыянальныя імкненьні спрабавала ажыццявіць праз дапамогу Цэнтральных органаў Савецкай улады, якія ў той час былі ня зусім у курсе мясцовых спраў, сутнасьці беларускага руху і суадносін грамадзкіх сіл на Беларусі.

Гэтая група, па сьцьвярджаньні Е. Канчара, была супроць незалежнасьці Беларусі, а стаяла за фэдэрацыю з Расеяй.

Але пры ўсіх унутраных рознагалосьнях, у асноўным усе кіруючыя групы нацыянальнага руху былі салідарны: улада ва ўсім краі і на фронце павінна належаць ім, а высунутыя рэвалюцыйнымі масамі гораду, вёскі і фронту органы савецкай улады павінны быць скасаваны.

Беларускія працоўныя масы супроць нацыяналшавіністаў

Дзеячоў нацыяналістычнага руху пры гэтым зусім не засмучала тая акалічнасьць, што пры нядаўна адбыўшых выбарах ва ўстаноўчы збор рабочыя, салдацкія і сялянскія масы ўсяе Беларусі выказалі ім яўнае недавер'е, паказаўшы сваім галасаваньнем, што нацыяналістычныя лёзунгі дробна-буржуазнай інтэлігенцыі для іх зусім чужацкія, што ў перажываемы момант патрэбна яднаньне працоўных мас усіх народаў Расеі, зьлітваньне вакол агучных лёзунгаў пралетарскай рэвалюцыі, а не падзел па нацыянальнай адзнацы.

Ні ў адной з выбарчых акруг Беларусі, не выключачы і фронту, па беларускаму сьпіску ва ўстаноўчы збор не прайшло ніводнага дэпутата²⁾.

Як працоўныя масы фронту, гораду і вёскі ў сапраўднасьці адносіліся ў пэрыяд абвостранай барацьбы за рабоча-сялянскую ўладу да нацыяналістычных лёзунгаў дробна-буржуазнай Беларускай інтэлігенцыі, лепш за ўсё відаць з наступных некалькіх лічбаў.

Па 214 выбарчых вучастках Х-й арміі ўсяго было пададзена 263.187 галасоў, з іх за бальшавікоў 172.476, а за беларускі сьпісак 1.635, г. зн. ня больш 0,6%; па гор. Менску беларускі сьпісак атрымаў 161 голас з 35.591, што складае 0,4%; па ўсёй Менскай акрузе (губэрні) з 917.880 паданых галасоў бальшавікі атрымалі 576.087, а беларускі сьпісак 2988, г. зн. 0,3%; па Хаценчыцкай воласьці з 4.017 галасоў бальшавікі атрымалі 3733 ці 92%, а беларускі сьпісак або не атрымаў ніводнага галасу, або на яго долю прыпала 2-3 галасы з тых сям'і, якія ў сводцы аднесены да „розных іншых сьпіскаў“.

Нацыянальная Беларуская ўлада, якую „Рады“ рыхтаваліся стварыць такім чынам была-бы ня ўладаю, якая апіраецца на волю вялізнай большасьці працоўных мас гораду, вёскі і фронту, якой была краёвая савецкая ўлада, а нацыяналістычнай дробна-буржуазнай дыктатурай, пры чым ня выключалася магчымасьць, што апорай яе будуць польска-украінскія штыкі.

¹⁾ Е. С. Канчар „Белорусский вопрос“ стар. 48.

²⁾ Сьцьвярджаньне Ф. Турука. Стар. 31, што па заходняму фронту па сьпіску Беларускай Сацыялістычнай Грамады прашоў адзін дэпутат, не адпавядае сапраўднасьці. З афіцыйнага акту франтавой выбарчай камісіі, які быў працытаваны ў 13 разьдз., відна, што з 16 дэпутатаў, абраных па Заходняму фронту, была 11 бальшавікоў, 3 сац-рэв., і 2 украінцы.

„Палёнафілы, сьцьвярджае Е. С. Канчар,—парашылі выкарыстаць момант, каб абвясціць незалежную Беларускаю Рэспубліку, а ў выпадку патрэбы,—заклучыць вунію з адраджаючайся Польшчай. Ня выключана была магчымасць уступіць у саюз з Украінай і нават утварыць трой- ственны Паўднёва-Славянскі саюз Украіны, Польшчы і Беларусі“¹⁾.

Беларускімі арганізацыямі пытаньне аб стварэньні вярхоўна-нацыянальнай улады ў гэты перыяд ставілася зусім канкрэтна. Менскія арганізацыі—„вялікая“ і „вайсковая“ рады—дзеля гэтае мэты склікалі на 5 сьнежня зьезд, які потым, па патрабаваньням Петраградзкага і Маскоўскага цэнтру, фактычна быў перанесены на 15 сьнежня.

Паралельна праводзілася гарачая праца па стварэньні нацыянальных вайсковых часьцей, на якія магла-бы апірацца ствараемая ўлада.

„На ўсе фронты, у тым ліку каўкаскі, украінскі і румынскі,—паведамляе „Советская Правда“—выехалі прадстаўнікі „беларускае вайскае рады“ для сфармаваньня беларускіх часьцей.

„На Украіне арганізацыі беларускіх войск чынае садзейнічаньне акавіе Пятлюра. Беларускія часьці арганізуюцца пад яго кіраўніцтвам і будуць выведзены з Украіны па згодзе паміж абеймі радамі, украінскай і беларускай“²⁾.

„Так рабіла правільнае заключэньне „Советская Правда“—рыхтаваўся новы паход на расейскую рэвалюцыю і яе заваёвы“.

Як адносіліся працоўныя масы Беларусі да гэтага зьезду і стварэньня на ім нацыянальнай улады?

Наступныя рэзалюцыі, адназгодна ўхваленыя III-м сялянскім зьездам Менскай і Віленскай губэрні і I-м зьездам саветаў рабочых, салдацкіх, сялянскіх і батрацкіх дэпутатаў Віцебскае губэрні, даюць досыць пэўны адказ на пастаўленае пытаньне.

Заклучная частка першае рэзалюцыі казала: „...Беларусь ёсьць непадзеленае цэлае нялікай рэвалюцыйнай Расеі, а таму да зьезду беларусоў, склікаемому „Вялікай Беларускай Радай“, сялянскі зьезд адносіцца адмоўна“³⁾.

Віцебскі губэрскі зьезд саветаў, заслухаўшы і ўсебакова абгаварыўшы груповы даклад т. І Меніцкага, аднагалосна прыняў рэзалюцыю, якая ўскрывала дробна-буржуазную згодніцкую сутнасьць беларускага руху, які ў момант на больш абвостранай клясавай барацьбы шырока ажыццяўляе клясавы супрацоўніцтва з буржуазіяй і настойвае на неправамоцнасьці адных беларускіх арганізацый вырашыць пытаньне аб краёвай уладзе.

„Віцебскі губэрскі зьезд сялянскіх, салдацкіх, рабочых і батрацкіх дэпутатаў, чытаем у заключнай частцы гэтай рэзалюцыі—выказваецца супроць усякага раздрабненьня сіл рэвалюцыйных клясаў—супроць арганізацый нацыянальных органаў улады, пабудаваных на аснове згоды з усёй буржуазіяй. Зьезд адмаўляе ў сваім падтрыманьні ўсім радам, пабудаваным па нацыянальнаму прыпынку і заклікае рабочую клясу і сялянства, усю беднату гораду і вёскі заключыць паміж сабой цесны саюз і агульным фронтам пайсьці на барацьбу з гвалтаўнікамі працоўных мас, бяз розьніцы іх нацыянальнасьці“⁴⁾.

Па прапазыцыі дэкладчыка, зьезд таксама пастанавіў дэлегаваць на беларускі зьезд двух прадстаўнікоў для выяўленьня волі рабочых, салдат,

¹⁾ Е. С. Канчар „Белорусский вопрос“, ст. 49-50.

²⁾ „Советская Правда“, 1917 г., № 11.

³⁾ „Советская Правда“, № 3.

⁴⁾ „Известия Витебского Рев. Сов. сол. и раб. депутатов“, 1917. № 38.

сялян і батракоў Віцебскай губерні, пры чым пасля аглашэння дэкларацыі прадстаўнікі павінны пакінуць зьезд, прапанаваўшы знаходзячымся на ім рабочым і сялянам паследаваць іх прыкладу¹⁾.

1-ы Ўсебеларускі зьезд

Але і аднадушныя пастановы гэтых зьездаў як і прыведзеныя вышэй вынікі выбараў ва Устаноўчы Збор, кіраўнікамі беларускага руху зусім ігнараваліся, і ў вызначаны час 1-шы Ўсебеларускі зьезд адкрыўся²⁾.

Ф. Турук аб складзе зьезду падае гэтакія весткі:

„На 1-ым Ўсебеларускім зьездзе... прысутнічала 1872 дэлегаты, з якіх 1167 з правам пастаноўчага голасу³⁾. Сярод членаў зьезду „пераважалі прадстаўнікі дэмакратычных дзелавых дзяржаўных устаноў“. Паўней за ўсіх былі прадстаўлены вайсковыя арганізацыі і валасныя земствы. У палітычных адносінах выявіліся на зьездзе наступныя групы: зямляцтвы (беспартыйныя), фракцыі сацыялістычных партый: эсэраў правых, цэнтра і левых эсэраў, меншавікоў і інтэрнацыялістаў, сацыял-дэмакратаў-балшавікоў⁴⁾, Беларускай Сацыялістычнай Грамады, беларускай партыі народных сацыялістаў, беларускай партыі хрысціянскіх дэмакратаў і цэлы шэраг іншых дробных груп“).

Які кірунак прыме праца зьезду пры гэтым яго складзе, ня цяжка была загадзя прадбачыць, і сапраўды, пры абгаварэнні пытання аб уладзе сярод змагаўшыхся на зьездзе плыняў супраціўнікаў захопу ўлады беларускімі арганізацыямі і прыхільнікаў саветаў, зусім не аказалася. Спрачаліся толькі паміж сабой прыхільнікі безадкладнага аглашэння незалежнай Беларускай Рэспублікі з прыхільнікамі часовага (да склікання беларускага Устаноўчага сойму) устанаўлення беларускай

¹⁾ „Изв. Вит. Рев. Сов. Сол. и Раб. Дел. 1917 № 39. Забягаючы некалькі наперад паведамім, што прадстаўнікоў Віцебскай губерні на зьезд саветаў на Ўсебеларускім зьездзе ў Менску прынялі вельмі недрэацыйна. А пасля таго, як адзін з іх пачаў выкладаць пункт гледжання працоўных мас Віцебскай губерні на нацыяналістычны рух, на „гасцей“ накінуліся і „моцна іх папалохалі“ (словамі г. Меніцкага ў зборніку „Красная была“ стар. 147).

²⁾ Ва ўсіх амаль дэкларацыйна дзе беларускіх зьездаў адны скліканы Менскімі арганізацыямі на 5 сьнежня 1917 года. Выканаўчым Камітэтам пры Усерасійскім Савеце сялянскіх дэпутатаў, на 15 сьнежня 1917 года. Фактычна аднак, быў адзін зьезд 15 сьнежня; на 5-га сьнежня ў сапраўднасьці была скліканая Беларускай Радой, з удзелам прадстаўнікоў фронту. Да слова, зьезд на 15-га сьнежня быў склікан з дазволу Народнага Камісара па Нацыянальных Справах Ст. Пякоў, які пры гэтым паставіў абавязковай умовай пагадзеньня зьезднага дагавора з краёвымі органамі Саветскае ўлады. Але арганізатары зьезду гэтыя умовы ня выканалі. Яны склікалі зьезд не пагадаўшы пытаньня аб ім з мясцовымі органамі Саветскай улады. Больш таго, прадстаўніку краёвага Выканаўчага Камітэту Саветаў рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў Заходняга краю і фронту, г. зн. вышэйшаму органу краёвай саветскай улады, з пачатку было зусім адмоўлена ў выдачы мандату на зьезд, а затым яму было дадзена месца, але толькі з правам дарадчага голасу.

³⁾ Гэтая з першага погляду значная лічба ў сапраўднасьці вельмі мала гаворыць аб ступені прадстаўніцтва на зьездзе шырокіх працоўных мас гораду і вёскі Папершае, няма даных аб тым, што прыбылыя на зьезд дэлегаты былі сапраўды аораны і прадстаўлялі пэўныя аформленыя арганізацыі. Падругое, па прызнанні Ф. Турука, сялянства была прадстаўлена валаснымі земствамі, г. зн. органамі якія тады ўжо не адбывалі настрою і волі працоўных сялянскіх мас і па пастанаўленьні сялянскіх зьездаў падлягалі ліквідацыі ці пераабраньні ў саветскім друку („Советской Правде“) апрача таго паведамлялася аб выпадках прадстаўленьня на зьездзе пастаноўчага голасу і паасобным асобам, не прадстаўляўшым ніякіх арганізацый. Толькі з гэтакімі завагамі і непраўдамі можа прыняць значную лічбу дэлегатаў, якая падаецца Ф. Туруком.

⁴⁾ У заўвазе Ф. Турук прызнае, што дэлегаваныя з Петраграду 10 большавікоў-беларусаў прыбылі ў Менск у дзень роспуску зьезду, значыцца, удзельнічаць у яго працы яны не маглі, і таму некалькі даўна, што яны фігуруюць сярод змагаўшыхся на ім фракцый.

⁵⁾ Ф. Турук. „Белорусское движение“. Стар. 33

аўтаноміі на аснове федэрацыі з Расеяй. Перамаглі апошнія. Абвешчаная прадстаўнікамі першае плыні, у асобе Грыба, Дуліна і іншых, „Незалежная Беларуская Рэспубліка“ большасцю зьезду тут-жа была „ліквідавана“.

Ухваленая зьездам¹⁾ рэзалюцыя была складзена так ўмела, што ў свой час яна сваімі „савецкімі“ формулёўкамі многіх уводзіла ў заблуджэньне“.

Рэзалюцыйная частка яе першага і асноўнага пункту была сфармулявана так: „1-ы Ўсебеларускі зьезд пастанаўляе: безадкладна ўтварыць з свайго складу орган краёвай улады ў асобе Ўсебеларускага Савету сялянскіх, салдцкіх і рабочых дэпутатаў, які часова становіцца на чале кіравання краю, уступаючы ў дзелавыя зносіны з цэнтральнай уладай, адназвае перад саветам рабочых салдцкіх і сялянскіх дэпутатаў“²⁾.

Пры ўважлівым чытаньні нават аднаго гэтага пункту рэзалюцыі відзецца у точы яго унутраныя супярэчнасьці, і поўная неадпаведнасьць формулёвак іх сапраўднаму зьместу.

Тут і ўтварэньне ўлады ў асобе ўсебеларускага савету сялянскіх, салдцкіх і рабочых дэпутатаў, з складу зьезда, на якім ня быў прадстаўлен ні адзін з дзейнічаючых на тэрыторыі краю і фронту савет. Тут і туманная формулёўка адносна уступленьня: „у дзелавыя зносіны з цэнтральнай уладай, якая абсалютна нічога не гаворыць аб характары ўзаемаадносін нацыянальнай краёвай улады з цэнтральнай“.

Наступныя пункты рэзалюцыі яшчэ больш ральефна ўскрываюць сапраўдны яе зьмест:

Чацьверты пункт прадастаўляе канчатковае вырашэньне лёсу беларускага народу нацыянальнаму ўстаноўчаму сойму. Інакш кажучы, абрэштная у першым пункце ўлада „Ўсебеларускага савету сялянскіх, салдцкіх і рабочых дэпутатаў“, з таксама і непадзельнасьць з Расеяй, вызначаюць дзяржаўны ўрад Беларусі толькі на кароткі час. Устаноўчы-жа сойм можа ўстанавіць ўсякі іншы лад, да манархіі ўключна, адлучыцца ад Расеі і г. д.

Сёмы пункт гаворыць аб безадкладнай арганізацыі тэрытарыяльных беларускіх войск, восьмы — аб устанавленьні дыплёматычных прадстаўніцтваў, як пры цэнтральнай уладзе, так і пры ўсіх іншых Рэспубліках Расейскай федэрацыі (нават пры тых, якія знаходзяцца ў стане вайны з цэнтральнай уладай), самастойным удзеле ў адбываючыхся мірных перагаворах у Бярэсьці і г. д.

За тое рэзалюцыя зусім абходзіць маўчаньнем пытаньне аб узаемаадносінах нацыянальнай улады з краёвымі і мясцовымі органамі савецкай улады, што зусім правільна тлумачылася як пастанова іх безадкладна ліквідаваць.

Зусім забыла рэзалюцыя аб так званых нацыянальных меншасцях, якія на Беларусі, як вядома, складаюць даволі значную частку насельніцтва.

Узмацненьне барацьбы супроць савецкай улады

Вышэйшыя краёвыя органы савецкай улады, увесь час уважліва назіраўшыя за эвалюцыйнай беларускага руху, які ўсё больш і больш падападаў пад уплыў буржуазнага нацыяналізму, значыцца, станавіўся ў рэзкую супярэчнасьць з рэальнымі інтарэсамі працоўных мас усіх народаў краю, азнаёміўшыся са складам, настроямі і агульным кірункам

¹⁾ Фактычна зьездам быў ухвалены толькі 1-ы пункт рэзалюцыі, рэшта-жа пасля роспуску зьезду былі ўхваленыя ня то радаю старэйшых, ня то „абранаю радаю зьезду“.

²⁾ Ф. Турук. „Белорусское движение“, дадатак № 15, стар. 105.

дзеінасьці зьезду, пасля ўхвалы рэзалюцыі аб уладзе пастанавілі яго распусьціць.

У ноч з 17 на 18 сьнежня начальнік гарнізону т. Крывашэйін зьявіўся ў памяшканьне зьезду і ад імя Савету Народных Камісараў Заходняга краю і фронту абвясціў зьезд распущаным і прапанаваў дэлегатам разьехацца па мясцох. У зьвязку з тым, што частка кіраўнікоў зьезду спрабавала перашкодзіць прывядзеньню у выкананьне пастановы краёвага СНК, тав. Крывашэйін змушан быў загадаць аб часовым затрыманьні прэзыдыуму зьезду і ўдалення з залі групы дэлегатаў, якія зрабілі бурны скандал.

Роспуск зьезду, які адразу перакуліў надзеі, якія на яго ўскладалі ўсе контр-рэвалюцыйныя элементы, зусім слушна, быў такі шырока выкарыстаны для ўзмацненьня барацьбы і дыскрэдытаваньня краёвай савецкай улады.

У мясцовым і цэнтральным сараўскім друку пачалася шалёная траўля бальшавікоў, аб якіх з дня ў дзень расп. ўсюджваліся ілжывыя і хлусьлівыя весткі.

Роспуск зьезду, напрыклад, у сараўскім друку—не мясцовым, зразумела, а цэнтральным—быў паведамлены так:

„У ноч з 17 на 18 сьнежня 1-ы Беларускі зьезд у Менску, разгнаны п'яным натоўпам бальшавіцкіх салдат, пад кіраўніцтвам п'янага начальніка гарнізону Крывашэйіна і сталіны і насна-рэвалюцыйнага камітэту—Ландэра, разогнаны за тое, што вынес рэзалюцыю аб краёвай беларускай уладзе. На пасяджэньні зьезду былі ўведзены салдаты, якія пусьцілі ў ход прыклады. Удзельнікі зьезду пабудавалі ў зале барыкады, і, ня гледзячы на перамагаўшых бальшавікоў, вынеслі рэзалюцыю аб непрызнаньні бальшавіцкай улады і вылучылі раду зьезду, якой і даручылі далейшую працу“¹⁾

На трацім Усерасейскім зьездзе савецкай прадстаўніц беларусоў Грыб спрабаваў прадставіць справу таго, што ў Менску *быў разгнаны беларускі зьезд саветаў рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў*“²⁾.

Кіраўнікі 1-га Усебеларускага зьезду, апрача таго, стараліся паказаць справу так, што вышэйшым орган Савецкай улады, які распусьціў зьезд, ні ў якім разе не прадстаўляе інтарэсаў шырокіх працоўных мас, што ў яго ўтварэньні беларусыя масы ня прымалі ніякага ўдзелу, што складаецца ён на палову з яўрэяў і г. д.

„Утварэньне Савету Народных Камісараў Заходняга краю—інфармаваў шырокую грамадскую думку старшыня беларускага краёвага камітэту пры Усерасейскім савеце сялянскіх дэпутатаў, Е. Канчар,—адбылося рэвалюцыйным шляхам у лістападзе 1917 г. у Менску на франтавым зьездзе, пры гэтым ні беларускія вайсковыя часьці, ні беларускія саветы сялянскіх дэпутатаў, ня удзельнічалі ў выбарах гэтых камісараў. У склад савету камісараў уваходзіў толькі адзін беларус, тады як большасьць належала іншым нацыянальнасьцям (5 яўрэяў, тры паляка, адзін літовец, адзін латыш)“³⁾.

У вуснах гэткага адказнага кіраўніка беларускага руху, такое скажэньне фактаў зьяўляецца сапраўды рэкордным.

З дакумэнтаў і матар'ялаў пададзеных у 14 разьдзеле відаць, што вышэйшы орган савецкай улады быў утворан *на трох зьездах*:—краёвым зьездзе саветаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў, франтовым зьездзе і зьездзе сялянскіх дэпутатаў Менскай і Віленскай губэрні. Беларускія

¹⁾ „Дело народа“ 1917. № 240

²⁾ „Звезда“ 1918. № 14 (119)

³⁾ Е. Канчар „Белорусский вопрос“, стар. 51-52.

вайсковыя часьці і беларускія саветы сялянскіх і рабочых дэпутатаў сапраўды ня былі прадстаўлены на гэтых зьездах, але па тэй простае прычыне, што гэтых ня было — першых у момант зьезду, а апошніх наогул. Што-жа датычацца сялян, салдат і рабочых — беларусоў, то яны на гэтых зьездах разумеюцца былі прадстаўлены на агульных падставах, фактычна ў значна большай ступені, чымся на беларускім зьездзе, значыцца, удзельнічалі і ў стварэньні краёвага органу савецкай улады. Указаньне на нацыянальны склад краёвага СНК апроча таго, што яно надта выразна аддае чэрнасоцным душком, таксама зусім не адпавядае сапраўднасьці. Сярод 11 камісараў было ня 5 яўрэяў, а толькі 2. (Харчараньня і нацыянальных справах). Праўда, толькі тое, што пры назначэньні камісараў наогул не даведваліся аб іх нацыянальнасьці. Каб растлумачыць шырокім працоўным масам сапраўдныя прычыны, якія паводзілі савецкую уладу распустіць беларускі зьезд, Савет Народных Камісараў Заходняга краю і фронту, 21 сьнежня апублікаваў аб гэтым падрабязнае паведамленьне:

„Скліканы на 15 сьнежня беларускі зьезд — чытаем у паведамленьні СНК аказаўся па свайму складу большасьці чыста нацыяналістычным, з пераважаьнем згодніцкіх напёўсацыялістычных і чыста буржуазных элемэнтаў, дзякуючы чаму ён і стаў на пункт гледжаньня аддачы перавагі агульна нацыянальным задачам усіх кляс, перад задачамі клясавай барацьбы, абвешчанымі рабоча-сялянскай рэвалюцыяй.

Ня маючы магчымасьці правесці свае погляды адкрыта, беларускія нацыяналістыя правялі іх кантрабандным шляхам. Выказаўшыся ў прынцыпе за савецкую уладу, і за прызнаньне яе ў Расеі, а таксама за ўстанавленьне кантакту з гэтай цэнтральнай расейскай савецкай уладай, зьезд выказаўся за непрызнаньне створанага ў Заходнім краі і на Заходнім фронце зьездам саветаў рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў органу савецкай улады. Выканаўчага Камітэту саветаў і Савету Народных Камісараў Заходняга краю і фронту. Узамен гэтых органаў савецкай улады, зьезд прапанаваў стварыць асобны цэнтральны орган, да якога пераходзіць уся ўлада на фронце і ў краі. Органу, высунутаму даным зьездам — зьездам не рабочых і сялянскіх дэпутатаў, а чыста нацыяналістычных арганізацый.

Бачучы ў гэткай пастанове зьезду яўны і адкрыты паход супроць савецкай улады, пад уплывам контр-рэвалюцыйных кацацкіх і згодніцкіх арганізацый, прымаючы пад увагу, што такая пастанова і ўсякая спроба правядзеньня яе ў жыццё можа нанесць шкоду справе рэвалюцыі на Заходнім фронце Савет Народных Камісараў Заходняга краю і фронту пастанавіў г.так званы Усебеларускі зьезд аб'явіць распущаным і ужыць меры да ліквідацыі новай узьнікаючай контр-рэвалюцыйнай авантуры выступіўшых пад маскай беларускіх нацыяналістаў, кацэтаў і згоднікаў“.

Заяўляючы далей, што супроць усякіх спроб кацэтаў і згоднікаў рашчапіць шэрагі рэвалюцыйных мас, савецкая ўлада будзе весці рашучую і бязьлітасную барацьбу, СНК тут жа тлумачыць і падкрэсьлівае, што гэтая барацьба будзе накіравана, зразумела, ня супроць працоўнага народу Беларусі, які „адзіны мае права вырашаць пытаньне аб нацыянальным самавызначэньні і толькі сам народ можа вырашыць яго правільна ў інтарэсах працоўнага сялянства і рабочых, а супроць расейскай і беларускай буржуазіі, спрабуючых ашукаць і зьняволіць працоўныя масы ўсялякімі простымі і наўкольнымі шляхамі і спосабамі.

Мы ўпэўнены, што беларускі народ з намі, бо яго інтарэсы, гэта і нашы інтарэсы, яго ворагі — і нашы ворагі. Мы ўпэўнены, што беларускі народ, сапраўды працоўны народ, а не нацыяналістычныя інтэлігэнцкія

арганізацыі, стаіць і будзе стаяць за савецкую народную ўладу адкрыта ў сапраўднасці, а ня двудушна і толькі на словах. Мы ўпэўнены, што гэты беларускі народ падтрымае тут у краі тыя органы савецкай улады, якія створаны пры ягс-жа ўдзеле. Тыя арганізацыі, якія яшчэ ня маюць сваіх прадстаўнікоў у цэнтральным органе краёвай улады выбяруць і дэлегуюць туды. Мы ўпэўнены, што ўсе хітрыя вылазкі контррэвалюцыянераў і лжэ-сацыялістаў пад маскай агульна-нацыянальных лёзунгаў спаткаюць поўную няўдачу.

Народ сам разьбіраецца, дзе яго ворагі, дзе сябры і ня дасць сябе ашукаць і гэтая ўпэўненасць у падтрыманьні шырокіх народных мас краю, дае нам сілу энэргічна працягваць пачатую справу барацьбы з усімі яўнымі і таемнымі зраднікамі народнай справы, народных інтарэсаў.

Няхай жыве наша рабочая і сялянская рэвалюцыя!

Няхай жыве савецкая народная ўлада!

Няхай жыве свабодны беларускі працоўны сялянскі і рабочы народ!¹⁾

З кім у саўпраўднасці былі, каго падтрымлівалі працоўныя беларускія масы, хутка нанова было сцвяверджана шэрагам пастаноў мясцовых зьездаў і сходаў.

Чацьвёрты агульна-губэрскі зьезд сялянскіх дэпутатаў Магілёускай губэрні, заслухаўшы даклад аб 1-м Усебеларускім зьездзе і яго рэзалюцыях паставіў прызнаць неабходным, каб у бліжэйшы час быў створан Усебеларускі зьезд саветаў сялянскіх, рабочых і салдацкіх дэпутатаў для вырашэньня гаспадарчых пытаньняў, маючых дачыненне да ўсяе Беларусі і *закрэпджэньня ва ўсім краі савецкай улады. На гэтым зьездзе павінны быць прадстаўлены толькі саветы сялянскіх, салдацкіх і рабочых дэпутатаў, але не „самазваныя беларускія рады і грамады“*²⁾.

Агульны сход сялян вёскі Крывічы адназгодна выразіў пажаданьне, каб „самачынная беларуская рада“ была аддана народна-рэвалюцыйнаму суду. Вышэйшай крэваю ўладаю павінна быць толькі ўлада саветаў).

На шляхох адкрытай контр-рэвалюцыі

Пасьля свайго роспуску беларускі зьезд на нелегальным пасяджэньні 18 сьнежня абраў выканаўчы орган „Раду зьезду“, у складзе 57 членаў, якой было перадаана ажыццяўленьне ўсіх пастаноў зьезду. Прэзыдыумам „Рады зьезду“, як гэта відаць з яго пастановы³⁾ быў зацвяверджаны Прэзыдыум зьезду, папоўнены адным таварышом старшыні і двума сакратарамі.

Хутка ўсе члены „Рады зьезду“ разьехаліся па мясцох, а ў Менску ў якасьці паўнаўладнага выканаўчага органу, застаўся Прэзыдыум, які складаўся па сцвяверджэньні Е. Канчара, з групы нацыянал-шавіністаў, якая ў сваёй дзейнасьці не спынялася ні перад чым, або толькі дамагачыся свайго⁴⁾.

Далейшае разьвіцьцё падзей цалком сцвявердзіла гэтую характарыстыку выканаўчага органу 1-га Усебеларускага зьезду.

Скатваючыся крок за крокам па нахільнай паверхні барацьбы з савецкай уладай, ён хутка апынуўся ў лягеры актыўнай контр-рэвалюцыі, спрабуючы пацягнуць за сабой і ашуканыя ім вайсковыя часьці.

У момант найбольш абвостранай узброенай барацьбы савецкай улады з контр-рэвалюцыйнымі польскімі легіянамі генэрала Доўбар-Мусьніцкага, кіраўнікі распушчанага зьезду вайшлі з польскім штабам у

¹⁾ „Советская Правда“ 1927. № 17.

²⁾ „Изв. Могилевского Сов. Раб. и Солд. Деп.“ 1918. № 5.

³⁾ „Звезда“ 1918. № 23, (128).

⁴⁾ Ф. Турук „Белорусское движение“ дадатак № 17, стар. 109.

⁵⁾ Е. Канчар. „Белорусский вопрос“, стар. 53.

таемныя зносіны і ўсямерна стараліся палегчыць яму барацьбу з рабоча-сялянскай уладай.

Прызнаючы на словах цэнтральную савецкую ўладу, яны ў сапраўднасці згаварваліся з пятлюраўскай Украінскай радай, з якой савецкая ўлада знаходзілася ў стане ваіны, пасылаючы ў Кіеў сваіх паўнамоцных прадстаўнікоў (Алексюка), дамагаючыся праз Раду прадстаўніцтва ў Бярэсці і г. д.

Каб дапамагчы штабу Доўбар-Мусыніцкага захапіць Бабруйск, які павінен быў стаць галоўнай базай польскіх легіёнаў для наступлення на Менск, загадчыкам вайсковым Агдзелам Беларускай ваіскавай рады Ёзавітавым, былі ўжыты рознастайныя меры для палегчэння легіёнам гэтага апэрацыі.

Ім былі разосланы наступныя тэлеграмы:

„Смаленск. Бегараду Пашычу праз чыноўніка Паклазон, копія Вронскаму.

Неабходна аддаць загад двум-трем вайсковым начальнікам, каб яны ў тэрміновым парадку накіроўвалі людзей у Бабруйск, абсэрвацыйны пункт. Там патрэбны 1000 беларусоў. Сьпяшэце Вынік чакаем.

„Гомель. Воінскаму начальніку“.

Усіх прыбываючых да Вас беларусоў накіроўвайце ў крэпасць Бабруйск абсэрвацыйны пункт“.

„Кіеў. Белваіскрада Алексюка“.

У Бабруйск безакладна накіроўце 2000 людзей. Сьпяшэце. У Відзборы Палескіх чыгунак у 641 дзяскую дружыну накіроўце 1500 чалавек. Безакладна“¹⁾

Але гэтыя дакументы, бясспрэчна сцвярджаючы актыўны ўдзел кіруючых беларускіх арганізацый у контр-рэвалюцыйным паўстанні польскіх легіёнаў, ні ў якім разе не адзіны выкрываючы матар'ял.

Пры вобыску ў памяшканні Цэнтральнай Беларускай вайскавай рады была „выкрыта перапіска, якая сьведчыла аб сталых зносінах рады са штабам корпусу Доўбар-Мусыніцкага, што Рада арганізавала адкрытае падтрыманне контр-рэвалюцыйных выступленняў гэтага корпусу ў барацьбе з савецкімі вонкамі, дапамагала польскім памешчыкам і контр-рэвалюцыянерам у іх барацьбе супроць краёвай улады, супроць беларускага народу“²⁾

Зразумела, што пасля ўстанаўлення гэтых фактаў краёвая савецкая ўлада, якая знаходзілася ў коле контр-рэвалюцыйных эмоў і паўстанняў, ужыла шэраг рашучых мер для ліквідацыі гэтых гнёздаў нацыяналістычнай контр-рэвалюцыі.

Азнаёміўшыся з матар'яламі і дакументамі, выкрытымі пры вобыску ў памяшканні Цэнтральнай вайскавай Рады і заслухаўшы даклад краёвага камісара па Унутраным справам, СНК Заходняга краю і фронту ўхваліў:

„1. Цэнтральную вайсковую Беларускаю Раду распустыць. Усе яе аддзелы закрыць, кіраўнікоў і членаў арыштаваць і аддаць суду ваенна-рэвалюцыйнага трыбуналу.

2. З'вярнуцца да беларускага народу з асобай адозвай у якой паведаміць прычыны разгону рады, выкрыць сапраўдную сутнасць і характар дзейнасці гэтага контр-рэвалюцыйнай арганізацыі“³⁾.

Так бясслаўна скончыўся першы паслякастрычнікавы этап беларускага нацыяналістычнага руху, дзякуючы яму ўзурпацыі дробна-буржуазнай эгодніцкай інтэлігенцыі, рэзкім чыноўніцтвам і палёнафільскай шляхтай.

¹⁾ „Звезда“ 1918. № 23 (128).

²⁾ „Утренняя Минская газета“ 1918. № 7 (1948).

³⁾ „Утренняя Минская газета“ 1918. № 7. (1943).

А. Вінаградаў, Я. Ракаў

Аб рацыяналізацыі партыйнага апарату

„У нашым кіраванні занадта многа ўвагі аддаецца паперы“.

(Ст. Касыёр, Арг. справаздача XV Зьезду)

Пытаньні рацыяналізацыі партапарату ў сучасны момант у шэразе іншых пытаньняў унутрыпартыйнага будаўніцтва займаюць важнейшае месца. Мы ўпяршыню з такой максымальнай увагай правяраем саміх сябе, работу свайго партапарату. Паступовая рацыяналізацыя партапарату мае каласальнае значэньне для справы кіраваньня сацыялістычным будаўніцтвам, прыдаючы кіраваньню неабходную чоткасьць і плянмернасьць.

Задача рацыяналізацыі нашага партапарату таксама шчыльна звязана з праблемай барацьбы з бюракратызмам, бо яна вызначае многія і многія сілы партыі, якія недастаткова выкарыстоўваюцца дзякуючы нерацыянальнай дзейнасьці партапарату, на справу барацьбы з бюракратызмам у дзяржаўным апарате і за культурную рэвалюцыю.

На XV Партзьездзе т. Косыёр гэтак ахарактарызаваў недахопы нашага партапарату:

— „У нашым кіраванні занадта многа ўвагі аддаецца паперы. Мы вось у ЦК пішам рэзалюцыю, у губэрнях яе перапісваюць і ў валасьцях, кожнай пасвойму, выдаецца цэлая лесьніца і на справе мы маем такую карціну, што нізавая арганізацыя атрымала дырэктыву ЦК і чакае, пакуль ня будзе зверху загаду, ня будзе каманды, а — пакуль — паглядзелі і палажылі... У нас шмат непатрэбнага, столькі награмоджана, столькі непатрэбнай страты сіл і сродкаў, што неабходна прыняць сур'ёзныя меры да скарачэньня і спрашчэньня партыйнага апарату, таму што ён — павінен быць прыкладам для ўсіх іншых апаратаў нашай дзяржавы“.

Вось чаму зараз пытаньнямі рацыяналізацыі партапарату і партработы заняты амаль-што ўсе партарганізацыі. Арганізуюцца камісіі, праводзяцца партсходы на гэтую тэму. Партыйны друк запоўнен паведамленьнямі аб вопыту і першых кроках рацыяналізацыі, партыйная маса вывучае недахопы і вышуквае шляхі іх зьнішчэньня.

У КП(б) Беларусі пачатак гэтай работы пакладзены выбарачным абсьледваньнем ЦК і ЦКК пад кіраваньнем асобнай камісіі двух партарганізацыяў — Віцебскай, Бабруйскай і часткова — Менскай, і ў іх усяе сыстэмы партыйнага і камсамольскага апарату. Адначасова абсьледуюцца таксама цэнтральныя апараты партыі і камсамолу. У гэтых дзвюх і ў астатніх арганізацыях шырока прыцягнута да абмеркаваньня пытаньняў рацыяналізацыі партмаса, парт. і камсамольскі актыў, шырока высьветлены гэтыя пытаньні ў друку (асабліва шырока ў Віцебскай газэце „Заря Запада“).

Але гэта нас нездавальняе. Неабходна, каб уся партыйная маса была ўцягнута ў абмеркаванне гэтых пытанняў. Толькі пры гэтай умове можна чакаць значных вынікаў гэтай работы. Ня толькі арганізацыі, закранутыя абследаваннем ЦК і ЦКК, але і ўсе партарганізацыі павінны працаваць пытанні рацыяналізацыі, бо гэта справа ўсяе партыі, а не пазасобных яе чэстак, ці работнікаў апарату толькі. Рацыяналізацыя — азначае выхаваць кіруючыя кадры і разам з імі ўсю партыйную масу ў сэнсе культурна-роўнальнага выдзялення партработы, зьнішчыўшы адтуль усю бессыстэмнасць, галчаю і непарадак, якіх у нас так многа.

Зараз пераходзім да выкладання асноўных пытанняў па рацыяналізацыі партапарату і партработы, якія выцякаюць з вывучэння работы мейсд.

І. Ячэйкі

Возьмем пратаколы

Так, напрыклад, ячэйкі К. Кобз і Д. У. вельмі падрабязна запісвае даклад аб выніках жывлення па Лёніным ЦК і ЦКК УсеКП(б). Аналізуючы гэты і падобныя пратаколы, мы атрымліваем: а) канспект дакладу складаецца з дванаццаці выпучаных другарадных пытанняў, што робіць яго (канспект біяграфіі) зямлёй; б) мноства няправільных фармуліроўкі, якіх бязумоўна дакладчык ня мог ужываць; в) канспект дакладу перагружаны лічбовым матэрыялам, не з'яўляючыся найбольш вышуклым.

Вось узор запісу: „Ён (Пілсудзкі) у час перавароту веў палітыку за рабочую масу, але не змяшчаў яе ў сваю работу“, і на пытанне „што такое лідары“, запіс запісана: „гэтыя лідары самыя апазыцыйныя асобы“. Цяжка сабе ўявіць, каб сапраўды які-небудзь дакладчык мог гаварыць, што небудзь падобнае.

Хто чытае гэтыя пратаколы. — Хто робіць тыя ці іншыя вывады на падставе запісаў прамой дакладчыкаў?

У шэразе ячэек паказваюць, што з боку РК указаньняў (дырэктыў) на падставе пратаколаў не даецца. А многія ячэйкі ўпэўнены, што пасылкай пратаколаў яны ўсе вычэрпалі, што просьбы і звароткі ячэйкі да РК па пратаколах заўсёды ўлічваюцца.

У іншых выпадках маецца зваротнае, калі патрабуецца пэўнае рашэнне, а дзюцца агульныя фармуліроўкі. Часам пратаколы вядуцца неахайна, невядома, аб чым гаварылі, што вырашылі.

Вось некалькі прыкладаў з камсамольскай ячэйкі:

а) Слухалі: „Аб нетактычных паводзінах камсамольца“, пастанавілі: „даць строгі выгавар“ (каму — невядома); б) Слухалі: „аб зрыве вечару камсамольцам“, пастанавілі: „ляпей высвятліць справу“ (хто зрываў, хто высвятліць — невядома); ці яшчэ: а) „Адносіны прыхільнікі газэты аб падтрыманьні сувязі“, пастанавілі: „трымаць сувязь“. Такія прапановы, як „знішчыць недахопы, у далейшым ажывіць работу“ — сустракаюцца вельмі часта.

Пасылаюцца ў РК як пратаколы агульных сходаў, так і бюро ячэйкі, некаторыя ячэйкі пасылаюць свае пратаколы яшчэ і ў Акругкомы. Ці маецца кантроль над выкананнем сваіх рашэнняў. Неабходна адзначыць, што сыстэматычнага кантролю няма. Прынятыя рашэнні часта нявыконваюцца па „аб'ектыўных“ умовах. Адной з гэтых аб'ектыўных прычын з'яўляецца агульная сыстэма работы, поўная адсутнасці кантролю над выкананнем рашэнняў.

Ці загрузаны ячэйкі патрабаваннямі розных звестак. У гэтай справе ёсць пэўныя палепшанні за апошні час, але ўсё-ж такія бязумоўна, ячэйкі бываюць загрузаны і іншай работай. Напрыклад, Жодзін-

ская ячэйка КП(б)Б давала за 1927 г., акрамя рэгулярнай справаздачнасці, звесткі па 34 розным запытанням, а ячэйка НКФ — па 13. Збіраньне гэтых звестак зацягваецца часта на вялікі час.

У «цыркулярнай» справе маюцца значныя палепшанні. Паменшана колькасць (3—4 у месяц), паменшылася дубліраванне цыркуляраў. Усё-ж такі наглядаюцца і такія выпадкі: па пытанню аб падпісцы на «Звязду» разасланы цыркуляр АПА ЦК КП(б)Б, да яго дадана пастанова Акругкому і растлумачэнне Райкому.

Неабходна адзначыць, што існуючая сыстэма прыёму і вучоту членскіх узносаў зусім не гарантуе ад растрат. Да гэтага-жа заключэння прыводзіць разбор спраў растратчыкаў у органах КК.

Вельмі слаба пастаўлены кантроль, з боку сакратароў ячэек за зборшчыкамі.

Маючыся ў ячэйках Агітпропкамсіі, займаюцца ня толькі ўзгадненнем пытанняў масавай работы, партасветы, але і рознымі дробнымі і тэхнічнымі пытаннямі.

У некаторых ячэйках (напрыклад, БДУ) маюцца і так званыя адначыныя камісіі, задачай якіх зьяўляецца ацэнка масавай работы ячэйкі (яўны паралелізм з Бюро і Апоргам ячэйкі).

У ячэйках, якія падзелены на цэх. ячэйкі, інстанцыяў праходжаньня пытанняў аб прыёме ў партыю вырастае да 5-ці (Бюро цэх. ячэйкі, агульны сход цэх. ячэйкі, бюро калектыву, агульны сход, бюро райкому, пленум райкому), для членаў ЛКСМБ—12 (тыя-ж інстанцыі плюс камсамольскія ў тым-жа парадку).

Маюцца платныя сакратары ў ячэйках з сотнямі членаў і кандыдатаў партыі і з такім-жа лікам камсамольцаў; маюцца ў той-жа час платныя сакратары ў такіх ячэйках, дзе налічваецца 25 членаў партыі і да 35 камсамольцаў.

Якія, па нашай думцы, магчымы тут палепшанні:

- 1) Не пратакаляваць зусім дакладаў.
- 2) Спрэчкі пратакаляваць толькі па важнейшых палітычных пытаннях, дзе спрэчкі выяўляюць настрой ячэйкі, а таксама па дакладах адміністрацыі аб сваёй рабоце ў астатніх выпадках пісаць прозьвішчы выступавшых у спрэчках).
- 3) Пасылаць у РК толькі пратаколы важнейшых агульных сходаў, а ў гарадзкіх РК—зусім адмяніць пасылку ўсякіх пратаколаў.
- 4) Спыніць заграмаджэнне ячэек звесткамі, якія можна атрымоўваць у іншых органах; пераглядаць справаздачнасць ячэек у бок памяншэння тэрмінаў пасылкі яе і колькасці форм.
- 5) Сталай Агітпропкамсіі пры ячэйках не ствараць, а склікаць па канкрэтным пытанням для кіравання партасветай—прапагандыстых, а для ўзгаднення масавай работы—суадпаведныя эпізодычныя нарады.
- 6) Пры прыёме ў партыю рабочых можна адмовіцца ад наступных інстанцыяў: 1) агульнага сходу ячэйкі калектыву там, дзе прыймаемы прайшоў праз агульны сход цэх. ячэйкі; 2) для камсамольцаў—устававіць дэве дадатковыя інстанцыі—бюро ячэйкі ЛКСМ і Бюро РК ЛКСМ.
- 7) Устанавіць спрошчаны тып справаздачнасці і цвёрдыя тэрміны задачы ўзносаў у РК. сталы кантроль з боку сакратара ячэйкі за зборшчыкамі.
- 8) Платных сакратароў пакінуць толькі для найбольш буйных ячэек з лікам членаў і кандыдатаў ня менш 75—100.

2. Гарадзкія Райкомы

Некалькі паасобна стаіць пытанне аб рабоце гарадзкіх раённых камітэтаў. У буйных гарадох БССР (Менск, Віцебск, Гомель) маецца па 3 райкомы, якія аб'яднаюць пэўную колькасць ячэек.

Неабходна адзначыць, што кіраваньне з боку гэтых ячэек зьяўляецца вельмі жывым. Раагаваньне з боку РК на усялякія зьявішчы з жыцця і работы ячэек у большасьці выпадкаў зьяўляецца сваечасовым.

Мала, аднак, ужываецца т. зв. бясплатны інструктаж. У нас маецца зараз кадр прапагандыстых, які сваёй асноўнай партнагрузкай мае работу па партасьвеце, розныя даручэньні агітацыйнага і прапагандысцкага характару.

Нам здаецца, што павінен быць створаны такі-жа кадр парт. інструктароў-арганізатараў, асноўнай работай якіх зьяўляцца: абсьледваньне, вывучэньне і інструктаваньне пэўнага колькасьці ячэек. Гэта бязумоўна патрабаваць апарат без усялякага ўшчэрбку для зьместу работы і садзейнічала-б большаму ўцягненьню партыйцаў у парт.-арганізатарскую работу.

Для больш жывой сувязі з партактыўным было-б мэтазгодна практыкаваць перанясеньне часткі работы РК на вячэрнія часы.

Шкодзіць рабоце РК (гэта адносіцца і да вясковых) усякія запытаньні, паведамленьні і даручэньні з боку АК і АКК па шэрагу пытаньняў, якія ня маюць да яго ніякіх адносін.

Напрыклад, РК даецца даручэньне паведаміць членаў партыі аб тым-та. Ці Акругком (пісьмова) запытвае РК, дзе працуе і які адрас таварыша Х. (тэлефонны званок з'эканоміў бы шмат часу). Тэлефонная сувязь наогул ня ў модзе: гэта агульнае зьявішча, канцэлярыя ў парт.-апаратах захоўвае яшчэ вялікае наважаньне да паперы; асабовыя гутаркі, тэлефонныя перамовы не практыкуюцца часам па самых дробных (як вышэйпамянанае) пытаньнях.

Перад намі, галоўным чынам, паўстае пытаньне аб пабудове сеткі гарадзкіх райкомаў. Ці можна іх узбуйніць. Па Менску, напрыклад, маецца амаль што аднадушнае зданьне, што можна стварыць замест 3-х—2 райкомы, што зусім ня будзе адбывацца на якасьці работы. Але шэраг таварышоў уздымае пытаньне аб магчымасьці аб'яднаньня ўсіх райкомаў у адзін. Тут ужо пытаньне ня толькі аб узбуйненьні сеткі, але аб зьмене характару і якасьці работы.

Чым зьяўляецца зараз які-небудзь Менскі РК.—Ён займаецца толькі пытаньнямі масавай і партыйна-арганізацыйнай работы. Ці можа ён кіраваць тыпічна-гарадзкімі ўстановамі: Гарсаветам, ЦРК, школамі, больніцамі, электрастанцыяй і г. д. Гэта ўсё знаходзіцца пад кіраваньнем АК.

Пры ліквідацыі гарадзкіх Райкомаў і перадачы ўсяго кіраваньня АК (гэта думка падтрымліваецца ня усімі) і з аб'яднаньнем іх у адзін гарадзкі Камітэт, шырокае выкарыстоўваньне бясплатнага інструктажа і, у першым выпадку, стварэньне спэцыяльнага гарадзкага інструктарскага кадру, не паслабіць кіраваньне ячэчкамі, а наадварот—забяспечыць правільна арганізаванае парткіраваньне гарадзкімі справамі. Пры аб'яднаньні ў адзін Райком гэта значна разгрузіла-б АК і дала-б яму магчымасьць больш поўнага ахопу акруговай работы.

У далейшым выкладаньні мы будзем спыняцца на асноўных галінах работы, ускрываючы заўважаныя недахопы ў адносінах да ўсіх зьвеньяў партыйнага апарату.

3. Камісіі і пасяджэньні

Неабходна звярнуць асаблівую ўвагу на нашыя пасяджэньні. Колькасьць розных камісіяў пры Парткомах зьяўляецца, бязумоўна, вялікай.

Напрыклад, у Менскім Акругковым маецца 12 камісіяў: 1) Аргнарада—24 члена, 2) Каапэр. нарада—20 чл., 3) Вясковая нарада—17 чл., 4) Жэн. калегія—13 чл., 5) Калегія АПА—17; 6) Еубюро, 7) Польшбюро, 8) Мэтад. бюро, 9) Клубная камісія, 10) Бюро па самаадукацыі, 11) камісія па садружаству з Чырвонай Арміяй і 12) камісія па прыёму ў пар-

тыю. Гэта толькі сталыя камісіі, не гаворачы аб вялікай колькасці часовых і паўсталых камісіяў і нарад.

У гэтых камісіях часта пасядаюць адны і тыя жа асобы, што стварае вялізную перагрузку шэрагу кіруючых работнікаў, якія з-за гэтага выпадаюць на 1/2, як сталыя работнікі партапарату.

Так, адзін работнік ЦК мае такую нагрузку па пасяджэннях: а) з'яўляецца старшыней 3-х камісіяў, б) з'яўляецца членам 10-ці сталых камісіяў і нарад (у тым ліку і па партыйна-грамадзкай рабоце), в) член шэрагу часовых (але доўгатэрміновых) камісіяў па правядзенню розных кампаніяў.

З 144 гадзін нармальнай месячнай нагрузкі гэты таварыш заняты 171 гадзіну, а гэта ўсё акрамя асноўнай работы.

За 1927 год усяго розных пасяджэнняў і нарад у Менскім АК было 188, а колькасцю пытанняў—1.386, у прысутнасці 2526 чал. Калі ў сярэднім лічыць адну кожнага з прысутнічаўшых на 3—6 гадзін, дык гадавая страта часу будзе—1.263—2.500 чалавечых-гадзін.

Усе нашыя пасяджэнні даволі часта праходзяць у дзеінныя гадзіны, што адрывае шэраг работнікаў партыйных, савецкіх і кааперацыйных устаноў; іх ва ўстановах доўга і напрасна чкаюць.

Адсутнічае дысцыпліна ў нашых пасяджэннях. Ніколі яны не пачынаюцца ў вызначаны тэрмін, зрыў заняткаў і страта часу найбольш адказных кіруючых работнікаў ня лічыцца нават бліжэй да гэта з'яўляецца самым сапраўдным "прагулам".

Вось як пасідае абруйскі АК, па прызнанню саміх т. т., Бюро пачынаецца а 12 гадз. і канчаецца а 10 гадзіне увечары (з перапынкам у 2 гадзіны на абед). На пасяджэннях ня толькі ўвечары, але і ўдзень прысутнічае увесь акруговы актыв, а ўва ўстановах іх, зразумела няма (гэта свабодная пашыраная дэмакратыя завешча "абрастаннем актывам").

Неабходна адзначыць, што ў шэразе камісіяў занадта многа членаў, якіх можа цікавіць 1—2 пытаньня, але яны з'яўляюцца сталымі ўдзельнікамі і таму ня могуць "не пасядаць і не рашаць".

Мы ічым магчымым высунуць наступныя прынцыпы, якія, па нашаму, значна спрыяюць рабоце:

1) Пераглядаець характар пытанняў, якія вырашаюцца калектывна і выняць адтуль дробныя непрынцыповыя і наогул такія, якія ня маюць патрэбы ў калегіяльным вырашэнні.

2) За рэдкімі выключэннямі, ліквідаваць усе сталыя камісіі пры партыйных камітэтах, арганізоўваючы па сапраўдна неабходным пытаньням спецыяльныя нарады, на якія запрашаць толькі зацікаўленых (і кампетэнтных) асоб.

3) Лічыць спазьненне партыйным праступкам.

4) Ня прымаць да разгляду непадрыхтованых пытанняў.

5) Пасяджэнне рабіць пераважна ў вячэрнія гадзіны.

6) Устанавіць рэгламант работы Бюро і Сакратарыяту такім чынам, каб запрашаемых работнікаў выклікаць да суроа вызначанага часу.

Перад намі ляжыць матар'ял па рацыяналізацыі партыйнага апарату Цверскай арганізацыі. Цверцы ідуць яшчэ далей. Прапануючы ліквідаваць усе бяз выключэння камісіі і нарады пры Губкому (са стварэннем часовых нарад па асобным пытаньням), яны лічаць неабходным ліквідаваць Сакратарыят Губкому, перадаўшы ўсе прынцыповыя і адміністрацыйнага характару пытаньні на аднаасобнае вырашэнне сакратара губкому (і яго намесніка), а астатнія перадаць у Бюро Губкому. Гэта прапанова заслугоўвае ўвагі. Неабходна высвятліць, ці нельга яго ўжыць у ва ўмовах работы нашых Акругкомаў.

4. Мэтады і спосабы кіравання

Шэраг партыйных органаў нагружаны пытаннямі кіравання, разглядаючы і вырашаючы такія пытанні, якія могуць быць вырашаны адпаведнымі фракцыямі савецкіх, прафэсійных і іншых органаў.

Вось, напрыклад, у ліку пытанняў, якія вырашаліся некаторымі бюро АК, знаходзілі сабе месца і гэтакія: 1) аб рабоце зямельных секцыяў Гарсавету, 2) аб рэарганізацыі сеткі сельскіх лістаносцаў, 3) аб плаце дворнікаў, 4) аб лётарэі МОПР'у, 5) аб памяшканні для паштова-тэлеграфнай канторы, і г. д. і г. д.

Побач з гэтым мы наглядаем вельмі слабую ўвязку плянаў паміж а) пачасовымі часткамі партапарату, б) партыйнымі, савецкімі, прафэсійна-нальнымі і іншымі апаратамі, в) вышэйшымі і ніжэйшымі звынямі партапарату.

Адсюль, па нашаму, выцякаюць асноўныя прапановы:

1) Разгрузіць парторганы ад абмяркоўвання пытанняў, якія могуць быць вырашаны на фракцыях.

2) Усталяваць пляны работ як у вертыкальным, так і гарызантальным кіраванні, ліквідуваўшы паралелізм і разыходжанні ў тэрмінах.

3) Адмовіцца ад прапрацоўкі, сіламі партапарату, пытанняў савецкага, прафэсійна-нальнага і іншага парастару.

4) Асноўны кадры работнікаў апарату павінен звязвацца арганізуючым дэпартамантам работ. Шэраг партыйных работ (прапрацоўка партпраблем і інш.) ускласці на прадзятельных таварышоў, не звязаных са сваімі работнікамі апарату.

5. Інструктаж

Зараз маецца некаторая паралельнасць і адарванасць інструктажу пачасовых частак партапарату. Акрамя інструктароў Аргаддзелу, маюцца інструктары у АМЛА, Жэн. Аддзеле, Нацбюро і г. д.

Работа інструктароў распадаецца ў асноўным на: 1) прапрацоўку праблем, распрацоўку дырэктыв, 2) інструктаванне—непасрэдная пастаноўка работы, 3) інструктаванне—абследаванне работы. Шэраг работнікаў зусім правільна высювае неабходнасць перадачы апошняй галіны ў Арг. Аддзел дзе яна можа быць аб'яднана пры адпаведнай уязцы іншымі аддзеламі.

Наколькі гэта практычна ажыццявіма, усё-ж існуючая зараз значная няўвязка ў гэтай рабоце патрабуе ліквідацыі такіх з'явішч, калі ў адзін і той-жа час едуць інструктары па розных галінах, адрываючы незалежных работнікаў ад работы. Акрамя таго, гэта проста дорага.

Мы убачым яшчэ горшую карціну, калі мы правярэм уязку інструктажу партыйнага і іншых (савецкага, прафэсійна-нальнага, кааперацыйнага) апаратаў. Калі мы возьмем, напрыклад, узгадненне інструктажу і абследаванняў па лініі ЦК і ЦКК, дык і тут няма узгодненасці, а між тым адначасовыя абследаванні па лініі гэтых двух органаў былі-б бязумоўна мэтазгоднымі.

Другія прыклады. У Магілёве ў студзені гэтага году з'ехалася адразу 8 інструктароў—абследавацеляў (з іх 2—ЦК і 3—ЦКК—РСІ).

Ці, вось напрыклад, возьмем Бешанковіцкі раён (Віцебскай акругі), які перажыў у 1927 годзе 13 абследаванняў (ня ўлічваючы пракурорскага, камсамольскага і спажыв. саюзу), пры чым складзена 108 аркушаў вывадаў і прапаноў з 1.620 пункт.мі адных толькі прапаноў. Невядома, якія з гэтых пунктаў выкананы мясцовымі арганізацыямі, але, напэўна, мала выканана, таму што 90% гэтых прапаноў мае агульны, а не канкрэтны характар. Аналігічнае становішча мы маем у Віцебскім і Лібаўнянскім раёнах.

Нашыя прапановы ў асноўным зводзяцца да наступнага:

1) У парторганах неабходна аб'яднаць інструктаж пры інструктарскай групе Арг. Аддзелу (гэта прапанова ўносіцца і шэрагам іншых арганізацыяў).

2) Устаноўце сыстэму ўвязкі інструктажу, галоўным чынам, плянаў абследавання і інструктавання, памяншаючы іх колькасць, прывучаючы іх да адных тэрмінаў і ствараючы аб'яднаныя групы па інструктаванню тых ці іншых арганізацыяў.

3) Шырэй практыкаваць бясплатны інструктаж і дачу абследацельскіх даручэнняў выяжджаючым на месца інструктарам розных органаў.

6. Патрабаванні вышэйшых парторганаў да ніжэйшых, цыркуляры, адносіны і г. д.

Неабходна адзначыць, што тут ня ўсё абстаіць добра. Вышэй мы адзначалі 34 патрабаванні (пазыханавых) да ячэйкі, але і Акружкомы часта атрымоўваюць ад ЦК непасільныя патрабаванні.

Так, Фінчастка ЦК КП(б)Б, жадаючы ляпей абгрунтаваць свой прыбытковы каштарыс па часьці спажывання членскіх узносаў, патрабуе ад АК ня больш ні менш, як прыслаць імяныя сьпісы на ўсіх членаў і кандыдатаў КП(б)Б і АКСМБ на наступнай форме: №№ па чарзе, прозьвішча, імя і імя па бацьку, займаемая пасада, атрымліваемая пенсія сума членскіх узносаў. Тэрмін на выкананьне гэтага вылізнальнай работы даецца ў 3—4 дні. Гэта сьмелая работа у Віцебскім АК была спынена інструктарам ЦК т. Хацімскім пасля запаўнення 167 старонак. Тава-рышы вылічвалі што выкананьне гэтага патрабаваньня Фінчасткі заняла-б 4.500 старонак (па БССР) і фактычна праз 2—3 тыдні гэта ня суадпавядала-б сапраўднасьці па прычыне зьмены ў становішчы партыйцаў.

Маецца ткі выпадак, калі Бюро АК запрашала імяныя сьпісы на ўсіх членаў ОЗЭТ (як быццам уся справа у прозьвішчах членаў...)

Ці патрабаваньне Жан. Аддзелу ЦК ад АК пасылкі каштарысу на ахову мацярынства і младзенства ў той час, як гэтыя каштарысы былі па лініі савецкіх органаў перасланы ў НКФ (па матар'ялах Бабр. акругі).

Не заўсёды бываюць удумлівыя адносіны пры накіроўваньні ў пэрыфэрыю цыркуляраў і загадаў Цэнтру. Так, Кіценская сельчэйка атрымоўвае цыркуляр аб завочным Камвузу. А у гэтай ячэйцы пісьменных усяго некалькі чалавек, якія маюць патрэбу не ў камвузу, а ў элемэнтарнай палітычнай пісьменнасьці.

Наглядаюцца таксама выпадкі, калі па аднаму пытаньню пасылаецца шмат цыркуляраў. Напрыклад, па сьвяткаваньню 10-ці годзьдзя Кастрычнікавай Рэвалюцыі Райкомы Бабруйскай акругі атрымалі, акрамя цыркуляру агульнага характару, цыркуляры па лініі АПА, Жан. Аддзелу, Нацменшасцяў, каапэрацыі і г. д.

Асабліва шмат ухадзіць часу (і паперы) на друкаваньне. Ня любяць пісаць службовыя запіскі, а пішуць чарнавік, потым гэта-жа перадрукоўваецца ў 2-х паасобніках.

Балючым зьяўляецца пытаньне рассылкі пратаколаў Бюро Парткомаў усім членам і кандыдатам Камітэтаў. Гэта адыймае масу часу і паперы. Ці нельга было-б аб'яднаць рассылку пратаколаў па АК (для ЦК) ці РК (для АК), якія-б азнасмлі ўсіх членаў Парткомаў з пратаколам (гэта высоўваюць работнікі АК).

Якія могуць адсюль выцякаць прапановы:

1) Неабходна дыфэрэнцыяцыя ў пасылцы кіруючых інструкцыйных матар'ялаў на мейсцы.

2) Неабходна коордынацыя работы паасобных частак апарату пры яго сувязі з месцамі.

3) Наогул неабходна паменшыць, як правіла, пісьмовае кіраваньне за лік жывога; выкарыстоўваць у мэтах кіраваньня мэтад дачы дырэктывы праз суадпаведныя артыкулы ў газэтах.

4) Неабходна лічыць лішнім дубліраваньне цыркуляраў ці пісаньне гэткіх пры наяўнасьці пастановаў парткому.

5) Неабходна аб'яднаць справаводніцтва і ўстанавіць палепшаную гэхніку работы аднолькавую для ўсяго партапарату (гэта работа праводзіцца сіламі ЦКК-НКРСІ).

6) Устанавіць чоткую сыстэму правэркі выкананьня дырэктыв парт-ворганаў (карткавая сыстэма, рацыяналізацыя пратакольнага справаводніцтва і г. д.)

7. Інфармацыя

Адзін з галоўных задач па рацыяналізацыі партапарату зьяўляецца праблема пастаўленай інфармацыя. Інфармацыя, якая заключаецца ў грудах пратаколаў, несистэматызаванага і грамаздкага матар'ялау, з гэта мае месца зараз. У сучасны момант парторганы зьвязаны інфармацыйнымі матар'яламі, якія яны, за абмяжованасьцю часу, ня могуць пераварыць.

Так, у сярэднім АК атрымлівае 130-150 пратаколаў у месяц, які ў пераважнай большасьці выпадкаў не выкарыстоўваюцца.

Інфармацыйныя матар'ялы, якія прадстаўляюцца Ракі камітэ ў АК, часам прадстаўляюць сабою перадрукоўваньне матар'ялаў РВК, пры чым ня зусім ясна пытаньне ў чым усё-ж такі выказвалася кіраваньне гэтай работай з боку Р.

Вельмі грамаздка гадавыя справаздачы партарганізацыяў, дзе шмат увагі ўдзяляецца дэталю, падрабязным лічбам і г. д. Гэтыя звесткі існуюць у іх крытычнай ацэнкі дзялячынёў і неслыхав. Гэта мае значны уплыў на чытаемасьць гэтых матар'ялаў.

Зусім не практыкуюцца прыцягненьне ў парадку партнагрузкі практычных работнікаў да прапрацоўкі інфармацыйных матар'ялаў, маючых пэўнае значэньне. Дагэтуль наглядаецца разрыў паміж агульнай інфармацыйнай работай парткомаў і спецыяльных частак апарату (Нац. Бюро, Жанадзел і г. д.), што выклікае паралелізм як у запатрабаваньнях зьвестак, так і ў прапрацоўцы іх.

Мы лічым неабходным высунуць наступныя прапановы.

- 1) Скараціць колькісьць атрымліваемых партворганаў пратаколаў;
- 2) Аб'яднаць інфармацыйную работу партворганаў у адным мейсцы;
- 3) Увязаць інфармацыйную работу партворганаў з суадпаведнай работай у сав., праф. і інш. арганізацыях і, у прыватнасьці пры распрацоўцы ворганаў РСІ форм і тэрмінаў справаздачнасьці і інфармацыя ўва ўстановах неабходна ўлічваць асобна запытаньні партворганаў;

4) Прыцягнуць у парадку партнагрузкі, практычных работнікаў розных галін для прапрацоўкі інфармацыйных матар'ялаў партворганаў;

5) Устанавіць аднолькавыя сыстэмы інфармацыі (адзіная класіфікацыя пытаньняў, формы і мэтады працоўкі).

8. Структура і штаты

Структура нашых парторганаў зьяўляецца ў большасьці выпадкаў складанай. Маюцца аддзелы, пададдзелы, няма чоткай разьмяжованасьці работы паміж паасобнымі работнікамі апарату. Партапарат у асноўным пабудаваны па лінейнай сыстэме структуры.

Нам здаецца, што ў адносінах да акруговага і раённага апарату можна цалкам перайсці да функцыянальнай структуры. У шэразе арганізацыяў па-за Беларусі гэта ўжо праводзіцца ў жыццё.

Асноўнымі прынцыпамі такой пабудовы з'яўляюцца:

- а) Аналіз і класіфікацыя ўсіх функцыяў апарату;
  - б) Разьбіўка маючыхся ў апарате функцыяў паміж работнікамі апарату;
  - в) Непасрэднае кіраваньне з боку гавы ўстановы ўсімі выканаўцамі;
  - г) Пашырэнне правоў і адказнасці кожнага выканаўцы;
- Раённы апарат, дзякуючы малай колькасці штату, амаль што таў пабудованы.

Што датычыцца да АК, дык іх апарат можа быць, прыкладна, пабудованы так: 1) Сакратар, 2) яго намеснік (які стаіць на чале інструктарскай групы), 3) інструктары, 4) функцыянеры па агітпрабодзе (1-2 чал., жанрабодзе, рободзе сярод нацменшасцяў, вясковай рободзе, вучразьмяррободзе, 5) Тэх. сакратар і канцыляіска-абслугоўваючы персана.

Мы думам таксама, што ў сувязі з упарадкаваннем работы галоўным чынам, у зв'язку з разгрузкай апарату і выкарыстоўваньнем бясплатнага інструктажу, можна некалькі сціснуць і пакараціць штаты партыйнага апарату.

Усе пералічэньне заранутых момантаў і прапановаў аб рацыяналізацыі партыйнага апарату, асабліва тых, якія датычацца арганізацыі першапачатковых, больш-менш аясных, дэталю, неабходна паставіць шырокае абмеркаваньне і дасягненне іх практычна.

Нры чым магчыма, што ў працэсе прапрацоўкі тых ці іншых прапановаў будуць зьмешчаны і перабудованы.

Най дзейнасьці неабходна стварыць такую атмасфэру ў арганізацыях, као члены партыі і партарганы лічылі-б сваім першарадным абавязкам сыстэматычна клапаціцца аб далейшай рацыяналізацыі працы. Там тут больш, чым дас-небудзь, неабходна самакрытыка і рашучая барацьба супроць самадавольства і „застываньня“ на дасягнутых выніках. Таксама неабходна адвесьці ўсякія размовы аб „рацыяналізатарых“, якія, як быццам, змогуць рацыяналізаваць партпарат. Гэта задача ўсяе партыі і органы ЦКК толькі па даручэньню партыі арганізуюць гэту справу, мэтадычна накіроўваючы яе і выкарыстоўваючы намножаны за гэты час вопыт рацыяналізацыі.

Аб выхадах з партыі

На апошніх партконференцыях, сярод масы пісьмовых і вусных запытанняў дакладчыкам ЦКК, не малае месца займалі пытанні аб выхадах з партыі. Побач з пытаннямі за чый лік і якім тэмпам адбываецца рост партыі, таварышы цікавіліся:

„Якія ў нас суадносіны росту і змяшэння“? „Колькі было дабравольных выхадаў і за які час?“ „Дзе прычыны выхадаў і чыя тут віна—ячэек або Райкомаў?“ і г. д.

Мы лічым пагэтаму мэтазгодным асвятліць маючыся ў ЦКК матэрыялы аб выхадах з партыі і некаторыя паасобныя справы, якія праходзілі ў Акруговых Кантрольных Камісіях за апошні год.

Перш за ўсе азнаемімся з агульнымі лічбамі выхадаў.

Усяго за пэрыяд з кастрычніку 26 году па кастрычнік 27 г. мел. месца 155 выхадаў ці 0,60% к агульнаму складу КП(б)Бел. У параўнанні з мінулым 25-26 г. г. (за той-жа пэрыяд) выходы павялічыліся наступным чынам: у 25-26 г. выхадаў было 87, ці процант да ліку сябраў КП(б)Б—0,45%; у 26-27 г.—155 выхадаў ці 0,60% к ліку сябраў КП(б)Бел. Адсюль відаць, што колькасць выхадаў павялічылася на 68 выпадкаў ці 78%, а процант павялічэння да агульнага ліку сябраў КП(б)Б—0,15%.

Пры большым абсалютным павялічэнні выхадаў, аднак, яны, у параўнанні з ростам КП(б)Б, даюць толькі невялікае павялічэнне (на 0,15% або 33% адноснага росту). У сярэднем у 25-26 г. выходзіла з партыі 8 на кожныя 2000 сябраў і кандыдатаў, у гэтым годзе 12.

Найбольшы процант выхадаў у арганізацыях: Мазырскай (1,49), Полацкай (1,26). У рэшце арганізацый—ад 4 да 28 выпадкаў у абсалютных лічбах, што ў працэнтнай адносіне складзе: у Магілёўскай—1,05, Іабруйскай—0,69%, Віцебскай—0,62%, Гомельскай—0,44%, Менскай—0,22% і Аршанскай—0,18%.

Выходы з партыі ў большай сваёй частцы адносяцца да механічных выхадаў, з прычыны адрыва ад партыі, яны маюць месца пераважна ў асяродку маладых членаў і кандыдатаў партыі.

Аб гэтым сьведчаць наступныя лічбы: з агульнага ліку механічна выбыўшых (155)—75% (117) прыходзіць на кандыдатаў і на сябраў партыі пасля 24 г.—23 або 17,5% і толькі 15 выхадаў адносяцца да сябраў партыі з вялікім стажам (з 18-20 г.—10 і з 21-23 г.—5).

Па роду заняткаў часцей за ўсё выходзяць сяляне ад сахі (1,77% да іх ліку ў арганізацыі), потым рабочыя ад варштаку (0,65% і служачыя (0,35%). Па абсалютнай колькасці выхадаў: рабочых ад варштаку—54, сялян ад сахі—51, іншых—50.

З агульнага ліку жанчын вышла 21 ці 13,5%. Аднак, у адносінах да ліку жанчын у КП(б)Бел. процант жанчын, якія вышлі (0,70%), вышэй чым мужчын (0,58%).

Такавы агульныя лічбы і характарыстыкі выбыўшых з КП(б)Бел.

Пяройдзем цяпер да некаторых асобных спраў для вытлумачэння матываў, па якім таварышы падаюць заявы аб выхадзе з партыі.

Вось адзін з найбольш распаўсюджаных выпадкаў выхада з партыі сялян.

С-кі (Віцебскай арг.). Селянін ад сахі, кандыдат з 1925 г., служыў у Чырвонай Арміі добраахвотна, у момант разгляду яго партсправы ў АКК, працаваў на свайго гаспадарцы. Не наведваў партсходаў, не выконваў партабавязкаў, не плаціў сяброўскія ўзносы; адмовіўся прыняць кандыдацкую картку, на выклік парторганаў не з'явіўся. АКК паставіла лічыць яго механічна выбыўшым.

Другі прыклад. Трое сялян ад сахі (Габруйскай арг.), у партыю ўступілі знаходзячыся ў Чырвонай Арміі, па прыбыцці з Арміі ніякай сувязі з парт'ячайкай не трымалі. Падалі заявы аб выхадзе з партыі.

Вось характэрны, па сваіх матывах, выпадак выхада з партыі. Тав. *А-яў* (Віцебскай арг.), член КП(б)Бел. з 1919 г., 42 г. Служыў у Чырвонай Арміі з 18-20 г. на сяродніх кам. політ. пасадах, селянін ад сахі, працуе на свайго гаспадарцы. Адарваўся ад партыі і падаў заяву аб выхадзе. Пры расьсьледаванні прычын падачы гэтай заявы (выявілася камісія з прадстаўнікоў АК і АКК для вывучэння гэтага пытання), высвятлілася: тав. *А-яў* з 1924 г. пачаў адрывацца ад партыі, перастаў плаціць сяброўскія ўзносы, даведвацца на партсходы, выконваць партабавязкі. У апытальнай анкетзе ў верасні 26 году паказаў, што хоча выйсці з партыі часова, з прычыны таго, што ў яго малыя дзеці, жонка адна ня можа справіцца з гаспадаркай, якая толькі пачынае будавацца, а мець партбілет і нявыконваць партабавязкаў ня хоча. *Лічыць матчымым быць у партыі тады, калі падраснуць яго дзеці.*

Даволі часта добраахвотныя і механічныя выходы *рабочых* адбываюцца з прычыны ад'езду беспрацоўных у іншыя гарады за шуканнем працы і не з'яўшчы іх з вучоту ў парткомах і наогул з прычыны беспрацоўя.

Два рабочых-скуранікі (Магілёў) падалі заявы аб выхадзе з партыі ў выніку таго, што пад уплывам доўгага беспрацоўя ў іх паявілася імкненне стаць саматужнікамі. Абодва маладыя па ўзросту (25 г.); кандыдаты з 1925 г. былі ў Чырвонай Арміі. Апрача асноўнай прычыны (доўгага беспрацоўя, у аднаго з заявіцеляў імкненне стаць саматужнікам з'явілася, у ведамай ступені, яшчэ і дзякуючы таму, што ён працаваў у *прыватнай* скураной майстэрні. Другі працаваў на скураным заводзе, але занадта падаўся ўплыву сваёй жонкі-мяшчанкі. У выніку ўсіх прыведзеных абставін яны адарваліся ад партыі, а ў паслядку падалі заявы аб выхадзе з партыі. Другія выходы маюць месца па сямейных прычынах, хваравіты стан часткі таварышоў, старасць і г. д. Вось адзін гэткі прыклад: *Д-к* (яч. МББ ж. д. ст. Віцебск) рабочы-сьлёсар, кандыдат з 1924 г., падаў заяву аб выхадзе з партыі выключна з прычыны сваёй цяжкай шматгадовай хваравіт і сваю заяву катэгарычна падтрымліваў як у ячэйцы, так і ў Райкоме, АКК паставіла: лічыць механічна выбыўшым.

Маюць месца выходы і з прычыны незадавальнення шкурных інтарэсаў і інш. гэтакім матывам. (*С-к* Мозырь) рабочы ф-кі Чырвоны

Пры разглядзе справы ў АКК ён заявіў, што выходзіць з партыі п. палітычных матывах (у ячэйцы гаварыў, што па сямейных абставінах Навокал сябе ён назірае поўнае расчараваньне рабочых ва ўсіх завяўках рэвалюцый. Рабочыя па яго думцы, недавольны: чакалі многа, а атрымалі нічога. Сам жа ён слаба духам і ня можа паставіць напроць сябе такім настроям рабочых. Пры вывучэньні гэтага выхаду высьвідадзілася, што гэты рабочы падаўся ўплыву маніфістнуючых асоб, адсюль катарычная яго пастановка пытаньня аб сваім выхадзе з партыі.

Падвядзём некаторыя вынікі.

Большасьць мэханічных выхадаў падае на маладых членаў і кандыдатаў партыі, пераважна з ліку ленинскіх набораў, найменш устойчывых, ня зросшыхся з партыяй. Характэрна, што многія з такіх кандыдатаў не пажадалі атрымаць нават катэдыцкіх картак, або рыхтавацца да пераводу у члены партыі.

Матывамі выбыцьця зьяўляецца сямейна-бытавыя ўмовы (хвароба, пастарэлы ўзрост і інш.), зьвязаныя з сельскай і хатняй гаспадаркай, аданьне вызваліцца ад партыі зьвязаны і зь вынікам апошняга—поўнае адрыў ад партарганізацыяў у форме доўгай неуплаты сяброўскіх узносаў, неабавязнасьць партсходаў самавольны ад'езд і наогул парушэньне ўстава партыі.

Гэтыя выходы зьяўляюцца часткай партыі, адсюль ад іх пачаў прызыву. Выпадкова папаўшы, яны ўпасьледку выходзяць з партыі, аб'яўляючы АКК зазначэе, што пасля выхадаў большасьць застаюцца лаячымі да партыі і савецкае ўладу.

Усё-ж на гэтым нельга супакоіцца.

Пачынаючы, што ёсьць шмат выадкаў, калі выходы, асобна дабрахотныя (не мэханічныя) адбываюцца у выніку неадаваў зьявіўся парт'ячэек і парткомаў. Агульныя прычыны выхадаў гэтых парт'ячэек зьяўляюцца:

Слабая праца па прыцягненьню і падбору лепшых рабочых і сялян—навальнасьць (стэхійнасьць) уступленьня і недастаткова ўдумчывы падход да прыёму ў партыю.

Слабая адукацыя іх пасьля уступленьня, у сэнсе ахвата новых партыячэек партыйна-зыхаваччай працай.

Недастаткова ўчываюцца мерапрыемствы па папярэджаньню ненамальных зьявішч (масм на ўвазе неабходнасьць свечасовага папярэджаньня ячэйкамі доўгай няўплаты узносаў, ненаведваньне партсхода наогул пачынаючага наглядацца адрыўу ад партыі).

Таксама трэба яшчэ заўважыць выпадкі нячуткіх адносін з боку некаторых парт'ячэек і парторганаў да асобных таварышоў (беспрацоўных і іншых), што значна адбіваецца на настроі гэтых таварышоў.

Усе гэтыя заўвагі ячэйкам і парткомаам належыць бяспрачна ўлічыць у сваёй далейшай працы, асобна цяпер, у зьвязку з папаўненьнем КГББел. рабочымі кастрычнікавага закліку

У ДАПАМОГУ ДАКЛАДЧЫКУ АГІТАТАРУ

Я. Р.

Вясеньняя пасяўная кампанія і задачы масавай работы на вёсцы

XV з'езд партыі ў сваіх пастановах адзначыў агульнае падняццё сельскай гаспадаркі па ўсіх галінах. Таксама адзначан бязумоўны рост тэхнікі і культуры сельскай гаспадаркі (машыны, трактары, электрофікацыя, шматполье, палепшанае насенне, угнаенне і г. д.). Гэтыя поспехі сельскай гаспадаркі—вынік правільнай палітыкі нашай партыі на вёсцы.

Аднак, побач з поспехамі, XV з'езд партыі адзначыў, што сучасны ўзровень сельскай гаспадаркі і тэмпы яе развіцця зьяўляюцца яшчэ далёка не здавальняючымі. Недастатковасць агульнага тэмпу развіцця сельскай гаспадаркі даволі яскрава выявілася ў тых затрудненнях, якія мы мелі і яшчэ маем на рынку то з тым, то з іншым сельска-гаспадарчым прадуктам.

Такое становішча сельскай гаспадаркі тлумачыцца цэлым шэрагам аб'ектыўных прычын, з якіх важнейшымі зьяўляюцца наступныя: а) празмерная распыленасць і дробнасць сялянскіх гаспадарак, якія характарызуюцца нізкім узроўнем вытворчай працы; б) слабая тэхніка сельска-гаспадарчай вытворчасці і ў сувязі з гэтым вельмі нізкая ўраджайнасць палы: в) аграрнае перанасяленне і налічча значных кадраў нескарыстаных рабочых рук; г) усё яшчэ значная неземляўпарадкаванасць; д) недахоп сродкаў вытворчасці і інш.

У сувязі з гэтым XV партз'езд даў дырэктыву аб тым, каб узмацніць тэмпы развіцця сельскай гаспадаркі і прыняць усе меры да павялічэння сельска-гаспадарчай вытворчасці, як шляхам пашырэння пасеўнай плошчы і павялічэння жывёлы, так і шляхам інтэнсіфікацыі і механізацыі сельска-гаспадарчай вытворчасці. Пры гэтым у якасці асноўнай задачы партыі на вёсцы XV партз'езд паставіў практычную задачу паступовага пераводу дробных індывідуальных сялянскіх гаспадарак на рэжым калектываў, грамадскай сельска-гаспадарчай вытворчасці.

У адпаведнасць з гэтымі пастановамі партыі ў сучасны момант аграмадненне гаспадарчае і палітычнае значэнне для ўсяго Саветаў Саюза набывае пытанне аб арганізаваным правядзенні вясеньняй пасеўнай кампаніі, якую мы павінны максімальна выкарыстаць дзеля практычнага ажыццяўлення задач, якія пастаўлены партз'ездам.

Лютыўскі пленум ЦК КП(б) і Саўнарком БССР у сваёй пастанове ад 3 сакавіка яскрава вызначылі практычныя задачы вясеньняй пасеўнай кампаніі ў БССР, выходзячы з агульных дырэктыв XV і XI партз'ездаў УсеКП(б) і КП(б)Б.

Гэтыя задачы ў асноўным наступныя:

1) Далейшае пашырэнне пасеўнай плошчы ня менш як на 2% і павялічэнне прадукцыі сельскай гаспадаркі збожжавых культур праз павялічэнне ўраджайнасці і пашырэнне палявога травасеву;

2) Далейшае пашырэнне няэбожжавых культур, у паводку пасеўных траў ня менш, як на 20%, тэхнічных культур—на 11% і бульбы—на 7%;

3) Правядзенні сыстэмы арганізацыйна-гаспадарчых і агрыкультурных мерапрыемстваў, якія-б садзейнічалі росту ўраджаннасці (перавод на шматполье ня менш 125.000 гектараў, эбожжаачышчэнне ня менш 34 089 тон і пратручванне сям'янага матар'ялу ня менш 4 626 тон, залажэнне паказальных участкаў са штучным угнаенні—4.156 участкаў і інш.);

4) Аказанне дапамогі немагчымым гаспадаркам шляхам прадастаўлення ім у першую чаргу крэдытаў, сродкаў вытворчасці і шляхам іх агрыкультурнага абслугоўвання;

5) Выкарыстанне ўсіх сіл і сродкаў дзеля ўнядрэння ў шырокія масы сялянства пачатку калектывізацыі сельскай гаспадаркі і ўзмацнення каапераванасці насельніцтва наогулам: катрактарна, сумеснае вытворчасці і г. д.

Правядзенне выключна важнае значэнне арганізаванаму і плянаваму правядзенню работ перададзены задач, неабходна прыкаваць увагу ўсіх мясцовых партыйных, саветскіх, кааперацыйных і грамадскіх арганізацый да важнейшых пытанняў вясеньняй пасеўнай кампаніі, якая з'яўляецца цэлявырашальнай для поспехаў усяго сельска-гаспадарчага году. У сувязі з гэтым арганізаваць і правесці масавую агітацыйную работу сярод сялянства ў мэтах далейшага развіцця і палепшання сельскай гаспадаркі.

На сваёму характары і мэтах уся гэтая масавая і агітацыйная работа, у сучасных умовах росту грамадскай актыўнасці ўсіх сацыяльных груп вёскі, росту культурна-матар'яльных запатрабаванняў масавага і найбольшай ступені садзейнічаць выяўленню самадзейнасці і класнага вопыту партый і саветскай улады, усялякае паказанне зверху, сапраўджалася творчай ініцыятывай шырокіх сялянскіх мас знізу. Дзеля гэтага масавая і агітацыйная работа павінна даваць яскравае прадстаўленне аб тых шляхах і спосабах, якімі кожны батрак, бедняк, сярдняк маглі бы садзейнічаць ажыццяўленню хваляючых яго задач праз масавыя органы саветаў дэпутатаў.

Такім чынам быў характар усёй масавай і агітацыйнай работы ў сувязі з правядзеннем вясеньняй пасеўнай кампаніі.

Работа па выхаванню грамадска-палітычнай самадзейнасці сялянства павінна ўвязывацца з пераададзенымі такіх яшчэ маючых месца перабыткаў, як „іждывенчэскія настроі“, асабліва сярод беднаты, „надзея на дапамогу зверху, альбо ад благадзеецеля-гаспадара“, „няўменьне абараняць сваі эканамічныя правы і інтарэсы“—асабліва сярод батрацтва і пастухоў, погляды на савет, на кааперацыю, як на штосьці „чужое“, на дзяржаву, як на „казну“ і г. д. Побач з гэтым у сялянстве павінна выхоўвацца свядомасць неабходнасці „акуратнасці“ ў выкананні абавязкаў перад дзяржавай (свачасовая здача сельхозпадатку, выяўленне аб'ектаў аблажэння, узварот ссуды і г. д.). Неабходна паказваць сувязь такой „акуратнасці“ з культурна-бытавым ростам самой вёскі (рост раённых і вясковых бюджэтаў за кошт с.-г. падатку, магчымасць росту с.-г. крэдытных арганізацый пры крэдытнай акуратнасці сялянства).

Уся гэтая масавая палітычная і гаспадарчая работа адбываецца ў сваевідных умовах вёскі, дзе „пры наліччы гаспадарчага ўздыму асноўнай масы сялянства адбываецца рост кулацкіх груп вёскі (пленум ЦК і ЦКК УсеКП(б). Жнівень 1927 г.). Масавае павінна на

юста збіраць масы вакол чарговых лёзунгаў партыі і мясцовых канкрэтных плянаў пасеўнай кампаніі, але аб'яднаць гэта з непасрэднай палітычнай барацьбой пролетарыяту і беднаты за серадняка супроць кулацтва.

Адгэтуль першачарговыя задачы агітацыі ў пасеўнай кампаніі, гэта хутка рэагаваць і даваць умелы адпор кулацкай агітацыі, разаблачаць кулацкія лёзункі і згуртоўваць усю масу беднаты і сераднякоў вакол задач пашырэння пасеваў. Вясковы масавы работнік і агітатар павінен быць гатовым разаблачаць работу кулацтва і антысавецкіх элементаў у справе распаўсюджвання панікі і недарэчных чутак аб адмене напa і г. д. Ён павінен умець разаблачаць імкненні кулацтва выступіць у абарону і ад імя «агульна-сялянскіх інтарэсаў» з патрабаваннем «арганізацыі сялянскіх саюзаў», з патрабаваннем: «прапусціць таварышчэскія справы з-за меж», «сялянства адзіна ія трэба яго распластоўваць», «не патрэбна работа з беднатаю, бо яна накіравана супроць серадняка», «нам у рабочаму жывецца лепш, чым у сялянству» і г. д.

Поміж з гэтым наша агітацыя павінна разаблачаць і экспloatарскія тэндэнцыі кулака, у прыватнасці імкненні кулацтва да стварэння «самоўладных кааператываў», кабальныя умовы працы яшчэ і сёння, найма рабочай сілы і г. д. У той-жа час неабходна адрозніваць ад кулацкай агітацыі блытаніну значнай часткі сялянства ў адносінах да ірэдзкіх рабочых, у прыватнасці так званую «рэзнасць да работніцтва». І такім блытаніну неабходна агляральна перагледзіць і упарта расклавачваць і паказваць сапраўдныя шляхі да аднаўлення і стварэння сацыяльных запатрабаванняў сялянства.

Усе партыйныя, савецкія, камсамольскія, прафэсійныя і іншыя самадзейныя арганізацыі павінны неадкладна разарнуць работу па *популярызаванні мясцовых плянаў пасеўнай кампаніі*. Ніякае памаленне гэтай справе ня можа быць дапушчана. Райкомы і ячэйкі КП б/б на весях павінны арганізаваць сыстэматычнае назіранне за работай усіх арганізацый, якія ўдзельнічаюць у пасеўнай кампаніі. Яны павінны сама як і ў галіне хлебазаготовкі, *хутка і строга караць* усіх тых, хто на бюракратычнаму адносіцца да гэтай справы.

Для арганізаванага правядзення меазпрыемств у вясеньнюю пасеўную кампанію павінны быць прыцягнуты *усе арганізацыі*, якія маюць не альбо іншае дачыненне да весякі. Ніякія адгаворкі, што гэта да мяне не датычыцца, што гэта не мая справа, а суседа, не павінны прымацца пад увагу. Партарганізацыі і камсамол. саветы і прафсаюзы, саветы сялянскай узаемадапамогі і шэфаварыства, органы паветасветы і кааперацыя, і г. д.—усе гэтыя арганізацыі павінны прыняць актыўны ўдзел у пасеўнай кампаніі і па загадзе распрацаванаму пляну павінны на мясцох правесці агітпрапаганду і масавую тлумачальную работу сярод сялянства, будуючы яе на канкрэтных прыкладах і дасягненнях калектыўных гаспадарак, саўгасаў і кааператываў. Для гэтага прапаганды павінна быць шырока скарыстана радыё і кіно. Усе вясковыя арганізацыі і, у першую чаргу, органы паветасветы і ячэйкі ОДР павінны прасачыць за тым, каб усе вясковыя радыё-ўстаноўкі працавалі і прымалі-б радыё-перадачы.

Асяродкам увагі ў ходзе гэтага масавага работы павінна быць пастаўлена задача *павышэння палітычнай і гаспадарчай самадзейнасці беднаты*: яе арганізацыя вакол скарыстання ільгот па с.-г. крэдыту, забяспечэнню машынамі, кантрактацыі пасеваў, арганізаванаму чаю коняй і іншае.

Асаблівае значэнне ў справе правядзення вясеньняй пасеўнай кампаніі мае наш друк. Неабходна ўсебакова скарыстаць нашы органы

друку як у цэнтры, гэтак і на мясцох—*насыценныя газеты*—дзеля правядзення прапаганды і растлумачэння сярод сялянства задач пасеўнай кампаніі, і тых практычных мерапрыемстваў, якія павінны быць праведзены непасрэдна сялянствам у мэтах палепшання і развіцця мясцовай сельскай гаспадаркі. Селькоры павінны выпускаць спецыяльныя нумары насыценных газет, прысьвечаных пасеўнай кампаніі. Яны-ж павінны ў мясцовых і цэнтральных газетах высвятляць, як праходзіць пасеўная кампанія, бічуючы недачопы і паказваючы дасягненні.

Якія-ж канкрэтныя задачы стаяць перад паасобнымі арганізацыямі ў справе правядзення пасеўнай кампаніі?

Палітасветы павінны прыняць удзел у кампаніі шляхам: а) арганізацыі дакладаў, лекцыяў, гутарак у хатах-чытальнях і іншых палітыка-асветных установах; б) арганізацыі ў вясковых бібліятэках выставак літаратуры па пасеўнай кампаніі і сельскай гаспадарцы наогул, в) арганізацыі цэнтральных і кіно-установаў і скарыстання радыё; г) арганізацыі ў домах селяніна, хатах-чытальнях, чырвоных кутках, савецкіх чайных, чырвоных трактырах і іншых установах кансультацыі і справачайнай работы; д) развескі плякат у афіш і іншых друкаваных матэрыялах аб пасеўнай кампаніі, а таксама шляхам галоснай чытанкі брашур і лістовак, прысьвечаных пасеўнай кампаніі.

Профсаюзы, у першую чаргу саюз сельска-гаспадарчых і лясных работнікаў, павінны праводзіць у вёсцы работу па растлумачэнню усіх мерапрыемстваў партыі ў сувязі з пасеўнай кампаніяй, дапамагаючы хатам чытальням і іншым вясковым арганізацыям. Было-б вельмі мэтазгодна, каб профсаюзы частку свайго гарадскога актыву накіравалі ў вёску на агітацыйную работу ў сувязі з пасеўнай кампаніяй.

Каапэрацыя, камітэты сялянскай узаемадапамогі і іншыя вясковыя грамадскія арганізацыі таксама павінны прыняць актыўны ўдзел у правядзенні пасеўнай кампаніі.

Аграмадную ролю могуць адыграць *камсамол і жаночыя дэлегацыі сходы*. Калі яны разгорнуць шырокую работу і даб'юцца таго, каб камсамольцы і жаночы актыў сталі застрэльшчыкамі ў пасеўнай кампаніі, яны вельмі і вельмі дапамогуць паспяховаму правядзенню пасеўнай кампаніі.

Надта вялікую работу павінны прарабіць *шэфскія таварыствы*. Яны павінны аднесціся да гэтае кампаніі з такой-жа сур'ёзнасцю, як і да кампаніі пераўтварэння саветаў. Шэфарганізацыі павінны накіраваць у падшэфныя вёскі сваіх агітатароў і арганізатараў, каб дапамагчы мясцовым партарганізацыям распрацаваць плян правядзення пасеўнай кампаніі і мабілізаваць савецкую грамадзкасць на вёсцы навакол правядзення ў жыццё гэтых плянаў.

Тыя задачы, якія пастаўлены партыяй і савецкай уладай у пасеўнай кампаніі бягучага году патрабуюць *рашучага пералому ў рабоце нашых вясковых партыячэек*.

Само сабой зразумела, што пасеўная кампанія будзе паспяхова праведзена толькі ў тым выпадку, калі кожная вясковая партыйная арганізацыя, кожны партыец на вёсцы ня толькі будзе яскрава разумець тыя *агульныя* задачы пасеўнай кампаніі, якія вызначаны партыяй, але і атрымае *практычныя, дзелавыя* указанні аб тым, як *агульныя дырэктывы партыі праводзіць у данай вёсцы, у даным раёне*.

Вясковыя партыйныя арганізацыі павінны ўсю сваю работу пераглядзець, зусім змяніць і абнавіць пляны работ і напоўніць змест партыйнай работы практычнымі пытаннямі сельскае гаспадаркі, пытаннямі каапэравання, калектывізацыі вёскі. Павінна быць арганізавана

прапрацоўка пастаноў XV партз'езду па дакладу т. Молатава і пастанава ЦВК СССР аб калгасах і саўгасах, надрукаваная ў „Известиях ЦК“ ад 23 і 24 сакавіка 1927 г. Павінны быць праведзены нарады партыйцаў і камсамольцаў, занятых на рабоце і якія лічацца членамі первічных сельска-гаспадарчых каапэратываў і каляктываў. Павінны быць арганізаваны, а існуючыя ўзмоцнены—групы беднаты пры каапэрацыі.

Вясковыя партарганізацыі (ячэйкі, райкомы) павінны арганізаваць сыстэматычную пастаноўку пытанняў сельскай гаспадаркі, пытанняў калгаснага руху на ячэйках і пленумах Райкомаў, а праз фракцыі, праз паасобных прадстаўнікоў камуністычнай партыі—і на пленумах сельсаветаў і Радзвиканкомаў, і партыйцы павінны дабівацца там іх вырашэння.

Увоўмя таго, партыйцы і камсамольцы яшчэ аспрабуюцца сельскай гаспадаркай, павінны паставіць перад сабой прыклад праходзячых збройных дробнага гаспадаркі да буйнай калектыўнай вытворчасці. Яны павінны быць першымі і актыўнейшымі агітатарамі і арганізатарамі калектывізацыі сельскай гаспадаркі.

Не павінна быць ніводнага партыйца і камсамольца, прысутнага непасрэдна ў сваёй гаспадарцы, які-б ня быў членам сельска-гаспадарчай каапэрацыі, не уваходзіў-бы ў адзін з вытворчых калектываў, хоць-бы ў самы прасцейшы (таварыства), і ня дабіваўся-бы аб'яднання сялянскіх гаспадарак, а ў першую чаргу сваёй, у арцелі і камасы. У гэтым яго абавязак, як члена Камуністычнай партыі. Усе мясцовыя арганізацыі партыі і камсомола павінны паставіць гэтую прыктычную задачу на чале сваёй работы з партыйцамі і камсамольцамі, працуючымі ў сваёй гаспадарцы.

Гэтакі рашучы пералом у працы вясковых парт'ячэек магчымы толькі тады, калі з боку вышэйшастаячых органаў партыі будзе больш канкрэтная кіраванасць, інструктаваньня і правэркі выканання дырэктыў партыі па рабоце на вёсцы. Трэба, каб Акругкомы і Райкомы якія правяраюць работу партыйных ячэек, у першую чаргу зьвярнулі ўвагу на тое, колькі пытаньняў сельска-гаспадарчых, колькі пытанняў аб калектывізацыі, аб каапэраваньні стаяла на павестьці дню бюро ячэйкі і агульных сходаў ячэйкі, што канкрэтна зрабілі камуністы ў гэтай галіне.

Вясеньняя пасеўная кампанія пройдзе арганізавана, удала і значна прыблізіць нас да выканання і агульных задач паскарэньня тэмпу разьвіцьця сельскай гаспадаркі, і тых арганізацыйна-палітычных задач, якія ўстаноўлены XV партз'ездам,—стаяць перад намі ў вёсцы і толькі пры шырокім падтрыманьні ўсіх партыйных, савецкіх і грамадзкіх арганізацый і пры ўмове, што гэтая задача будзе разглядацца, як ударная палітычная задача.

Н. Разумоў

Трэба пакласьці пачын

Тав. Ленін казаў, што толькі сацыялістычная школа здолее быць зброяй выхавання чалавечай істоты. У сучасны момант гэтае пытаньне набывае актуальнейшае значэньне таму, што жыццё з кожным днём павышае культурныя запатрабаваньні працоўных мас і тым самым высоўвае, перад настаўніцтвам неабходнасьць яшчэ большага павышэньня якасьці выхаваўчай працы ў школах і побач з гэтым вымагае павышэньня палітычнага ўзроўню самога настаўніцтва.

Калі з асаблівай увагай прыгледзецца да ўсяе пастаноўкі народнай асьветы, дык бяспрэчны той факт, што маюцца вялізныя дасягненьні за мінулае дзесяцігодзьдзе ў галіне камуністычнага выхавання падрастаючага пакаленьня. Аднак не павінны абходзіцца моўчкі і хворыя бакі нашых працоўных школ. Асноўным недахопам у пастаноўцы народнай асьветы — гэта нездавальняючая сувязь вучобы з грамадзкай працай і жыццём нашай дзяржавы, у школах прасякае ўспрыманьне старых мэтадаў „вызубрываньня“ такіх пытаньняў, якія ня могуць быць успрыняты дзяцьмі, асабліва I-ай ступені. Гэтае становішча сысьвярджаецца маючыміся фактамі з працы школ у пэрыяд падагуленьня навучальнага году і ў часы правядзеньня колэквіуму.

На наш погляд гэтае становішча тлумачыцца тым, што асьветніцкая грамада размаіта па свайму агульнаму і палітычнаму разьвіцьцю, што яшчэ настаўніцтвам далёка ня ўсім пазбыты звычаі выкладаньня дарэвалюцыйнай школы. Рэшткі дробна-буржуазнай ідэалёгіі, на жаль, у сучаснасьці маюць свае выяўленьні ў некаторай частцы настаўніцтва. Новыя прынцыпы школы няўспрыняты досыць-хутка, як гэта неабходна. Побач з гэтым, палітычная няпісьменнасьць асьветнікаў зьмуляецца асноўнай перашкодай у справе зьдзейсьненьня чарговых задач у галіне народнай асьветы. Маецца колькаснае павялічэньне траты энэргіі за кошт зьніжэньня якасьці працы. Дзеля цэлага шэрагу аб'ектыўных прычын (адсутнасьць належнай матэрыяльнай базы і здавальняючай колькасьці прапагандысцкіх сіл і інш.), не зьвярталася пэўнай увагі пытаньню палітычнага росту і палітычнага выхаваньня асноўнай масы асьветнікаў. Палітпадрыхтоўка часткі настаўніцтва звычайна вялася ў працэсе курсаў перападрыхтоўкі і пры правядзеньні палітычных кампаніяў. Сыстэматычная, плянавая праца па падняцьцю палітычнага ўзроўню сярод настаўніцтва адсутнічала.

Бяспрэчна, што за апошнія гады маецца значны прырост новага слою настаўніцтва, выхаванага ва ўмовах новай школы, маючага значна больш палітычных ведаў, але гэта не азначае, што гэтая частка не павінна працаваць над павышэньнем свайго палітычнага ўзроўню.

У практычным вырашэньні пытаньня па лініі падрыхтоўкі настаўніцтва ў першую чаргу павінны дапамагчы грамадазнаўцы школ соцыялу. Адначасна з гэтым, у сыстэме нашай партпрацы неабходна ад-

весьці больш месца гэтаму пытанню, асабліва па лініі асьветніцкіх ячэяк павінна быць выяўлена больш ініцыятывы. Канчатковае вырашэньне гэтага пытаньня павінна быць пастаўлена перад настаўніцтвам пасля таго, калі прафарганізацыі поўнасьцю выявяць думку саміх асьветнікаў у галіне арганізацыі палітасьветы. Зразумела, што партыйныя і прафарганізацыі становячы на абгаварэньне гэтае пытаньне павінны намясціць арыентавочны плян гэтай працы, пры чым яго пабудова павінна грунтавацца на падліку размаітасьцяў палітычнага ўзроўню асьветніцкай масы. Неабходна захаваньне шырокага прынцыпу добрахвотнасьці ў адносінах выбару прадмету або праграмы гуртка для кожнай паасобнай групы асьветнікаў.

Мы лічым, што пастаноўка палітычнай асьветы сярод настаўніцтва значна палегчаецца тым, што масца поўная мажлівасьць шырока разгарнуць палітсамаадукацыю, як шляхам арганізацыі прадметных гурткоў, так і па лініі індывідуальных заданьняў. У бягучым навучальным годзе ёсьць поўная мажлівасьць (хоць з некаторым спазьненьнем) пакласьці пачын разгортваньня палітычнага адукаваньня сярод асноўнай масы настаўніцтва. Ставячы на абгаварэньне гэтае пытаньне паасобныя т. т. лічуць неабходным стварэньне спецыяльных курсаў па ленынізму. Мне думаецца, што гэта задача ў сучасных умовах цяжка-выконваемая, як у сэнсе падбору кадру слухачоў, так і падвядзеньня матэрыяльнай базы для правядзеньня курсаў. На першы час трэба пайсьці па лініі арганізацыі гурткоў палітпісьменнасьці, прыстасоўна да праграм палітшколы 2 ст.; арганізацыі гурткоў бягучай палітыкі, а таксама разгортваньня самаадукацыйнай працы.

Неабходна частку т. т. выявіўшых жаданьне, прыняць у партыйную сетку школ і гурткоў. Побач з разгортваньнем гурткавай і самаадукацыйнай працы, прафарганізацыі трэба падаць максымум увагі пэрыодычнай прапрацоўцы пытаньняў міжнароднага становішча, нацпалітыкі (самае патрэбнае ў нас на Гомельшчыне і асабліва на чыгунцы), пытаньняў культурнага будаўніцтва, эканомпалітыкі і г. д.

Вялікае значэньне ў справе палітычнага выхаваньня асьветнікаў набывае непасрэдны іх удзел у працы грамадзкіх арганізацыяў, а між тым, дагэтуль мы ня можам пахваліцца дасягненьнямі ў гэтым напрамку.

Творчай каляктыўнай працай мы здолеем пазбыць зазначаны недахоп і стаць на больш высокую ступень у справе палітычнага росту настаўніцтва. Вырашэньне гэтае задачы паслужыць магутным штурхачом да палепшаньня якасьці працы на ўсіх вучастках асьветы працоўных мас.

„Марксызм складае адзіна-навуковую тэорыю культуры. Марксызм адкрыў законы капіталізму і прадугледзіў няўхільны прыход сацыялізму, вышэйшага, мажлівага пры дадзеных гістарычных умовах культурнага перавароту. Хто супраўды здольны запаліцца энтузіязмам барацьбы за новае жыцьцё, той павінен прыкласьці ўсе свае сілы да таго, каб стаць удзельнікам вялікага будаўніцтва сацыялізму.“ Для таго, каб быць актыўным удзельнікам у гэтым будаўніцтве новага жыцьця, новай пралетарскай культуры, трэба быць палітычна пісьменным

За активізацію партійних мас

„Когда гибнет старое общество, труп его нельзя заколотить в гроб и положить в могилу. Он разлагается в нашем обществе, он гниет и заражает нас самих“

(Ленин, т. 16, стр. 417—418)

Гатай сьмярдзючасьцю гніючага старога дробна-буржуазна-меншавіцкага трупу заразілася частка нашае партыі, імя якое апозіцыя, якая па трацкісцкай дарозе дакацілася да меншавізму і сваім разлагаючым смуродам пачала заражаць ня зусім сьвядомых, у большасьці не пролетарскіх, ленінскі нявытрыманых камуністых і нязначную частку рабочых.

XV зьезд УсеКП(б) паклаў у дамавіну згніўшыя трупы апозіцыі і высунуў задачу перад усёй партыяй, каб павясьці работу па актывізацыі партыйных мас і асабліва па актывізацыі элемэнтаў, так званага балота ў нашай партыі, як сваім раўнадушшам да пытанняў партыйнае работы могуць плыць, заплюшчыўшы вочы, па плыні кожнае канаўкі.

Ва ўсёй рабоце нашых ячэек, асабліва ў сучасны момант, неабходна паставіць перад сабой задачу ўцягненьня ўсяе партыйнае масы ў актыўную партыйную работу, павясьці барацьбу з элемэнтамі раўнадушша, бяспрынцыпнасьці і пасыунасьці ў адносінах да тых задач, якія зараз стаяць перад партыяй у галіне далейшага соцыялістычнага будаўніцтва краіны дыктатуры пролетарыяту.

Наша партыя, партыя бальшавікоў-ленінцаў заўсёды зьяўлялася і асабліва ў сучасны момант зьяўляецца самай рэвалюцыйнай партыяй пролетарыяту.

Кожны член партыі, кожны ўступаючы ў партыю рабочы павінен запытаць сябе: захаваньне якіх арганізацыйных правіл забяспечвае адзінства і сілу нашае партыі, як арганізавана наша партыя і які яе ўнутраны ўклад, унутраны распарадак. Сябра партыі не павінен і ня можа абмежавацца тым, што ён толькі лічыцца сябрам арганізацыі, сваечасова плаціць сяброўскія ўзносы і наведвае партсходы. Гэтага мала. Партыя патрабуе ад кожнага партыйца прымаць актыўны ўдзел у партыйнай рабоце. Яшчэ мала таксама набраць на сябе шмат нагрузак, хадзіць, рабіць вялікі шум і ня выконваць аніводнае нагрузкі. Камуністы ўсюды павінен быць прыкладным, энэргічным, актыўным элемэнтам, камуністы ня можа і ня мае права быць пасыўным, без адказнасьці за справу партыі. А ў нас маюцца асобныя факты, калі асобныя партыйцы ня толькі ня прымаюць актыўнага ўдзелу ў рабоце ячэйкі, а па некалькі разоў не наведваюць партсходы, ня плацяць па некалькі месяцаў сяброўскія ўзносы. І на запытаньні ячэйкі, чаму яны ня прымаюць удзелу ў працы ячэйкі,—другі раз з абурэньнем на сакратара ячэйкі навальваюцца, заяўляючы: „Мая асноўная работа ня менш важная, чым партыйная“ Такую катэгорыю партыйцаў можна сустрэ-

каць больш за-усё ў сельскіх і савецкіх ячэйках; і больш за-усё сярод такіх элементаў адчуваецца нараканьне, г. зн. „зловонне“, як казаў Ленін, на ўнутрыпартыйны рэжым.

Ёсць другая катэгорыя партыйцаў, якая сустракаецца ў сваёй большасці сярод інтэлігентаў і служачых, якія акуратна наведваюць партсходы, сваечасова плацяць сяброўскія ўзносы, лічацца сябрамі амаль-што усіх грамадзкіх арганізацый, але-ж нідзе ня прымаюць актыўнага ўдзелу ў працы. На партсходах ня выказваюцца, не задаюць пытаньняў, з кожнай прапановай згаджаюцца і за ўсе прапановы галасуюць,—але ні ў чым сабе не даюць справаздачы. Маюцца асобныя факты, калі камсамолец прыняты ў партыю, пачынае дапускаць сабе вольнасьці, пачынае выпіваць, адрываецца ад актыўнае работы, і калі яму гавораць, што гэта дрэнна, ён зьяўляе: „Я зараз член партыі і не падпарадкоўваюсь камсамолу. Гэта ёсць зло, з якім неабходна змагацца. Маюцца асобныя факты пасыўнасьці і сярод часткі несвядомых рабочых-партыйцаў, якія захоўваюць такую думку: што мне ісьці і займацца гаварыльняй на сходзе, без мяне зробіць, там ёсць больш мяне свядомыя, а я паслухаю, што заўтра скажуць, а сёньня лепш пайду і пару піўца вып'ю і цягне за сабой таварыша.

Вось гэта, праўда, невялікая група і складае тое балота ў нашай партыі, аб якім казаў т. Сталін на XV зьездзе УсеКП(б) і якое здольна, калі яго сваечасова не папярэдзіць, разлагацца і даваць тое „зловонне разлагаюцца трупов старога мелка буржуазнага общества“, аб якім гаварыў Ленін.

Наша партыя магутная таму, што яна складаецца з свядомых людзей якія добра ведаюць інтарэсы сваёй клясы і умеюць па-ленінску адстоіваць гэтыя інтарэсы. Сябра партыі, які ня ведае, або не жадае ведаць, за што змагаецца яго партыя і ня прымае актыўнага ўдзелу ў гэтым змаганьні, ня можа быць сябрам нашае партыі. Такі партыец толькі перашкаджае партыі ў яе вялікіх практычных задачах па пабудове сацыялізму ў нашай краіне і дапамагае анты-пролетарскім элементам, што імкнуцца сарваць вялікую ленінскую справу па пабудове сацыялістычнага бясклясавага грамадства. Кожны партыец павінен помніць словы Леніна, сказаныя яшчэ ў 1900 г., што партыі неабходна падрыхтоўваць людзей аддаючых рэвалюцыі не адны толькі вольныя вечары, а ўсё сваё жыццё. Гэтае яшчэ раз гаворыць аб тым, што задача актывізацыі партыйнай масы—павінна быць адной з першачарговых задач у рабоце нашых ячэек, асабліва ў сучасны момант, бо без актыўнага ўдзелу усёй партыйнай масы ў практычным правядзеньні ў жыццё ленінскіх пастановаў XV зьезду, ня можа быць выканана задача канчатковае перамоны пролетарыяту над буржуазіяй.

Г. Самусевич

Больные стороны машинных товариществ

Машинное товарищество в селе и особенно на поселке является первым шагом по переустройству деревни на социалистических началах.

Поселок в целом или группа односельчан, объединенных в товарищества и имеющих достаточный комплект с.-х. машин: молотилку, веялку, сеялку, сортировку, жатку, косилку и т. п., приобретенных не в единоличное пользование каждого в отдельности хозяйства, а за счет и для коллектива в целом, вполне может и должен ставить перед собою задачу, обобществления на первых порах хотя-бы отдельных видов хозяйства своих членов, как-то: совместный посев сортов зерном поля, снятие урожая, молотьба и т. п.

Новые социалистические ростки в деревне прививаются в борьбе со старыми формами ведения хозяйства, опирающимися на некультурность и отсталость нашей деревни. Отсюда все трудности организации и руководства переустройством деревни на социалистический лад.

Преодоление трудностей вначале дает возможность повести дело легче в дальнейшем. И тут, как нигде, кстати указание В. И. Ленина „Меньше да лучше“. Эта директива Владимира Ильича, к сожалению, не всегда нами исполняется. Мы часто гонимся не за качеством, а за количеством, делаем огромные организационные ошибки, идя по линии наименьшего сопротивления. Эти ошибки, конечно, дают себя потом чувствовать и мы начинаем их исправлять, что приводит к ненужным и большим издержкам.

Наиболее ярко это можно видеть на опыте организации машинных т-в. Нам неоднократно приходилось наблюдать, как группа лиц в порыве благих начинаний без предварительного хорошо предусмотренного хозяйственного плана, учета и расчета, не имея точной перспективы своего развития, организовывала машинное т-во, получала в кредит машины, а затем эти машины попадали в руки отдельным лицам, или эти машины быстро приводились в негодность. Обыкновенно, получается это так: машины отпускаются в кредит, обычно при внесении определенного % наличными; этих то наличных часто нехватает; на выручку приходит один из денежных членов т-ва, закладывает свои средства за т-во, а в обеспечение машины заводит к себе; приходит срок платежа, он опять выручает своих членов и, в конце концов, под ширмой машинного т-ва, отдельные наиболее зажиточные хитрецы приобретают себе с.-х. машины на льготных условиях.

С другой стороны при слабой материальной заинтересованности членов т-ва и в погоне за доходами для оплаты кредита путем эксплуатации машин на стороне, машины быстро изнашиваются и т-во не в состоянии ими пользоваться.

В Гомельском округе в прошлом году количество машинных т-в слишком возросло до 70. Не безынтересно посмотреть, на каких основах

эти товарищества организовались. Приводим сведения, составленные Полессоюзом по материалам обследования 15 машинных товариществ Гомельского и Тереховского районов:

Число т-в	Число членов и кооперированного населения	Уставной пай в рублях	Сумма паев по уставу	Собрано паевого капитала	Приобретено машин на сумму	Уплачено наличными за машины	Получено кредита		На сколько % % машин будут использованы	
							Сумма	Срок	В хозяйств членов	Не членов
15	251 ч.	3—10	1461	723	8353	1384	7217	до 5 л.	30	4
	58 %	ср. 5,8								

О чем эти цифры говорят?

1. Что за пай в 5 р. 80 к. в среднем на члена единиц—машин не купишь

2. Что даже этот мизерный пай собран в размере менее 50%, т. е. в среднем 2 р. 67 к. на члена.

3. Что за машины уплачено наличными 1384 рубля, а собрано паевых всего 723 рубля, т. е. больше уплачено товариществами на (1384-723) 661 рубль.

Откуда же эти средства получило товарищество? Ответ ясен: отдельные члены т-ва или кулаки кредитовали машинные т-ва, за очень может быть небольшим исключением, когда недостающую сумму закладывал ККОВ

4. Что машины будут использованы только на 30% членами т-ва, а на 40% не членами. Это значит, что в основном машины будут эксплуатироваться ради доходов и что элементы обобществления хозяйства членов т-ва на основе машины полностью отсутствуют.

У нас вызывает большое сомнение жизнеспособность таких машинных т-в, которые в основном покупают машины в кредит, у которых паевой капитал вместе с уставной ответственностью не покрывает даже стоимости машин.

До сих пор в организации машинных т-в мы идем как видно по линии наименьшего сопротивления. В погоне за количеством товариществ—организаторы часто обещают не выполнимые льготы машинным товариществам, не выясняя перед ними их задач, не обращают внимание на материальную ответственность членов т-ва и т. п.

Теперь, когда наша партия подошла вплотную к переустройству деревни, к вопросам организации машинных т-в так подходить нельзя.

Деревенская беднота и середняки должны знать, что машины государством отпускаются в кредит не для того, чтобы группа лиц, хотя бы и бедняков, зарабатывала бы на этих машинах, а для того, чтобы эти бедняки совместно пользовались машинами для поднятия своего хозяйства.

Только при этом условии государство может и должно отпускать беднейшему крестьянству кредит на машины. Этот кредит должен быть покрыт паями членов т-ва или специальными взносами, иначе ими кредит не будет покрыт или машины будут не годны.

Только такая установка в организации машинных т-в, по нашему мнению, гарантирует от извращений нашу политику в области переустройства деревни.

Мы выдвигаем следующие положения для организации машинных товариществ:

1. Машинами т-ва могут пользоваться только члены этого товарищества.

Этим мы изживаем эксплуататорские настроения машинных Т-в и направим их мысли по линии обобществления хозяйства на основе совместного использования машин.

2. Уставный пай машинного т-ва должен быть по размеру таким, чтобы за сумму паев т-ва можно было бы купить необходимое количество с.-х. машин.

Взносы паев в зависимости от социального состава членов товарищества следует рассрочить соответственно срокам кредита, отпускаемого кредитными товариществами на покупку с.-х. машин. Приобретение в дальнейшем новых машин должно производиться за счет специальных взносов членов машинного т-ва.

Возникает вопрос, является ли правильным при неравенстве хозяйств членов т-ва установление одинакового пая для всех членов, при условии покупки машин за счет паевых, тоже и при специальных взносах.

На этот вопрос мы считали бы справедливым до полного обобществления хозяйств членов т-ва установление дифференцированного пая, примерно, пропорционально посевной площади членов т-ва.

3. В тех случаях, когда машинами будут пользоваться члены товарищества, каждый, в отдельности, следует установить а зпользование машиной определенную плату, покрывающую амортизацию машин. При совместном же пользовании машинами всеми членами товарищества никакой платы взимать не надо.

4. В отношении организационного обслуживания машинных товариществ дело обстоит не хорошо. Быстрый рост машинных т-в налицо. Сельсоюз не в состоянии справиться с обслуживанием их своими инструкторами, тем более, что доходов от машинных т-в в союзе почти не имеется.

Поэтому целесообразно машинные т-ва в организационном отношении подчинить кредитному т-ву, кредитующему эти машинные т-ва. Деятельность машинных т-в необходимо также увязать с работой участковой агрономии. За союзом должно остаться общее руководство и контроль в области организации и работы машинных товариществ.

НА МЯСЦОХ

В Стасевіч

Аб выніках Аршанскага сакавіковага пленуму АК

Пашыраны Пленум АК разам з сакратарамі Райкомаў і старшынь РВК адчыніўся дакладам Сакратара ЦК т. Кнорына, — аб чарговых задачах КПБ. У сваім рашэнні па дакладу т. Кнорына Пленум падкрэсьліў што „выкананьне гэтых галоўнейшых задач сучаснага моманту паграбуе узьняцця тэарэтычнага узроўню шырачэйшых колаў партыйцаў, у першую чаргу актыву, далейшага разгортваньня ўнутры-партыйнай дэмакратыі на грунце здаровай самакрытыкі, максымальнага ўцягненьня ўсіх партыйцаў у практычную працу партыі па сацыялістычнаму будаўніцтву і вырашчываньне новых кадраў актыву, паляпшаючы ўнутры-выхаваўчую працу сярод ужо ўліўшыхся рабочых у шэрагі партыі ў час Кастрычнікавага прызыву, адначасова, і ў далейшым разгортаючы працу па ўцягненьню ў шэрагі КПБ гарадскога і вясковага пролетарыату і лепшай часткі вясковай беднаты”.

„Пленум са здавальненьнем адзначае, што XV Зьезд, канчаткова ліквідаваўшы транжэска-мешавіцкую апазыцыю, даў поўную мажлівасьць кінучь усе сілы партыі на практычнае вырашэньне задач сацыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне і ўпэўнен, што будучы адзінай ленінскі згуртаваньні, Ленінская акруговая партыйная арганізацыя пераможа ўсе недахопы-цяжкасьці і пад кіраўніцтвам Ленінскага ЦК, пры падтрыманьні шырокіх колаў працоўных Акругі выканае стаячыя перадаёй задачы”.

Многа ўвагі і часу пленум ахвяраваў пытаньню аб працы на вёсцы. На грунце дырэктыву XV Партызьезду, XI Зьезду КПБ і IV-і Акруговай Партконференцыі пленум распарадаваў шэраг практычных мерапрыемстваў па працы на вёсцы. Майсцовы вопыт працы паказаў, што палітычная, эканамічная і культурная работа арганізацыі КПБ прывяла да асяроджваньня вёскі, росту і замацаваньня сацыялістычных элемэнтаў (сахозы, калхозы, каапэрацыя) пры адначасовым узросьце вытворчых сіл сельскай гаспадаркі і паляпшэньня культурна-матэрыяльнага стану сялянства і ў першую чаргу яго бядняцкіх пластоў.

Як дадатнае зьявішча ў працы сярод беднаты Пленум адзначаў, што праца сярод беднаты ўступіла на раўні сьстэматычнай і плянавай працы. Але адначасова Пленум падкрэсьліў, што праца груп беднаты выхоўваньня і вылучэньня бядняцкага актыву зьяўляюцца яшчэ недастатковымі. Пленум заўважыў, што маюцца ў шэрагу раёнаў такія адмоўныя бакі ў працы з беднатай, як нескарыстаньня поўнасьцю бядняцкіх фондаў у каапэрацыі, накіраваньня бядняцкага крэдыту часткова на нявытворчыя патрэбы і часткова ў заможных гаспадаркі.

Адзначыў вялікую цягу сялянства да пераходу на калектывныя формы вядзеньня с.-гаспадаркі, якая ў шэрагу раёнаў прыймае стыхійны характар, дзякуючы недастатковай увазе да калектывізацыі з боку асобных райкомаў і парт’ячэек і месцамі недапусьціма фармальна-бюро-

кратычных адносін з боку некаторых савецкіх і кааперацыйных устаноу, пленум прапанаваў Бюро АК і Райкомам распрацаваць да пачатку яравай кампаніі сталы канкрэтны плян калектывізацыі с.-гаспадаркі па вакрузе.

У адносінах культурнай працы на вёсцы разам з шэрагам мерапрыёмства па палепшанню школьнай і палітасветнай працы Пленум АК асабліваю ўвагу завастрыў на пытаньнях прасоўвання газэты, кніжкі, кіно і радыё на вёску і ажыўленьня працы грамадзкіх арганізацый.

У галіне ўнутры-партыйнай працы Пленум АК распрацаваў мерапрыёмствы па палепшанню зьместу працы вясковых ячэек. Адзначыў шэраг выпадкаў скажэньняў класавай лініі, як у палітычна-арганізацыйнай, так і ў практычнай працы некаторых ячэек (замазваньня, расслаеньня, незразуменьня палітычнага зьместу праводзімых гаспадарча-эканамічных кампаній, няправільнага скарыстаньня ільгот па маніфэсту і г. д.), пленум АК у сваёй рэзольцыі сказаў, што „кіраўніцтва ячэек гаспадарчым будаўніцтвам усё яшчэ застаецца далёка недахватным. Пераважнае мейсца ў рабоце шэрагу ячэек займаюць паліткампаніі і прапрацоўка рашэньняў вышэйстаячых парторганаў. Вясковыя ячэйкі ўсё яшчэ не навучыліся сваечасова падхватаваць гаспадарчую ініцыятыву сялянства, станавіцца на чале яе (у Талачынскім р-не арганізавана 28 т-ства бяз удзелу ячэйкі, у Аршанскім р-не арганізавалася камуна бяз удзелу ячэйкі і г. д.). Слабая ўвага ячэек пытаньням калектывізацыі с.-г. і слабае, а мейсцамі і адсутнасьць, кіраўніцтва ячэек калхозамі (на тэрыторыі Азерэцкай ячэйкі 7 т-ства, якімі ячэйка не цікавіцца, а ставіць адцягненьня пытаньні „аб сацыялістычным накіраваньні па Азерэцкаму с.-с.“; апошнія перавыбары калхозаў праходзілі бяз усякага удзелу шэрагу вясковых ячэек і г. д.) Адсутнічае пералом сярод асноўнай масы вясковых камуністаў—сельскіх гаспадароў і слабае імкненьне іх да пераходу на калектывныя формы вядзеньня сваё гаспадаркі (па матар’ялам аб гаспадарках камуністаў—з 130 гаспадарак камуністаў 6 чалавек члены калхозаў і 5 калектыўна-карыстаючыхся інвентаром“).

Пленум АК заслухаў інфармацыю фракцыі АВК аб ходзе работы па ўзмацненьню загатоўак, сагнаньню збораў і падаткаў, рэалізацыі займа сялянскай пазыкі і правядзеньню самаабкладаньня. Па стану на 20 лютага выпаўненьне пляна загатоўак малюецца ў наступным выглядзе: па жыту выпаўнена—20 проц. гадавога заданьня; яравым—128 проц.; альняному сямю—61 проц.; лёну-валакну—41 проц.; пнянке—13 проц.; буйным скурам—54 проц.; дробным скурам—22 проц.

Па загатоўках экспартных відаў плян асобнымі арганізацыямі выканан так: па Спажыўсаюзу выпаўнена на 39 проц.; па Дзяржгандбелу—54 проц., Сельсаюзу—103 проц.

Зусім слаба выпаўняецца заданьне па загатоўках ільна-валакна, ільнянога сям’яні і пнянкі.

Асабліва слаба ідзе паступленьне закантрактаванага ільна-валакна. Усяго паступіла на 25 лютага 29 проц. і грашмі 14 проц.

Сельска-гаспадарчая кааперацыя ня прыняла неабходных мер к поўнаму ўзысканню закантрактаванага ільна-валакна.

Пленум прапанаваў аснаўным загатоўцелям асабліва ўзмацніць загатоўкі ільна-валакна, ільнянога сям’яні, пнянкі і скуранае сыравіны, не паслабляючы тэмпу загатоўак і інш. відаў. Адначасова канстатуя слабае правядзеньне кампаніі сялянскай пазыкі і самаабкладаньня. Пленум АК у сваім рашэньні падкрэсьліў: „недапусьцімую пасыўнасьць Райкомаў і Райвыканкомаў у частцы распаўсюджваньня сялянскае пазыкі (усяго выпаўнена 12 проц. заданьня—Багушэўскі раён—16,7 проц. Ляднянскі—2,5 проц.) невыпаўненьне дырэктыв АК і фракцыі АВК аб

мерах па ўмацаваньню распаўсюджваньня сялянскае пазыкі, Пленум прапануе ўсім партыйным, савецкім і гаспадарчым арганізацыям, прытрымліваючыся дадзеных раней дырэктыў, прыняць рашучыя меры к утвареньню пералому ў распаўсюджваньні сялянскае пазыкі, дабіўшыся разьмеркаваньня усяе вызначанае сумы на кожны раён".

Пленум АК таксама многа ўвагі зьвярнуў на пытаньню аб вясеньняй сельска-гаспадарчай кампаніі па вакрузе. Мейсцовыя партыйныя і савецкія арганізацыі, ня глядзячы на сваечасова данныя Бюро АК дырэктывы па падрыхтоўцы да вясеньняй пасяўной кампаніі, яшчэ недастаткова разгарнулі працу, а месцамі гэта праца праходзіць яшчэ слаба. Некаторыя Райкомы і парт'ячэйкі недаацэнілі палітычнага зьместа гэтай кампаніі, не зразумелі, што гэтая кампанія павінна дапамагчы замацаваньню саюзу рабочых і сялян і ў першую чаргу бедняцкай частцы сялянства падрыхтавацца к яравому севу. Адсюль недастаткова яшчэ разгорнута праца па ачыстцы зярна, слаба ўзыхваецца селекцыйная пазыка, не праведзена падрыхтоўка да забясьпячэньня насеньнем канюшыны земляўпарадкаваных пасёлкаў, ня ўсюды закончана праца па правярцы замацаваньня шматполья ў землябудаўнічых пасёлках, не вызначаны пункты калектывізацыі с.-гаспадаркі, ня досыць уцягнута бедната ў падрыхтоўчую працу і г. д.

Пры правядзеньні мерапрыёмстваў, зьвязаных з пасяўной кампаніяй, Пленум даручыў паставіць сваіх задач па пашырэньня пасяўной плошчы на 2,3 проц., тэхнічных расьлін—ільну на 10 проц., бульбы на 7 проц., кармавыя травы на 25 проц. і ў р-нах з разьвітай малочнай гаспадаркай пашырыць высеў карняплодаў, давеўшы плошчу па акрузе да 1722 гектараў".

У зьвязку з тым, што ў гэтым годзе Акрэмаддзелам, Акрсельсаюзам і Акрсельбанкам будзе уложана ў с.-гаспадарку ваколі—1.630 тыс. руб. (на 27,5 проц. больш чым у мінулым годзе) з такім разьлікам, каб з гэтай сумы 73 тыс. руб. (павялічэньня супроць мінулага года на 131 проц.) пайшло на насеньня, 60 тыс. руб. (павялічэньня на 93 проц.) на штучнае ўгнаеньня і 175 т. руб. (павялічэньня на 56 проц.) на набыцьцё с.-г. машын, Пленум АК даручыў бюро АК і Райкомам правярць, каб гэтыя сродкі былі выкарыстаны па прамому прызначэньню, каб гэтыя сродкі ў першую чаргу пайшлі на дапамогу бедняцкім гаспадаркам і каб гэтыя сродкі дапамагалі каапараваньню і калектывізацыі с.-гаспадаркі.

Намеціўшы шэраг мерапрыёмстваў па землябудаўніцтву, меліарацыі, дабычы торфу, дапамога беднаце, калектывізацыі с.-гаспадаркі, Пленум АК прыняў пастанову, каб у селетнім годзе уцягнуць у сыстэму с.-г. каапарцыі да 60 проц. сялянскіх двароў.

Сваю працу Пленум закончыў заслуханьнем дакладу аб выніках партасьветы і выпрацоўкай практычных прапаіноў па заканчэньню партвучэбнага году.

Як жыве і прадуе Гарадоцкая партарганізацыя

Гарадоцкая партарганізацыя КП(б)Б у сучасны момант налічвае сяброў і кандыдатаў партыі—142 чал. з якіх: рабочых непасрэдна працуюць ля варштата—54 чал., непасрэдна ад сельскай гаспадаркі—11 чал., працуючых у камунах, арцелях і калхозах—6 чал., а астатнія працуюць на пасадах кааператывных, гаспадарчых, прафсаюзных і савецкіх установах.

За час Кастрычнікавага закліку арганізацыя за лік лепшай часткі рабочых, актыву, узрасла на 40 чал.

Арганізацыя ў час дыскусіі, яшчэ больш паказала сваю моц, шчыльнасць і аднаадушнасць у асуджэнні перадзьездаўскіх тэзісаў і катарычна асудзіла неправату дзейнасці апазіцыі.

Праўда, як гаворыцца, „сямья не без урода“. Выявіўся і адзін „опазыцыянерчык“, дэмабілізаваны камандзір, але апошні ў Гарадоцкай арганізацыі не знайшоў сабе грунту для апазыцыйнай дзейнасці. Ня гледзячы на прыняцце мер, каб апошні яскрава па бальшавіцкі адмовіўся ад сваіх апазіцыйных поглядаў, усё-ж гэтага не дабіліся і апошні выключан з шэрагаў партыі.

Акрамя гэтага ў Гарадок асабліва ў часе дыскусіі заглядывалі з Ленінграду паасобныя апазіцыянеры, пад відам „купіць прадуктаў, альбо на адпачынак“. Замест гэтага яны стараліся распаўсюджаць апазыцыйныя погляды, напрыклад: сябра партыі Шкляр І., прыехаўшы на адпачынак, пачаў сярод моладзі вясці гутаркі, аб несправядлівасці лініі ЦК у адносінах моладзі і г. д., але апошні, таксама атрымаў належны адпор.

З боку Райкома за апошні час зьвернута асаблівая ўвага на выхаванне сяброў і кандыдатаў партыі, а таксама Кастрычнікавага закліку. Існуе школа стацыянарка, акрамя гэтага маецца пяць палітгурткоў і гурткоў самаадукацыі па распрацоўцы XV-га з'езду УсеКП(б) і XI-га з'езду КП(б)Б—9 гурткоў, гурткоў самаадукацыі па розных праграмах маецца 11, па індывідуальнаму заданню займаюцца 11 чалавек партыйцаў.

Гэтай сеткай парт, вучобы ахоплены ўсе партыйцы і ў значным ліку беспартыйны актыў. Наведванне заняткаў здавальняючае. Маецца належны кантроль з боку ячэйкі КПБ аб наведванні.

Трэба адзначыць, што райённы партактыў рэгулярна наведваць тыя ці іншыя гурткі альбо школу стацыянарку рэгулярна ня мае магчымасці па прычыне сыстэматычнай пасылкі апошняга с саветы на працу па ўдарных заданнях, якія стаяць перад партарганізацыяй (узысканне страхоўкі, сельхозпадатка, распаўсюджванне сялянскае пазыкі, загатоўкі і самаабкладанне).

Бюро Райкома за апошні час зьвярнула асаблівую ўвагу на конкрэтызацыю працы ячэек КП(б)Б. Зроблена рэарганізацыя гарадзкой ячэйкі, якая аб'яднала камуністаў, працуючых у розных установах і

кооператыўных арганізацыях гораду, і якая немагла належным чынам ахапіць сваёй працай гэтых устаноў. У сучасны момант у мэтах лепшага прыбліжэння ячэек к савецкім, кооператыўным і гаспадарчым установам у справе паляпшэння дзейнасці гэтых арганізацый, арганізаваны ячэйкі ў горадзе па вытворчаму прынцыпу: кооператыўная ячэйка, у якую ўходзяць камуністы працуючыя ў кооператыўных і гандлёвых арганізацыях, пры Гарацкім Камунальным Трэсьце, таксама арганізавана і савецкая ячэйка, у якую ўходзяць камуністы, працуючыя у сав. установах (пошта, Гарсавет, РВК і г. д.).

Такім чынам кожная ячэйка ў сучасны момант падышла непасрэдна да канкрэтнай працы па абслугоўванню належных арганізацый і устаноў, а Райкому таксама лягчэй кіравань памянёнымі арганізацыямі і ўстановамі праз ячэйкі.

У райёне існуе 10 яч. КПБ з якіх: вытворчых—4, кооператыўных—1, савецкіх—1, сельскіх—4.

Гаворачы аб партарганізацыі, нельга абыйсці маўчкі становішча камсамолу. Камсамольская арганізацыя налічвае ў сваіх шэрагах 497 сяброў, з якіх: рабочых—178, сялян—214, якія аб'яднаны ў 20 ячэек. і ў прафшколе металістаў арганізаван каляктыў. Піанэраарганізацыя налічвае—624 піанэры, якія аб'яднаны ў 18 атрадаў, з якіх: у горадзе—5, у вёсках—11 і вытворчых—2.

Трэба адзначыць, што камсамольская арганізацыя зьяўляецца досыць моцнай. Зьвернута ўвага на тое, каб ахапіць усіх камсамольцаў партучобай. Піанэраарганізацыя за апошні час таксама пачала лепей працаваць і перайшла на працу па канкрэтных заданьнях.

Цяпер перад Гарадоцкай партарганізацыяй стаіць задача, да выканання якое прыцягнуты ўсе партыйцы, а таксама і камсамол, поўнае распаўсюджваньне дадзенай на райён сумы сялянскага займу і правядзеньня закону па самаабкладаньню; дабіцца поўнага і сваечасовага спатканьня сельхозпадатку і страхоўкі, выпаненьне поўнасьцю заданьня па загатоўках і ліквідацыі запазычанасьці па ўзысканьню паявых і іншых грашовых абязальстваў насельніцтва.

Ня глядзячы на правядзеньне адзначаных ударных кампаній, з боку Райкома адначасова вядзецца падрыхтоўка к вясновай пасяўной кампаніі. Праведзена нарада кіраўнікоў камун арцеляў і калхозаў, якіх у райёне маецца 10, дзе пастаўлена задача аб папаўненьні калектыўных гаспадарак з новымі напінчыкамі, сваечасовага набыцьця насеньня і ўгнаеньня. У сакавіку намечана правесці нараду камуністых, непасрэдна працуючых на сельскай гаспадарцы, разам з камуністамі, якія працуюць у камунах і арцелях, на нарадзе будзе пастаўлена пытаньне аб задачах камуністых сялян на падставе рашэньняў XV-га зьезду аб працы ў вёсцы і паляпшэньня сельскай гаспадаркі, выходзячы з неабходнасьці аграмаджэньня сельскай гаспадаркі. У сакавіку намечана правядзеньне нарады-канфэрэнцыі груп беднаты ў райёне, паставіўшы пытаньне, аб рашэньнях XV-га зьезду УсеКП(б) і XI-га зьезду КП(б)Б па рабоце ў вёсцы і лютаўскага пленуму ЦК КП(б)Б аб вясновай сельска-гаспадарчай кампаніі і задачах груп беднаты. На гэтай-жа нарадзе будзе пастаўлена пытаньне аб практычных задачах працы сярод беднаты на райёне ў сувязі з вясновай сельска-гаспадарчай кампаніяй і аб практычным удзеле груп беднаты і наогул беднаты ў правядзеньні гэтых мерапрыемстваў.

На чарговым пленуме Райкома пастаўлена пытаньне аб рабоце і далейшых практычных задачах партарганізацыі аб працы на вёсцы на аснове рашэньня зьезду УсеКП(б) і КП(б)Б і даклад загадчыка земчасткі аб земляўпарадкаваньні і падрыхтоўкі да пасяўной кампаніі.

Перад Райкомам стаіць задача дабіцца плянавасьці працы з беднотой, поўнага коопэраваньня беднаты, разгортваньня культасьветпрацы, як у горадзе, так і ў вёсцы, цяпер робіцца абсьледаваньне культурных устаноў і на пленуме ставіцца пытаньне аб культурнай масавай працы.

Зьвернута ўвага партыйных ячэек аб уцягненьні ў партыю сельхозрабочых, парабкоў, а таксама і беднаты ў сувязі з тым, што да гэтага часу рост партарганізацыі за лік гэтай катэгорыі быў не дастатні.

Па лініі партыйных ячэек, а таксама сельхозкоопэрацыі пастаўлена задача прыняць належныя меры да арганізацыі машынных таварыстваў.

Зьвернута ўвага на паляпшэньне працы дому селяніна і сялянкі і большага ўцягненьня беспартыйнага актыву і сельскай інтэлегэнцыі. Правядзеньне ўскладаецца непасрэдна на ячэйкі КП(б)Б.

Да гэтага часу сялянскія ячэйкі КПБ не ажыццяўлялі належага парткіраўніцтва працай с саветаў. У сучасны момант пастаўлена задача дабіцца як найлепшай увязкі плянаў ячэек з плянамі с саветаў, аб удзеле ячэек у падрыхтоўцы і правядзеньня пленумаў с.с., ажыўленьня працы камісій с.с., уцягваючы ў гэтую працу беспартыйны бедняцка-серадняцкі актыў.

Бязумоўна, што пастаўленыя задачы, рабёная партарганізацыя зможа поўнасьцю выканаць пры поўным і актыўным удзеле кожнага партыйца, камсамольца з прыцягненьнем у практычных мерапрыемствах сялянскага бедняцка-серадняцкага актыву і культурных сіл вёскі.

Гаспадарчая дапамога беднаце і пытаньне дыфэрэнцыяцыі вёскі

(Сіроцінскі раён)

Середняк стал центральной фигурой в земле-
делии, этот пласт теперь не только не вымы-
вается, а укрепляется.

(З заключнага слова на 15 Партс'езде
г. Молатава).

Клясавае перагрупіраваньне ў сельскай гаспадарцы павінна нам даць
у гэтым напрамку гаспадарчая дапамога беднаце.

За 1927 год каапэрыравана бядняцкіх гаспадарак за лік фондаў,
створаных пры каапэратыўных арганізацыях і сродкаў СКУ на суму
1543 рублі. Па лініі СКУ, на бядняцкія гаспадаркі пайшло насеньнем
і грашмі ў часе пасяўной кампаніі 1206 рублёў. Раздадзена насеньня
3402 пуды і грашмі 875 р. атсрцірована дарэмна насеньня 3950 пудоу,
СКУ выдаў дарэмна 5 коняй і на льготных умовах прададзена 4 кані
бядняцкім гаспадаркам.

Аслабонена 2404 бядняцкіх гаспадаркі ад сельска-гаспадарчага
падатку на 24537 рублёў і ад страхоўкі 1003 гаспадаркі на суму
5662 рублі.

Земляўпарадкавана 23 бядняцкіх гаспадаркі на 916 дзесяцін і да-
падзелены 502 гаспадаркі на 1255 дзесяцін. аслабанено пры землеўпа-
радкаваньні ад платы за работу на суму 2502 рублі.

Каляктыўныя гаспадаркі раздалі бядняцкім гаспадаркам у крэдыт
насеньня 105 пудоу, адпушчана дарэмна 7000 флянсаў-буракоў. На
часовае карыстаньне каляктыўныя гаспадаркі давалі дробны сельска-
гаспадарчы інвэнтар на час запашкі. Праведзена вялікая работа па забясь-
печаньню пазыкай бядняцкіх гаспадарак, напрыклад: Шумілінскае сель-
ска-гаспадарчае крэдытнае таварыства забясьпечыла па сацыяльных
групах доўгатэрміновым крэдытам: беднаты 47,8%, сярэднякоў 49,7% ...
Кароткатэрміновым крэдытам забясьпечана з агульнай пазыкі беднаты
22,3%, сярэднякоў 74,1%. Крэдыты больш былі забясьпечаны на рабо-
чую жывёлу, рагатуую жывёлу, машыны, земляўпарадкаваньне і на
будынкі. Дзякуючы розным і льготам і дапамозе бядняцкім гаспадаркам,
мы маем наступныя перагрупіроўкі за апошнія два гады ў сельскай
гаспадарцы:

1) Перагрупіроўка гаспадарак па пасеву.

Год	Бяднякоў агульны %	Сярэднякоў агульны %	Заможных-ку- лацкіх груп. агульны %
1926	4072.46,6%	4429 50,9%	221.2,5%
1927	3584 41,3%	4851.55,9%	246.2,8%

2) Перагрупіроўка па забяспечаньню рагатым быдлам.

Год	Безбыдловых агульны %	Аднабыдловых агульны %	Ад 2 да 3 быдловых агульны %	Чатырох і больш агуль- ны %
1926	648.7,4%	3720.42,6%	4103.47,1%	251.2,9%
1927	548.6,3%	3898 44,9%	4003.46,1%	232.2,7%

3) Па забяспечаньню коньмі.

Год	Бесканёвых агульны %	З 1 канём агульны %	З 2 коньмі агульны %	З 3 коньмі і больш. агульны %
1926	1697.19,4%	6242.71,6%	748.8,6%	35.0,4%
1927	1345.15,4%	5990 69%	1271 14,8%	75.0.08%

Такім чынам, маем паменшаньне % беспасеўных, безбыдлёвых і безканёвых бедняцкіх гаспадарак, значнае павялічэньне сярэдняцкіх гаспадарак па гэтых групах і нязначны ўзрост заможных гаспадарак. Дзякуючы мерапрыёмам партыі і ўлады ў адносінах дапамогі бедняцкім і сярэдняцкім гаспадаркам, мы маем правільны ўзрост вёскі па лініі ўзмацненьня бедняцка-сярадняцкага блоку. Мы таксама маем значны лік каапэрыраваных бедняцкіх і сярэдняцкіх гаспадарак за апошні год, напрыклад: За 1927 год па спажывецкай каапэрацыі маем узрост пайшчыкаў на 1161 чалавек і паёвага капіталу на 5956 рублёў. (у Шумілінскім ПО за апошнія 2 месяцы маецца ўзрост паёвага капіталу больш як на 3000 рублёў). Па сельска-гаспадарчых крэдытных таварыствах з колькасьці 3415 пайшчыкаў па 3 таварыствах, маем узрост за 1927 год на 967 пайшчыкаў і паёвага капіталу на 12865 руб.; рост за 1927 год на 4532 рублі.

Каапэрыравана гаспадарак па крэдытных сельска-гаспадарчых таварыствах 39%.

Б. Шпітальнік

Практыка правядзення рэжыму эканоміі

(Мазыр)

Толькі шляхам працяглай кампаніі, толькі шляхам моцнага ўстанавлення зверху да нізу рэжыму эканоміі магчыма дабіцца таго, каб наставіць на належную нязу справу сацыялістычнага накіравання, неабходнага для разгортвання нашай прамысловасці.

Звесткі Сталіна. Рыкава і Куйбышава 1926 г.)

Спецыяльнай камісіяй, з удзелам АКК РСІ было абследавана 9 саветаў устаноў, 5 гаспадарчых, 3 капэрацыйных і 2 банкаўскіх аб практычным выкананні імі дырэктыв партыі па рэжыму эканоміі.

Абследаваннем выяўлена, што ў асноўным пералом у напрамку практычнага ажыццяўлення гэтых дырэктыв маецца і ў асаблівасці ў гаспадарчых органах, дзе да правядзення работы па рацыяналізацыі, скарачэнню накладных выдаткаў, эканоміі сыравіны і г. д. былі прыцягнуты рабочыя масы.

Не адзін раз склікаліся спецыяльныя нарады кіраўнічага і тэхнічнага складу гаспадарчых органаў, прафэсійнага актыву як па міжсаюзнай лініі, так і па асобных саюзах; прыцягненне вытворчых камісій і нарад да прапрацоўкі шэрагу мерапрыемстваў у гэтым напрамку; адвядзенне належнае ўвагі гэтым пытанням у плянах працы і г. д.

Камісіяй таксама заўважана, што асаблівых выпадкаў незразумення ці перайначвання партдырэктыв у практычным правядзенні рэжыму эканоміі не назіралася, праўда ёсць асобныя моманты няўважлівых адносінаў да больш рашучага правядзення скарачэння розных выдаткаў.

Правяраючы ў лічбах практычна праробленую працу па эканоміі гаспадарчымі органамі (сюды уваходзяць: аддзяленне „Лесбел“, Камунтрэст, камгас, працкаляктывы і друкарня), бачым наступнае:

Агульныя падрахованыя лічбы эканоміі за 26 27 год.

№ п. чарзе	Назва ўстаноў	Эканомія	
		Руб	Коп.
1	Камгас . . .	971	54
2	Камунтрэст . . .	14988	12
3	Ад „Лесбел“ . . .	87329	—
4	Працкаляктывы . . .	8245	14
5	Друкарня . . .	406	12
Усяго . . .		111989	92

За лік чаго, галоўным чынам, ідзе эканомія сродкаў? Пераважная доля, як ужо бачым з паказанай табліцы, падае на аддзяленьне „Лесбел“, які мае шэраг буйных фабрык і заводаў, і эканомія, шла галоўным чынам за лік эканоміі на апал (47.132 р 24 к), дзякуючы скарыстаньня тырсы, абрэзкаў і аполак з лесапілень і зьніжэньня накладных выдаткаў (скарачэньне лішніх адзінак, правільнае скарыстаньне сыравіны і гатовых фабрыкатаў, скарыстаньне абрэзкаў і г. д. шляхам увядзеньня новых відаў апрацовак. Па астатніх установах эканомія ідзе за лік скарачэньня камандыровачных, канцэлярыскіх і іншых гаспадарчых выдаткаў.

Аднак, прыдзецца завастрыць увагу на тых (што ўжо вышэй было адзначана) асобных момантах неўважлівых адносін да больш рашучага правядзення скарачэння розных выдаткаў. Так, напрыклад, у матар'ялах камісіі адзначана, за прастоў вагонаў камунтрэстам выплачана 3.402 руб. 84 к. Альбо, напрыклад, на камгасу. Зварот яго наогул невялікі і, адзінца, зваротных сродкаў таксама можна пажадаць, каб было больш, усё жа, дзякуючы нядабрым адносінам да сучаснага спагнання палітычна жыццёвыя памяшканні, утварылася нядоімка ў 2.469 р. п. гандлёвых памяшканнях у 3.232 р. і на сенажнях у 2.264 р.

Тут, бяз доўга р'боты і г'тых органаў могуць знайсці шэраг прычын і адказаў на гэтыя х'т'р'я моманты, але вельмі цяжка ўсё гэта знайсці і тады пачаць, з якая-б змагла прыкрыць гэтыя грашкі. Трэба, выхадзячы з г'тых адказаў, сказаць, што пералом некаторы зроблен, але не ўстаточальны, яшчэ шмат с'одкаў раходуецца нядосыць рацыянальна і таг'да увага яшчэ не так шчыльна прыкована да сапраўднага з'беражэння сродкаў і ст'чнасці іх выдаткаў.

Якщо ж становища у напрямку з'являються в середній частині у савен-
ції, то операційних і банківських установах. Лічбамі гэта выяўляецца ў
наступнай

Агул кыс падрахаваныи лічбы экано.

Значення іх на наступних галінах: на зростає лік скара-
чіння шатау, з лік скарачєння камандыровак, выдаткаў па канцы
любых і иншых гаспадарчых выдаткаў

На савесніх установах было скасавана ў 20-27 годзе 46 адзінак, адначасова скасаваны шэраг формаў справаздачнасці й улішчаны парадак пражаджэння папераў. На Акрэа, дзякуючы праведзенай рэцэ-
яналізацыі, на меліярацыйных работах было з'эканомлена 5,596 р. 64 кап.

Вялікая эканомія атрымалася тамсама дзякуючы ліквідацыі Слабодзкага раёну і ўзбуйнення сельсаветаў перайшоўшага ад б. Рэчыцкай акругі, Юравіцкага раёну.

Па кааперадзійных установах эканомія ішла па лініі скарачэння штатных адзінак (скарочана па сетцы спажывецкай кааперацыі 115 адзі-

нак, тым самым павялічылася месячная нагрузка на кожнага работніка ў сярэднім на 23%); скарачэння сродкаў па камандыроўках (па камандыроўках скарачана супроць 25/26 году на 3308 руб.); скарачэння выдаткаў па канцылярыях (скарачана на 2839 руб.).

Што было прароблена гэтымі ўстановамі па справе прыцягнення мас да працы па рацыяналізацыі апаратаў, спрашчэння справаздачнасці і рэжыму эканоміі. Чатырма савецкімі ўстановамі праведзена 9 нарад, на якіх абгавораны шэраг практычных пытанняў рацыяналізацыі; кааперацыйнымі ўстановамі абгаварваліся гэтыя пытанні на пасяджэннях праўленняў і на райнарадах кааперацыйных працаўнікоў і старшын рэвізійных камісій.

Камісіяй усё-ж адзначана, што савецкімі, кааперацыйнымі і банкаўскімі ўстановамі невыстарчальна прыцягнута прафсаюзная маса да гэтай справы і калі некаторыя дасягненні маюцца ў напрамку рацыяналізацыі і эканоміі сродкаў, дык гэта праводзілася ў большасці сваёй габітным парадкам і па дырэктывах зверху, без асаблівага праяўлення мясцовай ініцыятывы.

Эканомкамісія (ходзі у параўнанні з мінулым маюцца некаторыя дасягненні) мала яшчэ ўвязалі сваю працу з задачай рацыяналізацыі апаратаў і эканоміі сродкаў. Як недахоп у працы трэба адзначыць і тое, што спецыялісты мала прыцягваліся да гэтай працы, калі ў вытворчых прадпрыемствах маецца зрух у гэты бок, калі там спецыялісты прыцягваюцца да ўдзелу ў вытворчых камісіях і нарадах, дык савецкімі і кааперацыйнымі органамі, асабліва зямельнымі органамі спецыялісты зусім слаба прыцягваюцца да гэтай справы.

Тут таксама назіраюцца выпадкі няўважлівых адносін да больш рашучага правядзення рэжыму эканоміі, да больш рашучага скарачэння розных выдаткаў, аб чым сведчаць наступныя лічбы:

№ п/п па парад.	Тып устаноў	Сума пера расходаў у бюджэтных ас паўненнях	
		Руб.	Коп.
1	Савецкія	9781	82
2	Кааперацыйныя	1005	00
3	Банкаўскія	1723	08
Усяго		21509	92

На што, галоўным чынам, падаюць гэтыя перарасходы і нерацыянальныя расходаванні сродкаў. Па кааперацыйных установах за адны толькі прастой вагонаў страчана звыш 3 тысяч рублёў, за ператрымку ваксалеў больш за тысячу руб. Тое-жа самае наглядаецца ў шэрагу савецкіх устаноў.

Гэтыя даныя і факты гавораць аб тым, што ня ўсюды гэтая справа абстаецца добра. Некаторымі кіраўнікамі яскрава яшчэ не ўяўлены дырэктывы аб суровым зберажэнні сацыялістычнай капейкі, таксама нядосяць прысвоены дырэктывы партыі аб прыцягненні да актыўнага ўдзелу ў гэтай працы шырокіх прафсаюзных мас, як пастаноўкай шэрагу даладаў кіраўнікоў устаноў аб недахопах і прадугледжаных мерапрыемствах па знішчэнню іх на сходах супрацоўнікаў, на эканомкамісіях і нарадах.

У лісьце т. т. Сталіна. Рыкава і Куйбышава была яскрава формуліравана гэтая задача: — „...Устанаўленьне падрабязнай дзелавой спра-

вазначнасьці гаспадарнікаў перад рабочай масай у сваіх прадпрыемствах, на вытворчых нарадах і інш. З мэтай ўскрыць прычын безгаспадарчых зьявішч, абгаварэння мерапрыемстваў па магчымаму зьніжэньню накладных выдаткаў і г. д."

Здаецца, задача ясная, але ня ўсе яе ўявілі. Галоўная бяда яшчэ ў тым, што некаторыя работнікі замест таго, каб ўскрыць і выявіць недахопы, імкнуцца да замацаваньня іх, гоняцца за капейкай, губячы дзесяткі рублёў. Так, напрыклад: праўленьне ЦРК у мерапрыемствах па рэжыму эканоміі на далейшае лічыць сваёй першачарговай задачай: упарадкаваць водпуск крамамі пакавальнай паперы, зусім нічога не гаворачы аб зьніжэньні цэн, накладных выдаткаў, рацыяналізацыі апарату і г. д.

Гэтыя факты прымушаюць нас яшчэ раз падкрэсьліць перад кіраўнікамі устаноў і прадпрыемстваў—важнасьць задачы партыі па рэжыму эканоміі, бо „толькі шляхам моцнага ўстанаўленьня зверху і да нізу рэжыму эканоміі можна дабіцца таго, каб паставіць на належную нагу справу сацыялістычнага наапаўленьня".

12

Резалюцыя Сакратарыяту ЦК КП(б)Б ад 25 лютага 1928 г.
па дакладу аб папярэдніх выніках разгортвання партсесіі
ў 1927—1928 годзе

І Навізна форм вучоби і метадау комплектавання, наявність вліких палітич-
них кампаніяу і звязанія з імі перабудоука праграм, праведзеная у момант разгорт-
вання сещі, затрыманы ў выхадзе з друку падручнікаў і высокая цана на іх, затруд-
нілі і ўскладнілі разгортванне сещі партасъветы ў 1927—28 годзе.

[illegible]

Знача знову сесією партасьветы кастрычнікавага набору з асноўным выраша-

1. Матрица критериев оценки деятельности работников

Успехи в развитии всех тыловых секторов в воюющих странах были достигнуты в основном за счет мобилизации ресурсов.

[illegible]

вместе с тем Секретариат ЦК одобряет настоятельные предложения и рекомендации

1. He 300 150 116639

*) Исследования проводились при поддержке гранта РФФИ 01-06-00000.

Q. I have a question about the $\mathbb{Z}_2$ -equivariant cohomology of the space X . Can you explain how the $\mathbb{Z}_2$ -equivariant cohomology of X is related to the $\mathbb{Z}_2$ -equivariant cohomology of the space Y ?

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{a) } \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} \right)^{n-1} = \frac{1}{2^n} \\ \text{b) } \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} \right)^{n-1} = \frac{1}{2^n} \end{array} \right.$$

$\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx$

[illegible]

$\{ \frac{1}{2} \} \cup \{ \frac{1}{2} + \frac{1}{2^k} : k \in \mathbb{N} \}$ is a closed set in $\mathbb{R}$ and $\{ \frac{1}{2} \}$ is a closed set in $\mathbb{R}$.
 $\{ \frac{1}{2} \} \cup \{ \frac{1}{2} + \frac{1}{2^k} : k \in \mathbb{N} \}$ is a closed set in $\mathbb{R}$ and $\{ \frac{1}{2} \}$ is a closed set in $\mathbb{R}$.

$\chi^2 = 1.0$, $df = 1$, $p = 0.32$. The χ^2 test for the difference between the two distributions was not significant.

35. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ (1) $\frac{1}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{16}$ (2) $\frac{1}{16} \times \frac{1}{16} = \frac{1}{256}$ (3) $\frac{1}{256} \times \frac{1}{256} = \frac{1}{65,536}$ (4) $\frac{1}{65,536} \times \frac{1}{65,536} = \frac{1}{4,294,967,296}$ (5) $\frac{1}{4,294,967,296} \times \frac{1}{4,294,967,296} = \frac{1}{18,446,744,073,709,551,616}$

ката Главному НК и тем самым наладить курс на патристиче-
ские ценности.

Материалы, собранные в течение 1950-1951 гг. в различных районах Арктики, свидетельствуют о том, что в этот период в Арктике наблюдались следующие явления:

1. ГЛАВА 1. ОБЩИ СЪВЕЩАНИЯ

4. Мясовым партарганами являлись узбекинцы, жившие в районе партасветлан. Ясаби

А когда веры в доброту такого палачишья праны на перахдряхто, цы гаралэ

на основе учета фактически выполненных работ и затрат на их выполнение, а также на основе учета фактически полученных результатов работы.

требуют особого внимания на рабочих местах.

Дружиль кастету на справу друту і без розриву чини питанні до цнне на палінадручій к з тим, каб цана на палінадручій не бел рускаго х с е, паступова збли- жувати ціни до державних торговель.

Даруцьць АПА ЦК пры вырашэнні пытанняў аб выданні пазірэнняў, на будучы час, дэпутатам у маскоўскіх і лясеніх палітбюро.

1 год, виходячи з необхідності скористання тих подручків, які видані у тій

Додаток 1
Таблиця обов'язкова у зв'язку з вучобою з практичними питаннями праці партії на

У С Ц І У

Пастанова Сакратарыяту ЦК КП(б)Б ад 25 лютага 1928 г.

I. Заслухаўшы даклад Нар. Кам. Асьветы аб выніках прыёму у профэсійныя ўстановы ў 1927—28 нав. годзе, Сакратарыят ЦК КП(б)Б канстатуе

а) ня гледзячы на некаторае павялічэньне % рабочых усе яшчэ незадавальняючы процант рабочых у ВНУ, а таксама значнае паніжэньне процанту сялян у параўнаньні з мінулым годам;

б) адсутнасьць спец. статыстыкі аб сацыяльных групах сялянства, паступіўшых у Вышэйшыя навучальныя ўстановы;

в) зьмяншэньне процанту беларусоў да 61,7 проц. супроць 68,3 проц. у мінулым годзе;

г) адсутнічаньне росту ў прыёме жанчын за выключэньнем індустрыяльных тэхнікумаў з 4,1 проц. да 8,6 проц. і па сельска-гаспадарчых школах з 12,5 проц. да 28,8 проц. незадавальняючым сацыяльным становішчы прынятых.

II. У далейшым Сакратарыят ЦК КПБ прапануе НКА

1) Забяспечыць далейшае павялічэньне процанту рабочых; павялічыць процант сялян, а таксама павялічыць процант беларусоў у прыёме 1928—29 навучальнага году ня ніжэй да процанту прыёму 1926—27 нав. году

2) Взяць спецыяльную статыстыку сацыяльных груп сялянства, паступаючых і прынятых у профэсійныя вучэбныя ўстановы

3) Для сацыяльнага рэгуляваньня паступаючых увесці з 1928—29 нав. году курэальную сыстэму залічэньня ў профэсійныя вучэбныя ўстановы. Даручыць НК Асьветы ўстанавіць процант рабочых і сялян і інш. па асобных установах

4) Як часовае мерапрыемства, покуль разгорнецца ў сялянскіх мясцовасьцях дасаткова сетка нармальных навучальных устаноў, падрыхтоўваючых у ВНУ, лічыць неабходным, пачынаючы з 1928—29 нав. году адчыніць 2-х гадовы Рабфак для дзяцей батракоў і сялянскіх сьдзіаты, скончыўшых сямігадовыя працоўныя школы, а таксама захоўваючы і на далей вопыт арганізацыі каротка-тэрміновых курсаў для падрыхтоўкі ў ВНУ у гарадох, распаўсюджваючы гэты вопыт і ў вёсцы

5) У мэтах больш уважлівага, дасканалата і падрабязнага вывучэньня паступаючых у ВНУ вёск, 511 і Бел. Сель. Гасп. Акадэмію замест агульнай Прыёмнай камісіі ў вёсках і ў гарадох камісіі, НКА скласьці камісіі такім чынам, каб забяспечыць пераход з вёсак у гарады

6) Ісць у вёсках і гарадах падрыхтоўку 7-годкі найбольш моцных профшкол у 1928—29 нав. годзе, каб у выніку выпуску з 7-го года дае магчымасьць зрабіць гэты пераход без перадачнага года ў профшколы

7) Зьмяняць у вёсках і гарадах НУ на зьяўляюцца ненармальнасьцю значнага прыёму пасьяла (свабодна і прым. у вёсках камісіі, прапанаваць НКА і фракцыі ВНУ гэта спыніць. НКА карыстацца пры ім павяржэньня пасьяла прыёму толькі у самых выключных выпадках

8) Прапанаваць мясцовым арганізацыям, пры пасылцы ў Рабфак і Вышэйшыя навучальныя ўстановы, перадаваць і сацыяльным адборам пасылаемых і асабліва за характарыст камітэтам і мясцовым, якія выдаюцца мясцовымі ўорганами

Пастанова Сакратарыяту ЦК КП(б)Б, аб пастаноўцы агітацыі і прапаганды вуснай і ў друку ў сувязі з пастановамі XV зьезду УсеКП(б), аб працы на вёсцы ад 27 лютага 1928 г.

(Каапэраваньне і калектывізацыя вёскі)

Для выпраўненьня пастаноў XI-га зьезду КП(б)Б і XV зьезду УсеКП(б) „аб'яднаньня і ператварэньня дробных і індывідуальных сялянскіх гаспадарак у буйныя калектывы“, як галоўнай задачы работы ў вёсцы. Бюро ЦК КП(б)Б пастаноўляе

1. Прапанаваць Агітпропу ЦК і АК КП(б)Б шырока разгарнуць сыстэматычную агітацыю і прапаганду за каапэраваньне і калектывізацыю дробных сялянскіх гаспадарак, увязваючы працу ўсіх сыстэм, класавых органаў Наркамасьветы, Наркамземляробства, прафсаюзаў і грамадзкіх арганізацыяў пад агульным кіраўніцтвам партыі

2. Агітацыю і прапаганду па пытаньнях каапэраваньня і калектывізацыі разгортваць у адпаведнасьці з гаспадарчымі асаблівасьцямі раёну і з тым аб'ёмам і характарам агранамічных і каапэрацыйных мерапрыемстваў, якія рэальна вызначаюцца для данага раёну

Дзеля лепшай падрыхтоўкі вясковатга партактыву да вядзеньня агітацыйнай работы і правядзеньня адпаведных практычных мер у галіне каапэраваньня і калектывізацыі, неабходна на сходах актыву, у гуртках агітатара, у сэмінарыях прапагандыстых, ставіць на абгаварэньне пытаньне каапэраваньня і калектывізацыі вёскі, а таксама ўключыць гэтыя пытаньні ў адпаведныя разьдзелы праграм партасьветы Гэтакія-ж меры правесць і ў адносінах работы камсамольскай арганізацыі

3. На пасяджэннях сельсаветаў ставіць пытаньне каапірацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі, на прыкладах добра працуючых калектываў дабіцца пад'ёму ў перадавікоў сялян з боку калектывізацыі і арганізацыі калектывных гаспадарак. Каапірацыйна-гаспадарчыя і культурна-асветныя сэкцыі сельсаветаў павінны шырока скарыстаць актыў сялян для каапірацыйнай агітацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі.

4. У мэтах агітацыі і прапаганды за каапіраваньне і калектывізацыю палкам выкарыстаць усе існуючыя на вёсцы палітасветныя ўстановы (хаты-чытальні, дамы селяніна, бібліятэкі, школы і г. д.), шэфаварыства гарадзкіх рабочых над вёскай, а таксама студэнцкі партшколы, камвузаў, сельска-гаспадарчых і каапірацыйных тэхнікумаў, сельска-гаспадарчых акадэміяў і Белдзяржуніверсітэту пад час вакацый.

Нардамы, хаты-чытальні, чырвоныя куткі ў бліжэйшыя месяцы павінны правесці гутаркі і даклады:

а) Пастановы XI зьезду КПБ і XV зьезду УсеКП(б) аб каапірацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі;

б) Шляхі разьвіцьця сельскай гаспадаркі ва умовах дыктатуры пралетарыату і роля індустрыі ва уздыме сельскай гаспадаркі;

в) Каапірацыя, як сродак барацьбы з прыватным капіталам у тым ліку з кулаком;

г) Каапірацыя, як сродак палепшэньня быту сялянства і абароны інтарэсаў беднаты і сярдняка і ўзмацненьня іх сьвязі з рабочай класам;

д) Вынікі каапіраваньня вёскі ў раёне, абслугоўваемым палітасветнай установай;

е) Становішча сельскай гаспадаркі ў абслугоўваньні хатаў-чытальняў раёну і задачы ў сувязі з нарыходзячай пасягоннай кампаніяй;

ж) Становішча калектываў маючыхся ў раёне працы хаты-чытальні (іх праца і сягоньня, выгады ў параўнаньні з дробнай сялянскай гаспадаркай);

з) Якія спецыяльныя віды сельска-гаспадарчай каапірацыі маюць перспэктывы разьвіцьця ў раёне і як арганізаваць іх.

Даручыць АПА, Наркамасветы, НКЗемляробства і Белсельсаюзу распрацаваць належныя матэрыялы.

Побач з дакладамі, гутаркамі, вечарамі пытаньняў і адказаў у хатах чытальных шырока выкарыстоўваць мастацкую літаратуру, плякат, інсцэніроўкі, лекцыі з налішчэнымі фанірамі, індывідуальную і групавую агітацыю, галосную чытку і г. д.

АПА, НКАсьветы, Межкоопсавету распрацаваць матэрыялы і паказаньні аб наладжваньні гэтай працы.

Хаты чытальні рэжым з каапіратывамі, каапірацыйнымі сэкцыямі і с.с. павінны наладжваць каапірацыйную экскурсію сялян у паказальныя калгасы, арцэлы і іншыя каапіратывы.

Дасягненьні існуючых буйных калектывных гаспадарак і саўтасаў неабходна выкарыстаць, як прыклад у мэтах агітацыі за пераход да буйнай калектывнай гаспадаркі.

5. Прапанаваць АК і РК КПБ звярнуць асаблівую увагу на ўцягненьне і рацыянальнае скарыстаньне ў агітацыйна-прапагандыскай дзейнасьці кадрэў мясцовых працаўнікоў: каапіратараў, аграномаў, дэмабілізаваных чырвонаармэнцаў і перадавікоў сялян, настаўнікаў, каморнікаў і інш. і ажыццяўленьня канкрэтнага партыйнага кіраўніцтва і інструктаваньня гэтых працаўнікоў.

6. Ва ўсёй сыстэме масавай агітацыі і прапаганды за каапіраваньне і калектывізацыю, неабходна забяспечыць максымальны абхоп жанчын-сялянак, звярнуўшы асаблівую ўвагу на пастановку работы каапірацыйных сэкцыяў, дэлегацкіх сходаў і работу ў каапірацыйным жаночым акіянам, а таксама выкарыстоўваць канфэрэнцыі, нарады, гутаркі і сходы са значным удзелам жанчын-сялянак, выклікаючы ў іх ініцыятыву па арганізацыі новых калектывных форм гаспадаркі, выходзячы з мясцовых умоў і магчымасьці.

7. Сярод сялянскай моладзі праводзіць:

а) Каапірацыйна-асветную і агранамічную работу ўнутры камсамольскіх ячэек і ў м. высьвятленьня пытаньняў калектывізацыі сельскай гаспадаркі і каапірацыйнага кіраваньня ў камсамольскіх гуртках і агульных сходах ячэек;

б) Уцягненьне камсамолу ў масавыя формы каапірацыйнай і агранамічнай прапаньня (гурткі, насыценгазэты, гутаркі, вечары запітаньняў і адказаў і г. д.).

в) Масавую агітацыйную работу сярод шырокіх колаў беспартыйнай сялянскай моладзі з мэтай уцягненьня яе ў каапірацыю і пераходу на калектывныя формы выдзяленьня гаспадаркі.

8. Перад вясковым партыйным і камсамольскім ячэйкам паставіць задачу, каб яны арганізуючы пад сваім кіраўніцтвам батракоў, беднякоў і сярднякоў, асабістым прыкладам і паказам выклікалі шырокую ініцыятыву ў шырокіх групах сялянства ў напрамку найбольш хуткага пераходу да калектывных форм сельскае гаспадаркі.

9. Прапанаваць Белдзяржкіно арганізаваць зьсьлёмку і выпуск фільм сельска-гаспадарчага і каапірацыйнага значэньня і адпаведнай кіно-хронікі з працы калектываў, каапіратываў і калектывнай працы, для забясьпечэньня імі кіно-перасовак на вёсцы.

Шырэй скарыстаць радыё-вяшчаньне ў справе агітацыі за калектывізацыю сельскай гаспадаркі, арганізаваўшы спецыяльныя каапірацыйныя аддзел радыё-газэты, чытку дакладаў, лекцыяў, а таксама арганізаваць курсы перападрыхтоўкі каапірацыйных працаўнікоў.

10. Прапанаваць НКАсьветы распрацаваць да наступнага навучальнага году пытаньні:
- а) Увядзеньня ў праграмы вясковых школ элемэнтаў каапэрацыйнай прапаганды і калектывізацыі сельскай гаспадаркі;
  - б) Увядзеньня ў навучальныя пляны пэдагагічных тэхнікумаў і Вэтэрынарынага інстытуту курса па каапэрацыйнаму будаўніцтву;
  - в) Удасканаленьня мэтай установаў каапэрацыйнага тэхнікуму ў Віцебску, паставіўшы перад ім задачу падрыхтоўкі спецыялістых сярэдняй кваліфікацыі для нізавой сеткі сельскай гаспадарчай каапэрацыі;
  - г) Пабудовы навучальных плянаў і праграм сельска-гаспадарчых тэхнікумаў і сельска-гаспадарчай акадэміі ў такім напрамку, каб гэтыя ўстановы выпускалі працаўнікоў ня толькі спецыялістых, але і арганізатараў калектывных форм сельскай гаспадаркі.
11. Даручыць Агтпропу, разам з Наркамасьветы, Наркамземам, каапэрацыйным цэнтрам распрацаваць пытаньне аб уключэньні ў праграму курсаў па падрыхтоўцы і перападрыхтоўцы вясковых працаўнікоў (настаўнікаў, хатнікаў, аграномаў і інш.) як асобнай дысцыпліны—пытаньняў каапэрацыйнага будаўніцтва і калектывізацыі сельскай гаспадаркі, а таксама распрацаваць плян і сыстэму падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі працаўнікоў, як па лініі каапэрацыі, так і па лініі сельскай гаспадаркі, не пазьней 15 сакавіка г. г.
12. Цэнтральныя газеты, як „Зьвязда“, „Акцябр“, „Чырвоная Зьмена“, павінны больш звяртаць увагі на асьвятленьне дасягненьняў і недахопаў у правядзеньні практычных мерапрыемстваў па каапэраваньню і калектывізацыі вёскі і шляхоў разьвіцьця сельскай гаспадаркі, вызначаных XI-м зьездам КПБ і XV зьездам УсеКП(б). „Савецкай Беларусі“ больш удзяляць увагі пытаньням арганізацыі сельскай гаспадаркі, асабліва калектывізацыі і каапэраваньню яе і важнейшым агрыкультурным мерапрыемствам, разьлічаным на ўвесь актыў вёскі.
- Газеты „Беларуская Вёска“, „Орка“, „Раудонасис Артояс“ і акруговыя сялянскія газеты ўвесь асноўны матэрыял будуць вакол пытаньняў калектывізацыі, каапэраваньня і рацыяналізацыі сельскай гаспадаркі.
13. Вакол газэт павінен быць утворан больш шырокі актыў на вёсцы. Адгэтуль, разам з паляпшэньнем якасьці сельска-гаспадарчага актыву, і паляпшэньня кіраваньня сельска-гаспадарчай, неабходна выкарыстаць у максымальнай меры вопыт паасобных газэт: а) па скліканьню нарад сялян-вылучэнцаў, перадавікоў; б) па правядзеньню ў раёнах шырокіх канфэрэнцый чытачоў газэт; в) па арганізацыі дыскусіі па найбольш важных для вёскі пытаньнях; г) па высьвятленьню ў газэтах працы сельсаветаў, калгасаў, саўгасаў, каапэратываў і г. д.; д) па арганізацыі праз газэту сувязі чытачоў з вопытнымі станцыямі і лепшымі каапэратывамі.
14. Насыценныя газеты павінны ўвесьці каапэрацыйныя аддзелы. Насыценгазеты павінны заняць выключнае месца ў справе барацьбы з недахопамі і баячкамі каапэрацыйнай сеткі.
- Жывыя газеты павінны ўключыць агітацыйны матэрыял, увязаны з пытаньнямі мясцовай каапэрацыі.
15. Прапанаваць БДВ, НКАсьветы і іх мясцовым органам звярнуць асаблівую ўвагу на забясьпечэньне вясковых бібліятэк, хат-чытален і чырвоных куткоў літаратурай каапэрацыйнага, сельска-гаспадарчага і справачнага характару па пытаньнях каапэраваньня вёскі, а таксама забясьпечыць усе пачатковыя вясковыя школы неабходнай каапэрацыйнай і сельска-гаспадарчай літаратурай.
16. Прапанаваць Аддзелу Друку ЦК і Белдзяржвыдавецтву на працягу бягучага году павялічыць выданьне таннай вясковай літаратуры: а) каапэрацыйнай, сельска-гаспадарчай, і па саматужных промыслах; б) справачнікаў для вёскі па савецкаму законодаўству (законы аб зямлі, землеўпарадкаваньню, каапэрацыйных статутаў і законаў аб каапэрацыі); в) навукова-папулярнай літаратуры па пытаньнях сельскай гаспадаркі, электрыфікацыі.

Рэзалюцыя Сакратарыяту ЦК КП(б)Б ад 5 сакавіка 1928 г. аб абслугоўваньні прадоўных гораду і вёскі кіно і радыё

Адзначаючы аграмаднае імкненьне рабоча-сялянскіх мас да такога віда масавага культурнага абслугоўваньня іх, як кіно і радыё, а таксама цэлы шэраг буйнейшых недахопаў, якія тармазяць разьвіцьцё кінофікацыі і радыёфікацыі у горадзе і на вёсцы, Цэнтр ЦК КПБ пастаўляе

А. У га ліне кіноабслугоўваньня

1. Паставіць перад Белдзяржкіно задачу выпускаць карціны на нацыянальныя тэмы якія-б адбівалі рэвалюцыйную барацьбу рабочых і сялян Беларусі ў мінулым жыцьці, быт і супрацоўніцтва працоўных розных нацыянальнасьцяў БССР і іх удзел у сацыялістычным будаўніцтве ў бягучым пэрыядзе, і эпоху культурнай рэвалюцыі ў агульнай сувязі з нацыянальнай палітыкай партыі, а таксама дзіцячых і навуковых карцін і кінохроніка.

Аднак, вытворчая дзейнасць Белдзяржкіно не павінна абмяжоўвацца выпускам карцінаў на нацыянальныя тэмы, а павінна таксама мець на ўвазе і агульна-савецкія тэмы.

2. Прапанаваць Белдзяржкіно: а) распрацаваць тэматычны плян вытворчасці, з папярэднім абгаварэннем яго савецкай грамадзкасцю; б) пашырыць сцэнарную групу з беларускіх пісьмёнікаў, заказваючы сцэнарыі па тэматычнаму пляну; в) арганізаваць конкурс на лепшае лебрэтто з беларускага быту, прыцягваючы да гэтага арганізацый пісьмёнікаў Беларусі; г) праводзіць папярэднюю чытку сцэнарыяў, якія прымаюцца ў рабоча-сялянскіх аўдыторыях.

3. Канстантуючы значныя паляпшэнні ў галіне клубнага прокату (збыццё пачэпнае карцінамі савецкай вытворчасці на 62,5%, паніжэнне цен прокату на 18% за год). П. а. панаваць Белдзяржкіно палепшыць у далейшым клубны прокат, звярнуўшы асаблівую ўвагу на прасоўванне на клубны экран культурных, хронікальных і мультіплікацыйных фільмаў, далейшае зніжэнне цен на клубны прокат і энэргічны-працяг барацьбы супроць ператварэння клубнаў у камерцыйныя тэатры, прымяняючы да іх камерцыйны тарыф.

4. У бліжэйшыя гады значную ўвагу звярнуць на арганізацыю кінотэатраў у буйных рэках, цэнтрах, мястэчках і заштатных гарадах як па лініі Белдзяржкіно, так і па лініі скарыстання мясцовай інфраструктуры, выходзячы з патрэбнасцяў ня менш аднаёй стацыянары на кожны раён у бліжэйшыя гады. Уноў арганізаваным кіно-тэатрам, павінны быць прадстаўлены максімальныя льготы ў адносінах пракатнага тарыфу падаткаў і камунінальных услуг.

5. Прапанаваць Белдзяржкіно павялічыць фонд культфільмаў і ўвесці ў практыку ў Менску і Вінебску, а потым і ў іншых гарадах дэманстрацыю культфільмаў у камерцыйных тэатрах па асабліва льготным ценам. Дзеля большага паспяховага прасоўвання культфільмаў на клубных і палкамерцыйных экранах, устанавіць дзеля іх асабліва льготны тарыф і авіянушы Белдзяржкіно набываць лепшыя культфільмы, якія выходзяць як у СССР, так і за межамі.

6. ЦК і Белдзяржкіно арганізаваць з існуючых у Менску адно кіно для дзяцей і аднаго кіно для падлеткаў.

7. Звязваць Белдзяржкіно пушчаць карціны ў горадзе з ідэнсімі на беларускай і рускай мовах, звярнуўшы ўвагу на якасць беларускай мовы; карціны, якія ідуць у Менску павінны мець надпісы выключна на беларускай мове.

8. У галіне кінэафіліі, вёскі, прапанаваць Белдзяржкіно стварыць фонд карцінаў для практы, як з боку мноства ў СССР карцінаў, гэтак і з боку якасці карцінаў. Дзеля гэтага трэба выдзяліць для вёскі, у прыватнасці, спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

9. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

10. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

11. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

12. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

13. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

14. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

15. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

16. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

17. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

18. ЦК і Белдзяржкіно павінны ўзяць на сябе абавязанне абавязкова прыводзіць у вёскі і ў гарады спецыяльныя апараты і аператараў, якія будуць разам з Цірамадзельна пытаньне і прыняць меры да паніжэння цен на карціны для вёскі.

(„Спартак“, „Ільліч“), клубная праца пакуль што ўсюды нездавальняюча, (адсутнасць клубнага актыву, слаба працуюць праўленні, клубы слаба наведваюцца дарослымі рабочымі).

1. Агпрапаганда, з прычыны слабага кіраўніцтва з боку АПА пастаўлена нездавальняюча (адсутнасць уязкі з дырэктывамі партыі па рабоце на вёсцы, ужыванне культурных спосабаў, адстае ад тэмпу земляўпарадкавання).

2. Ня глядзячы на наяўнасць у акрузе значнай колькасці сэкцантаў і ўзмацнення апошніх часам дзейнасці клерыкальных элементаў, з боку АПА Акругкому не звярчалася досыць увагі на антырэлігійную прапаганду, дзейнасць таварыства бязбожнікаў, амаль што не разгорнута.

3. Праца сярод інтэлігенцыі вялася толькі часткова з настаўніцтвам, сярод іншых катэгорый інтэлігенцыі, асабліва вёскі (аграномы, урачы) амаль што ніякай працы ня было, не выдзелена, таксама, ніякай сістэматычнай работы па вырашчэнню і выхаванню беспартыйнага актыву знакоў савецкіх, прафсаюзных і грамадзкіх арганізацый.

4. Побач з здавальняючай работай і дасягненнямі нацыянальна-культурнага будаўніцтва па акрузе, тэмпы беларусізацыі ўсё яшчэ нявыстарчалы. Работа ў гэтым напрамку сёння партыйнай і камсамольскай асяветы ў значнай частцы палітасветустаноў слабая.

Партыйная асявета на вёсцы, з прычыны адсутнасці належнага жыцця кіраўніцтва з боку АПА Акругкому і РК, слабасці значнай часткі прапагандыстых, у шмат раёнах праводзіцца слаба. Тыпчным недахопам большасці вясковых школ палітграматы і гурткоў з'яўляецца адсутнасць уязкі праграмы з мясцовым жыццём і з бягучымі канкрэтнымі задачкамі мясцовай партарганізацыі. Побач з гэтым заўважаецца адсутнасць прапагандыстых рабочых з вытворчасці, а таксама работы па вырашчыванню і выхаванню гэтага.

5. Якасныя выучоты ўсёй агітпропрацы (вывучэнне вынікаў форм і метадаў працы) пастаўлена вельмі слаба, з прычыны чаго знішчэнне недахопаў, а таксама і распаўсюд лепшых форм і метадаў работы ўжываецца зусім рэдка і з вялікім спазненнем. Выходзячы з гэтага, Калегія АПА ЦК у далейшай працы АПА Акругкому пра-

1. Дабіцца таго, каб у штодзённа-агінтэлігійнай працы і палітыка асяветнай працы ў належнай меры адбываліся чарговыя задачы і сфарміравалі партыі і савецкае ўладу (рабочым эканом, рацыяналізацыя, абарона краіны, калектывізацыя, каапераванне). Дабіцца таго, каб навакол гэтых задач і мерапрыемстваў грамадскую думку і належную зацікаўленасць рабочых і сялянскіх мас забяспечвалі дасягнутыя вынікі арганізацыйна і практычна.

2. Узяць масавую работу на больш буйных прадпрыемствах у акрузе („Ільліч“, „Спартак“) шляхам пастаноўкі на агульных рабочых сходах больш цікавых і хваляючых рабочых пытанняў, ажыўлення работы масавых арганізацый і паляпшэння зместу работы вытворчых нарад. Наладзіць працу клубна-праўленняў да гэтага працы, стварыць клубны актывы, узмацніць кіраўніцтва культадзеламі саюзаў, стварыць клубны актывы.

3. У значна большай меры звярнуць увагу на пастаноўку агпрапаганды ў вясковых калектывізацый і каапераваннем вёскі, а таксама з практычнымі мерапрыемствамі ў іх раёне. Асабліваю увагу звярнуць на агранамічнае абслугоўванне вёскаў.

4. Разгарнуць антырэлігійную прапаганду, дзеля чаго ў першую чаргу ажыўіць работу Т-ва „Бязбожнікаў“, прыцягнуўшы да гэтай работы інтэлігенцыю, стварыць вакол Т-ва „Бязбожнікаў“ і яго ячэйкі шырокі беспартыйны актывы, вызначыць належнае месца антырэлігійнай прапагандзе ў мясцовай газеце.

5. Узмацніць работу па ліквідацыі няпісьменнасці, стварыць вакол гэтай работы грамадскую думку, скарыстаць для гэтай мэты грамадскую ініцыятыву праз ажыўленне дзейнасці таварыства „П. Н.“

6. Наладзіць сістэматычную работу па стварэнню шырокага беспартыйнага актыву і наладзіць яго палітычнага і агульна-культурнага ўзроўню.

7. Наладзіць працу сярод інтэлігенцыі, асабліва сярод вясковай (настаўніцтва, аграномаў, урачоў) кіруючыся пастановамі Сакавіковага Пленуму ЦК ад 1926 году і XI та з'езду КП(б)Б, а таксама апошнімі пастановамі Сакратарыяту і бюро ЦК КП(б)Б.

8. Паскорыць работу па вывучэнню беларускае мовы партыйцамі, прыняць усе меры да канчатковага пераводу к будучаму году на беларускую мову партыйнай і камсамольскай сеткі, звярнуць асаблівую ўвагу на беларусізацыю палітасветных устаноў (клубаў—у горадзе і хат-чытален—на вёсцы) і на ўжыванне беларускай мовы ва ўсёй масавай працы ў годзе.

9. Узмацніць працу сярод працоўных нацменшасцей, у прыватнасці сярод палякаў—рабочых, на буйных прадпрыемствах і сярод вясковай беднаты з нацменшасцей.

10. Узмацніць жывое кіраўніцтва агітпропрабатай у раёнах у прыватнасці работай прапагандыстых, звярнуўшы увагу на ўздым якасці партвучобы на вёсцы і на ўязку яе з канкрэтнымі задачкамі партработы на мясцох. Распачаць падрыхтоўку рабочых-прапагандыстых на буйных прадпрыемствах з вытворчасці Большую ўвагу звярнуць на кіраўніцтва палітасветай камсамолу і жанчын.

11. Дабіцца поўнага ахопу партыйнай вучобай Кастрычнікавага закліку вырашыць пытаньне аб разьмеркаваньні яго па сканчэньні скарочанай школы, па маючымся формам партвучобы і аб дапасаваньні новых форм вучобы да запатрабаваньняў набору

12. Даручыць Агітпропу АК КПБ на падставе пастановы ЦК КП(б) ад 12 і 17 кастрычніка, наладзіць арганізацыю і кіраўніцтва агітацыйнай і работай з агітатарамі (групавая агітацыя, гурткі агітатараў і інш.)

13. Паставіць на належную вышыню вучот вынікаў агітпроп-работы, асабліва вынікаў правядзеньня важнейшых кампаній, новых форм агітпропработы, сьваечасова выпраўляючы недахопы і распаўсюджваючы на ўсю арганізацыю дасягнутыя посьпехі

Р Э З А Л Ю Ц Ы Я

па дакладу АПА Віцебскага Акругкому КП(б)Б, заслуханаму на пасяджэньні калегіі АПА ЦК КП(б)Б, ад 3 сакавіка 1928 г.

1. Заслухаўшы справадачу Агітпропу Віцебскага Акругкому, Калегія АПА ЦК адзначае:

а) здавальняючае разьмеркаваньне сеткі партасьветы і здавальняючы ахоп гэтай сеткай (73% у горадзе і 62% у вёсцы)

б) лепшае, у параўнаньні з мінулым годам, прыстасаваньне ўсіх відаў палітвучобы да розных, па свайму палітузроўню, колаў партыйцаў.

в) некаторае паліпшэньне масавай работы і працы асобных грамадзкіх таварыстваў

г) Побач з гэтым Калегія адзначае:

а) слабае прамаўленьне ў масавай рабоце і ў прапагандзе чарговых задач партыі і ўлады (рацыяналізацыя вытворчасці, змаганьне з бюракратызмам і інш.);

б) невыстарчальнае кіраўніцтва агітатарамі—групавікамі і індывідуаламі, слабы тэмп у вылучэньні і выхаваньні новых кадраў агітатараў і шаблон, які ўстанавіўся адносна падрыхтоўкі і правядзеньня агіткампаній.

в) адсутнасьць выстарчальнай прыверкі і слабае кіраўніцтва палітасьветнай працай у напрамку ўдзельнічваньня органаў палітасьветы (хата-чытальня, народом, Райпалітрасветком) у правядзеньні намечаных партыйнай задач па рабоце сярод беднаты і ў выбарчых палітычных кампаніях

г) невыстарчальнае кіраўніцтва і сьвастлівыя ячэйкам грамадзкіх ініцыятыў інтэлігенцыі (слабае ўцягненьне ў грамадскую работу тэхнічнай інтэлігенцыі, інжэнэры, дактары, аграномы і г. д.)

д) агульнае паслабленьне работы таварыства „П. Н“, слабы тэмп разьмеркаваньня работы таварыства „Прыхільнікаў Радзе“

е) недавальняючую мову і тэхнічную пастановку газэты „Заря Запада“, слабы тэмп яе беларусізацыі, невыстарчальнае кіраўніцтва Рабселькорамі і амаль што поўнае адсутнасьць кіраўніцтва насышчэньні газэтай;

ж) недавальняючую работу па антырэлігійнай прапагандзе

з) шэраг недахопаў у прапагандыскай рабоце, якія ў асноўным выявіліся: у недавальняючым падборы слухачоў рухомах школ; вялікім проціцэ адсёву слухачоў з школ партсеткі; зусім недастатковым лікам рабочых-прапагандыстаў; адсутнасьці вывучэньня вопыту работы новых форм партвучобы і адсутнасьці сыстэматычнага вывучэньня работы прапагандысцкіх кадраў, паслабленьні работы па самаадукацыі, і. усе яшчэ недавальняючым мэтадычным кіраўніцтвам сёньня

і) невыстарчальнае кіраўніцтва ў адносінах да работы польскага і латыскага нацбюро.

3. На падставе ўсяго, вышэй пералічанага, Калегія АПА ЦК пастанаўляе:

1. Працягнуць далейшую папулярызацыю пытаньняў XV і XI-га зьездаў партыі сярод беспартыйных мас, узяваючы з чарговай практычнай працы партыі на мясцох

2. На падставе пастановы ЦК КПБ ад 12 і 17 кастрычніка 1927 году як адну з першачарговых задач паставіць—арганізацыю і кіраўніцтва агітацыйнай, дамагаючыся, каб у ёй у поўнай меры адбіваліся чарговыя задачы партыі і ўлады, узмацніць кіраўніцтва і дапамогу агітатарам-групавікам і індывідуалам

3. Дабіцца поўнага правядзеньня ў жніўьце пастаноў Пленуму ЦК КПБ аб масавай рабоце (сакавік 1927 году)

4. У мэтах прыверкі, як рэалізуюцца на мясцох дырэктывы АПА ЦК і АК КПБ, а таксама і ў мэтах скарыстаньня вопыту нізавой работы, узяць пад непасрэднае і сыстэматычнае нагляданьне АПА АК работу 1—2 заводзкіх партгэчэк

5. Узмацніць кіраўніцтва Райпалітасьветнай работай і наглядаць за яе ідэалягічным зьместам, дамагаючыся, каб уся работа адбівалася ў сабе чарговыя задачы партыі і ўлады, паліпшыць склад палітасьветпрацаўнікоў і работу па іх выхаваньню і перападрыхтоўцы

6. Рашуча дабіцца ажыўленьня антырэлігійнае прапаганды, шляхам сыстэматычнага кіраўніцтва працай таварыства „Бязбожнік“ на падставе рашэньня Агітпропнарады ЦК (жнівень 1927 году).

У ЦКК КП(б)Б

Што рашыў Пленум ЦКК КП(б)Б

2-гі Пленум ЦКК КП(б)У скликав XI Звезду КП(б)У, які відбулися 2-4 січня 1937 року. На пленумі було прийнято рішення про розширення на наступних питаннях:

1. Аб працы ЦКК - РСІ ў сувязі з пастановамі ХІ
2. Аб скарачэнні 20% адм.-кіравнічых выдаткаў
3. Доклад аб прцы Менскай АКК - РСІ
4. Шляхі паляпшэння пастаноўкі ведамствам р

Па першыму дакладу (т. Каліна) Пленум адзначыў, што асноўнымі важнівымі практычнымі задачамі для ажыццяўлення разнаіснаў XI Зьезду КПБ і XV Зьезду УсеКП(б) зьяўляюцца прыця і пасьлябеленьне работы ЦКК НКРСі ў напрамку:

л) барацьбы з бюракратызмам і цягіннан і бязьлітаснай крытыкі гэтых скажэнняў як у іркух, так і на сходах рабочых

б) контролю і перевірки зживання/вживання директив партії і уряд.

в) раціоналізація і спрощення керівництва підприємства і господарчих апаратів;

г) широкое применение в промышленности, особенно в электротехнике, в связи с тем, что она имеет малую стоимость и высокую надежность.

$\text{IP}(\text{AS} \cup \text{AS}^*) \subseteq \text{IP}(\text{AS} \cup \text{AS}^* \cup \text{AS}^{\text{new}})$ and
 $\text{IP}(\text{AS} \cup \text{AS}^*) \subseteq \text{IP}(\text{AS} \cup \text{AS}^* \cup \text{AS}^{\text{new}} \cup \text{AS}^{\text{old}})$.

е) ўзмацнення правяркі вызначаньня дырэктыў партыі камуністамі, прычым у працэсе і прэзыхі рэалізацыі дырэктыў вызначаньня дырэктыў на па

Гэтыя асноўныя задачы, якія стаяць перад ЦКК - НКРСІ могуць быць выкананы пр ктання ажыццяўлены толькі пры ўмове шэрага не тэрмінавага удзелу мас у рб

[illegible][illegible][illegible]

Актуальность исследования в рамках ЦКК - РСН на протяжении всего периода реализации проекта обусловлена тем, что в настоящее время в Республике Беларусь отсутствуют данные о состоянии здоровья населения, в том числе о состоянии здоровья детей, проживающих в сельской местности.

носиль их на другие предприятия и установки и у того же час организовать заочный
грамадскі крытыкі, выкарыстае ўсяго адмоўнага ў гэтай рабоце.

У мэтах узмацнення барацьбы з бюракратызмам, паскарэння расьсьледваньня разгляду скаргаў на зьявішчы бюракратызму і валакіты ў дзяржаўным, гаспадарчым апарце і грамадзкіх арганізацыях і на няўважлівы і надбыліны адносіны службовых ас да запатаньняў працоўных, а таксама ў мэтах арганізацыі ўдзелу ў расьсьледваньні і разбору скаргаў рабочых. Племум прыняў рашэньне аб арганізацыі Бюро скаргаў НКРС

Контроль і перевірка виконання директив партії і уряду повинні бути узгоджені, як одна з важливіших мер, допомагаюча свідчесовому їх виконанню. РС повинні ўзяць ініцыятыву і садзейнічаць організації ў установах і підприємствах самі контролю і перевірки

Личиць необхідним приступити безадкладна да сыстэматычнай праверкі выканання савецкімі арганізацыямі дырэктыў партыі і ўраду, сіламі рабочых, абіраемых заводскімі сходамі і ліш вазглаўляемых і інструктыруемых работнікамі Рабкрына" (рэз. XV З'езду).

Пленум даручыў Прэзідыуму распрацаваць і аформіць праз кіруючыя савецкія органы пытаньне аб забеспячэнні магчымасці прыцягнення рабочых да гэтай работы прыкладна, дапамоўваючы гэта да ўмоу работы членаў Гарсаветаў.

Выходзячы з таго, што поспех у барацьбе з бюракратычнымі скажэннямі дзяржаўнага і гаспадарчага апарату будзе залежыць ад актыўнага удзелу рабочых і сялянскіх мас у справе савецкага будаўніцтва, Пленум ЦКК КП(б)Б адзін з важнейшых мер да імплянтавання гэтай задачы лічыць правядзенне і пашырэнне рабочай, савецкай і партыйнай дэмакратыі. ЦКК НКРСІ павінен паставіць сваёй задачай сыстэматычную праверку яе ажыццяўлення, барацьбу з усімі перашкодамі, якія парушаюць дэмакратыю і бязлітаснае выкрыццё арганізмаў і асоб парушаючых яе; у прыватнасці неабходна весці рашучую барацьбу з правамі рассяледвання яе за крыўку дзеянняў службовых асоб і работнікаў.

Пры практычных абследавальніцкіх работах павінны ўлічвацца такія рабочыя і сялянскія, якія працягваюць актыўнасьць і здольнасць, у мэтах іх вылучэння, на пастаянную работу ў грамадскім і савецкім апаратах, а таксама весці бязлітасную барацьбу і прасць ідэальнае няўважлівых і бюракратычных адносін да вылучэнцаў, усімі мерамі дабіваючыся далейшых паспехаў сапраўднага арабачэння савецкага і гаспадарчага апарату.

Пленум ухваліў пераглед Прэзідыумам пляну працы ЦКК—НКРСІ БССР у напрамку суаднаведнасці з пастановамі XI Партызьезду і заданнямі ЦКК—РСІ СССР, у прыватнасці—прыняццём мерапрыемстваў па зніжэнню сабекошту будаўніцтва, пытаньняў капітальнага будаўніцтва і інш.

Пленум абавязваў АКК і мясцовыя парт. камітэты ўзмацніць работу па ідэалам здыскіраванню і перавыхаванню радавых членаў партыі, уцягнутых у трацкісцкую апазыцыю і толькі несправных элементаў з іх выключыць з партыі.

На тэмац г. Мундач аб дзеяннях і выніках абследавання Менскай АКК (за тэмы перыяд), Пленум ЦКК адзначыў, што ў яе працы—у параўнанні з мінулым перыядам, маюцца значныя паспехі ў сэнсе разгортвання працы як па партыйнай, так па савецкай галінам, на падставе пастаноў апошніх З'ездаў УсеКП(б), КП(б)Б і акруговай партыйнай Канфэрэнцыі.

Выходзячы з таго, што ў гэты перыяд пад уплывам дзейнасці трацкісцкай апазыцыі і ў Менскай арганізацыі назіраўся прыхільнікі гэтае апазыцыі, АКК вяла рашучую барацьбу з імі, шляхам выключэння з партыі актыўных апазыцыянераў і шляхам выхавання ў здзейсненні на тых рабочых-партыйцаў, якія мелі некаторыя хістанні па пазасобным пытаньням, і наогул вывучала ў гэтым напрамку становішча акруговай арганізацыі і сваёчасова ставіла інфармацыю на Бюро АК КП(б)Б.

Актыўны ўдзел АКК у рацыяналізацыі акруговага савецкага апарату, назіранне а выкананнем раней дадзеных дырэктыў па гэтым пытанню з боку ЦКК РСІ, падагуленне і вывучэнне вынікаў развіцця рацыяналізацыі і спрашчэння апарату, праводзячы аксамі працу па зніжэнню 20% адміністрацыйна-гаспадарчых выдаткаў.

Юст і гэтым АКК штодзённа вяла змаганне з пазасобнымі зьявішчамі бюракратызму, ірагэцыянізму і безгаспадарчасці (па ліку разгледжаных гэтых пытаньняў на Прэзідыуме АКК, Менская АКК займае першае месца і 27% у адносінах да ўсіх АКК), прыцягваючы да адказнасці пазасобных адміністрацыйных асоб і кіраўнікоў.

Паглыбленне сувязі з масамі, масавымі і партыйнымі арганізацыямі.

Правільны падыход пры разглядзе партспраў у напрамку садзейнічання рэгуляванню сац. складу арганізацыі (агульны адсеў служачых—2,1%, рабочых—0,7% і сялян—0,2%), выпраўлення лініі райкомаў (38%, адмены); вывучэнне і барацьба з такімі балючымі зьявішчамі, як растраты, запазычанасць і рэлігійныя абрады.

На падставе папулярнага работы АКК павялічылася колькасць скаргаў, пададзеных у АКК за абследаваны перыяд (усяго 315 скаргаў), хаця, галоўным чынам, паступаюць скаргі ад служачых (39%), сялян (19,5%), рабочых (9,5%) і 134 газетныя заметкі, прысланыя для рассяледвання рэдакцыямі газет.

Дастатковая ўвязка працы з Сэкцыяй РСІ Гарсавету, выкарыстоўванне яе матар'ялаў, прыцягненне членаў Сэкцыі да працы АКК і пераносаванне абследавальніцкіх тэстаў АКК на працу Сэкцыі РСІ.

Побач з гэтым, Пленум ЦКК адзначае шэраг наступных недахопаў у дзейнасці Менскай АКК: недастатковае асвятленне дзейнасці АКК на шырокіх сходах рабочых служачых тых устаноў, у якіх праводзіцца абследаванне; недастатковая сувязь з рэальнымі Камісіямі і рабселькораўскімі арганізацыямі; недастатковая пастаўка пытаньняў савецкага характару ў Прэзідыуме АКК, як плянавых, так і пазаплянавых, з мэтай дачы належных дырэктыў па пытаньням, якія прапрацавала АКК, савецкім установам акругі, хаця ў апошні час гэтае становішча палепшылася; АКК недастаткова займалася вывучэннем прычын, параджаючых такія балючыя зьявішчы, як парушэнне партдысцыпліны.

і п'янства ў партарганізацыі, якія па матар'ялам і ведам у АКК займаюць галоўнае месца ў Менскай арганізацыі (парушэнне партдысцыпліны — 33%, усіх блючных з'явішч, п'янства — 25%); недастатковая астаноўка работы па праверцы выканання і рэалізацыі сваіх пастаноў, дадзеных, як па савецкай, так і партыйнай лініі.

На падставе адзначавых недахопаў і задач, якія стаяць перад органамі КК РСІ.— Пленум ЦКК КП(б)Б даручыў Менскай АКК прыняць да кіравання наступнае.

Для ажыццяўлення пастаноў XV З'езду УсеКПб і па пытанню дзейнасці органаў КК РСІ.—неабходна, каб у рабоце АКК у будучым значнае месца займала прысвятленне шырокіх мас рабочых і сялян да праверкі работы савецкага апарату.

Праца па палепшанню акруговага савецкага апарату, побач з праверкай выканання раней дадзеных дырэктыв, павінна пайсці ў напрамку, галоўным чынам, пастаўкі самарэацыяналізацыйнай работы ведамства, каб апошнія не супакойваліся на дасягнутых выніках, а на падставе іх паглыблялі справіненне свайго апарату.

Для большай хуткасці праходжання і рэалізацыі пастаноў КК РСІ савецкага характару, неабходна ў большай меры ставіць гэтыя пытанні на Пленумах і Прэзідыуме АКК. У галіне партыйнай работы АКК неабходна звярнуць увагу на наступнае:

а) вывучэнне, на падставе маючыхся ў АКК матар'ялаў па разгляду партспраў, станавішча партдысцыпліны ў Менскай арганізацыі і п'янства сярод партыйцаў, у мэтах павярджання гэтых з'явішч.

б) практыкаваць у большай колькасці высты парттроек у вытворчых ячэйках і мясцовых партарганізацыі для разгляду партспраў.

в) усялякімі мерамі (напамінкі, псылка асабістых лістоў, вуснае тлумачэнне) забівацца павялічэння прысутнічання партыйцаў пры разглядзе іх спраў у АКК;

г) больш роўнамерна ўцягваць членаў і кандыдатаў АКК на пасяджэнні парттроек; паручаць ім азнаямленне з справамі і быць дакладчыкамі па ім на пасяджэнні парттроек;

д) звярнуць увагу на хутчэйшае праходжання, зацверджання на Прэзідыуме АКК пратаколаў парттроек і наогул хутчэйшы разгляд партспраў на парттроечках (меліся залежы 101 справы, што складае да разгледжаных 70%).

Практыкаваць уцягненне партзаседацеляў у агульную працу АКК, у прыватнасці ў якасці дакладчыкаў па партсправах, якія разглядаюцца на пасяджэннях парттроек.

Усебакова вывучаць матар'ялы па справах задачам партзаседацеляў на сваіх ячэйках, а мэтай высвятлення ці сапраўдна ажыццяўляецца сувязь АКК з вытворчымі ячэйкамі праз партзаседацеляў.

АКК, на падставе пастаноў Прэзідыума ЦКК аб задачах Бюро Скаргаў ЦКК РСІ, распрацаваць дзеля сябе мерапрыемствы, якія будуць палепшаць разгляд скаргаў, наступных на акруговыя ўстановы.

Узяць у рабоце такі напрамак, каб на падставе скаргаў ставіць наасобныя пытанні перад партыйнымі і савецкімі органамі аб змене ў сыстэме работы ведамстваў і органаў, на якія падае большасць скаргаў з мэтай павярджання бюракратычных з'явішч у гэтых органах.

Звярнуць увагу ў далейшай працы АКК на ўзмацненне праверкі выканання дырэктыв АКК і ЦКК, як у галіне рэацыяналізацыі савецкага апарату, так і па другім пытанням савецкага і партыйнага характару.

АКК звярнуць увагу на працу па правярцы правядзення дырэктыв нацпалітыкі ў акрузе, у прыватнасці—паглыбленне беларусізацыі ў самім апарце АКК, павышэнне ўжывання беларускай мовы ў штодзённай працы АКК.

Звярнуць увагу Менскай АКК, каб упушчанае АКК па Барысаўскаму раёну большай меры прыцягваў да сваёй працы, асабліва па разгляду скаргаў і рабселькорскіх заматак, членаў Сакцыі РСІ пры Гарсавене, членаў масава-грамадскіх арганізацыяў (рэв. каміс., рабселькораў, эканом і вытворчых камісіяў).

Асобным пунктам па гэтаму дакладу Пленум ЦКК вызначыў перад АКК задачу далейшага замацавання адзінства партыі ў шэрагах Менскай Арганізацыі.

Акрамя вышэйпаказаных рашэнняў Пленум ЦКК зацвердзіў рэзалюцыю па дакладу т. Элькінда аб выніках скарачэння адм.-кіраўнічых выдаткаў па каштарысу на 27-28 год і тэзісы т. Ракава аб палепшэнні пастаноўкі ведамства рэацыяналізацыі.

ПАРТИЙНА ХРОНІКА

У ЦК КП(б)Б

28 і 29 лютого р.р. при АПА ЦК КПБ
адбылася нарада Савінаршкола, на якой аб-
г. дзеі для наступных мераў:

1. Акты работы санитарно-эпидемиологической службы (заказы 3 400 000 руб.)

2. На территории Минуской Слав-
янской, Пылаевской, Лыжковской;

Вывод: при этом условии при

[illegible]

Уже в то время в первом выпуске журнала появились статьи, посвященные проблеме воспитания молодежи. В частности, в статье «Воспитание молодежи в условиях индустриальной революции» (1929) автор рассуждал о необходимости создания системы воспитания, которая бы учитывала потребности индустриальной революции.

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

[illegible][illegible][illegible]

H. J. ...

... (b) ... (c) ... (d) ... (e) ... (f) ... (g) ... (h) ... (i) ... (j) ... (k) ... (l) ... (m) ... (n) ... (o) ... (p) ... (q) ... (r) ... (s) ... (t) ... (u) ... (v) ... (w) ... (x) ... (y) ... (z) ...

[illegible]

$\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx$

необходима палепшыць у школах працу па аграмаічным грамаце, вылучышы яе ў асобную дысцыпліну, а таксама ўключыць у навучальны плян новы прадмет — кзапэрацыю

Па другому пытанню нарада паста-
вила ў выкананне паставы Бюро ЦК КПБ
ад 11 лістапада 1927 году з 1928-29 наву-
чнага году рэарганізацыя Магілёўскую
Савітшколу ў палітсвет-тэхнікум, мэ-
тані ўстаноўка для якога з'яўляецца пад-
рыхтоўка партыйна работніка масавка (за-
ладчык Парлому, хаты-чытальні, клубу, дома
селяніна, бібліятэкі), а таксама для працы ў
яксыні настаўніка школ дарослых паняжанага
тыпу (спадчык ад адрнага ліквіду і школы

Гэрлэнг нэвчлэлний утгаартай байдлыг

[illegible]

APRIL 1961

[illegible]

Всего в 1987 году в области было выявлено 10 000 человек, страдающих алкоголизмом, в том числе 1000 человек, страдающих хроническим алкоголизмом.

У ДКА МП(С)Б

Аб новыя метадах працы Бюро Скаргаў РСІ

Зато в 1984 году на Пленуме ЦКК
расширили число рабочих аб-пруды
1-го Скорости

1. Собираются Скаргаи на пыльных
затонах бор. партию, а чакиты служ-
бовых асов пригласили Буря Скаргау у
скла с членом ЦК, якія працюють у
Б. С. а не менш 2-х вдобарных рабочих
заслужили, выкликаемых па чарз пад стар-

прынством члена ЦКК — Загадчыца Б
альбо іншага члена ЦКК.

Найбільш показальні і характерні справи розглядаюцца на асчынках засяджэннях Бюро Скаргаў на прадпрыемствах, у клубах і на шырокіх сходах рабочых.

Рабочия зседацелі абіраюцца тэрмінам на 1 год на агульных фабрычна-завадскіх сходах найбольш буйных прадпрыемстваў.

Пытаньні працы на вёсцы

Абгляд становішча гаспадарак сялян-комуністых

Віцебскі Акругком КПБ правёў шырокае абследаванне становішча гаспадарак комуністых па акрузе. Абгляд выявіў некаторы пад'ём за апошнія гады у гэтых гаспадарках.

Галоўныя адмоўныя бакі ў становішчы гаспадарак комуністых гэта малыя вынікі па калектывізацыі інтэнсіфікацыі і прымяненне ў іх агрыкультурных мерапрыемстваў. Большасць гаспадарак нічым не адрозніваюцца ад агульнай масы сялянскіх гаспадарак, выдучаюцца астатнімі метадамі і не зьяўляюцца паказальным прыкладам. Прычынай гэтага зьявішча ў значнай ступені зьяўляецца няпоўнае кіраваньне і дапамога гаспадаркам комуністых з боку райкомаў і ячэек.

Таксама прыкмячаецца з боку часткі сялян комуністых незаахаванасць у паста новцы сваёй гаспадаркі на належную вышыню, што выклікаецца: 1) няправільнай імкнай, што пад'ём і інтэнсіфікацыя гаспадаркі несумяшчальна з пражываннем у парты, і незразумення ў чым заключаюцца адмоўныя бакі гаспадарчага „абрастання“, 2) нездаровым імкненнем пакінуць вядзенне сельскай гаспадаркі і ісці з вёскі ў горад.

На аснове матэрыялаў абгляду Акругком намяну шэраг мерапрыемстваў па зьнешчэньню выяўленых недахопаў на шляху ажыццяўленьня апошніх дырэктыв XI парт'езду. Таксама даручана Акругкому КСМ падрыхтаваць пытаньне аб становішчы гаспадарак сялян-самомольцаў.

Праца сярод беднаты

Ветрынскі Райком адзначыў некаторыя дасягненні ў працы груп беднаты. Апошнія прыёмлівы ўдзел у разьмеркаваньні сыдачнага фонду на сельгаспадарку і страхуны, у разьмеркаваньні лесаматэрыялаў, а

таксама ў перавыбарчай кампаніі спажывецкай і с.-г. коопэрацыі. Вялікім недахопам у працы груп беднаты да гэтага часу—гэта бясплянасьць і адсутнічаньне вучоту працы; пратакольных запісаў ня пасяджэньнях груп не вялося. З боку ячэйкі КПБ ня зьвернута досыць увагі на растлумачэньне і аб'яўленьне на групах беднаты партыйных пастановаў аб рабоце сярод беднаты; практычная работа груп праводзілася па дырэктывам РК, уласна-жа ініцыятывы ў гэтым напрамку ячэйкі амаль не праяўлялі. У шэрагу месца груп беднаты яшчэ не аформлены. Выходзячы з гэтага РК даў ячэйкам шэраг растлумачэньняў. Ячэйкам прапанавана ня менш як адзін раз у два месяцы заслухоўваць сьправаздачы кіраўнікоў груп. На 19-га лютага РК намяну склік рэённай канфэрэнцыі бядняцкіх груп.

Райканфэрэнцыі груп беднаты

Іомельскі АК пастанаваў склікаць па ўсіх раёнах у канцы лютага і пачатку сакавіка раённыя нарады-канфэрэнцыі груп беднаты з наступнай абрэсткай дня.

а) Пастановы XV зьезду УсеКП(б) і XI зьезду КП(б)Б аб рабоце на вёсцы і задачы груп беднаты, б) аб практычных задачах работы сярод беднаты на раёне ў зьвязку з вясновай с.-г. кампаніяй і ўдзелу груп беднаты ў гэтых мерапрыемствах. Склад канфэрэнцыі АК лічыць неабходным абмежаваць 40–50 асобамі. На канфэрэнцыі будуць запрошаны прадстаўнікі ад усіх груп беднаты, а таксама прадстаўнікі ад беднякоў з тых выбарных органаў, дзе групы яшчэ дагэтуль не з'арганізаваны. Акругком таксама прынаў неабходным абслужыць сваімі працаўнікамі ўсе канфэрэнцыі. Першая канфэрэнцыя была намечана да правядзеньня на 12-га лютага, дзеля таго, каб на вопыце яе, даць практычныя ўказаньні РК аб падрыхтоўцы канфэрэнцыі па іншых раёнах.

Адказны рэдактар В. Кнорын

Члены рэдкалегіі

{ А. Сянкевіч
Абрамчул

З Ї М Е С Т

	Стар
Прышчэпаў. Задачы рэканструкцыі сельскай гаспадаркі ў сёлетнюю пасеўкампанію	3
Я. Раманчук. XV з'езд УсеКП(б) і задачы шэфтаварыстваў	15 ✓
М. Кардашенко. К. вопросам налоговой политики в деревне	18 ✓ ✓
У. Стракоўскі. Прамысловасць ВСНГ на I квартал 1927—1928 г.	31
Н. Коноплян. Фашизм, як новеншая форма буржуазнай диктатуры	36 ✓
А. Кіржніц. У няволі буржуазнага імпэрыялізму	50 ✓
А. Вінаградаў, Я. Ракаў. Аб рацыяналізацыі партыйнага апарату	63
М. З-кі. Аб выхадах з партыі	72

У ДАПАМОГУ ДАКЛАДЧЫКУ, АГІТАТАРУ

Я. Р. Вясеўняная пасеўная кампанія і задачы масавай работы на вёсцы	76
---	----

НАША ТРЫБУНА

Н. Разумоў. Трэба пакласці пачын.	81
Мазур. За актывізацыю партыйных мас.	83
Г. Самусевіч. Больныя стороны машынных товариществ.	85

НА МЯСЦОХ

В. Стасевіч. Аб выніках Аршанскага сакавіковага пленуму АК.	88 ✓
Янка Мялешка. Як жыве і працуе Гарадоцкая партарганізацыя	91
Х-н. Гаспадарчая дапамога бедняце і пытаньне дыферэнцыяцыі вёскі	94 ✓
Б. Шпітальнік. Практыка правядзення рэжыму эканоміі	96

У ЦК КП(б)Б.

Рэзалюцыі Сакратарыяту ЦК.	100
Рэзалюцыі АПА ЦК КП(б)Б.	105

У ЦК КП(б)Б

Што рашыў пленум ЦК КП(б)Б	109
----------------------------	-----

ПАРТЫЙНАЯ ХРОНІКА

У ЦК КП(б)Б.	112
У ЦК КП(б)Б	112
З працы мясцовых партарганізацый.	113

ЦАНА 1 руб. 50 кап.

ПРЫМАЕЦЦА ПАДПІСКА на 1928 г.

НА БЕЛАРУСКУЮ ЧАСОПІСЬ
ЛІТАРАТУРЫ, ПОЛІТЫКІ,
ЭКОНОМІКІ, ГІСТОРЫІ

„ПОЛЫМЯ“

(СЁМЫ ГОД ВЫДААНЬНЯ)

пад рэдакцыяй: З. Жылуновіча, М. Зарэцкага і Я. Ліманаўскага.

У ЧАСОПІСІ ПРЫМАЮЦЬ УДЗЕЛ САМЫЯ ВЫДАТНЫЯ
БЕЛАРУСКІЯ ЛІТАРАТУРНЫЯ І НАВУКОВЫЯ СІЛЫ

У НАСТУПНЫМ 1928 ГОДЗЕ

У СКЛАД СУПРАЧОУНІКАУ „ПОЛЫМЯ“ УВАХОДЗЯЦЬ

Александровіч А., Байноў М., Бяліцкі А., Бандарына З. (Сібір), Білецкі А. проф. (Харкаў), Былаеўскі Н., Быхаўскі Б., Бузук П. проф., Бонч-Асмалоўскі А. (Масква), Барычэўскі Е., Барысёнак С. (Кіеў), Бехэр І. (Бэрлін), Васілеўскі Д., Вольны А., Вольфсон С. проф., Вейскопф Ф. (Чэх-Славакія), В. Ванчура (Чэх-Славакія), Гартны Ц. (Жылуновіч З.), Гарабурда К., Гарэцкі Г., Гарадзенскі Ф. (Нупцэвіч), Грамына М., Гурло А., Грэдынгер М. проф., Герчыкаў І., Глыбоцкі Т., Гора Я. (Чэх-Славакія), Даркевіч П., Дзяржынскі У., Дружыц В. проф., Дудар А., Жарскі П., Жарынаў З. проф., Замошні І. проф., Зарэцкі М., Зімёнка А., Івашын Я., Ігнатоўскі Ус. проф., Імшэньнік Ф., Карнін М., Каліноўскі У., Каган А., Кіпель Я., Колаз Я. (Тарас Гушча), Купала Янка, Кнорын В., Насельяровіч М., Каваль Г., Кіш П. (Бэрлін), Лёсік Яз., Ліманаўскі Я., Лявонны Ю., Ластоўскі В., Ляси Б. (Бэрлін), Лейцен Л. (Латвія), Марук Я., Морнаўка А., Мясешна М., Некрашэвіч С., Нёманскі Я. (Пятровіч), Нікановіч М., Онішэвіч А. (Кіеў), Пачэта У. проф., Пфляумбаум Е., Піотуховіч М. проф., Прышчэпаў З., Панкевіч П., Поль Г. (Бэрлін), Расін А., Рутноўскі Е., Самусь М., Сянькевіч А., Трус П., Фучын Ю. (Чэх-Славакія), Харэвіч А., Харсонскі Х., Цвятлоў Л., Цывікевіч А., Цывікевіч Ів., Чарот М., Шатэрыні М., Шыпіла Ів., Шлюбскі А., Шчакаціхін М. і інш.

ЧАСОПІСЬ „ПОЛЫМЯ“ ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТРЫ МЕСЯЦЫ І КНІЖАК
НА ГОД РАЧУНАМ КОШТІ ПРЭМУУ 12 К. Д. АБАТКА АРКУШОУ

ГАДАВЫЯ ПАДПІШЧЫКІ НА „ПОЛЫМЯ“ НА 1928 г., АТРЫМОЎВАЮЦЬ ПА
ВЫБАРЫ БЯСПЛАТНА ЛІТАРАТУРНЫ ДАДАТАК: АДЗІН КОМПЛЕКТ „ПО-
ЛЫМЯ“ АБО „МАЛАДНЯКА“ ЗА 1926 ГОД, ЦІ 1927 ГОД, АБО ЗАМЕСТ
КОМПЛЕКТАЎ „ПОЛЫМЯ“ ЦІ „МАЛАДНЯКА“ ПЯЦЬ КНІЖАК НА БЕЛА-
РУСКАЙ МОВЕ:

Ем. Яраслаўскага—Жыццё і праца Леніна. Л. Каган—Нацыянальна-вызваленчы
рух на ўсходзе. Кержанцава—3 гісторыі РКП(б). Зборнік „Заходняя Беларусь“
і „Інтэрнэліцы беларускіх паслоў у польскі сойм“

Поўгадавыя падпішчыкі атрымоўваюць у дадатак дзеве з памянёных
вышэй кніжак

ПАДПІШЧЫКІ, ПРЫСЛАЎШЫЯ ПОУНАСЫЦЮ ПЛАТУ, АТРЫМОЎВАЮЦЬ
ДАДАТАК З ПЕРШЫМ ЗАПАТРАБАВАНЬНЕМ

ПАДПІСНАЯ ЦАНА: На год . . . . . 10 руб. — кап.
.. 6 месяцаў . . . . . 5 руб. — кап.
.. 3 месяцы . . . . . 2 руб. 50 кап.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: у рэдакцыі часоп „Полымя“
(Менск, Савецкая 63), у цэнтральнай кнігарні Бел. Дзярж.
Выдавецтва (Менск, вуг. Ленінскай і Савецкай), ва ўсіх
акруговых аддзяленьнях Бел. Дзярж. Выдавецтва, ва ўсіх
паштовых аддзяленьнях і ў канторы падпіскі на газэты
„Правда“ і „Известия“ (Менск, Савецкая 61), у канторы
газэты „Бел. Вёска“ (Менск, Савецкая 63) і яе ўпаўнаважа-
нымі і селькорамі ва ўсіх раёнах БССР.

Кожная акруговая і раённая арганізацыя КПБ,
кожная ячэйка, кожны камуніст і камсамалец

ПАВІНЕН ВЫПІСВАЦЬ І ЧЫТАЦЬ

„БАЛЬШАВІК БЕЛАРУСІ“

Орган ЦК КП(б)Б

У ЧАСОПІСУ НАСТУПНЫЯ АДДЕЛЫ:

- I. Кіруючыя артыкулы па асноўным пытаньням
партыйнай працы. Артыкулы аб гаспа-
дарчым і культурным будаўніцтве. Абмен
вопытамі практыкі партыйнай работы.
- II. Пытаньні партыйнай працы на мясцох, аб Чыр-
вонай арміі і г. д.
- III. Гісторыя партыі
- IV. У ЦК КПБ. У ЦКК КПБ. У ЦК ЛКСМБ.
- V. Крытыка і біяграфія.

— УМОВЫ ПАДПІСКІ: —

II	на 1 месяц —	р. 25 к.	II
	на 3 м-цы —	р. 65 к.	
	на 6 м-цаў —	1 р. 20 к.	
	на 1 год —	2 р. 25 к.	

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА:

ва ўсіх паштова-тэлеграфных канторах і аддзяленьнях БССР

АДРАС РЕДАКЦЫІ: Менск, ЦК КП(б)Б Аддзел друку

Цана 25 кап.

##3H/198468(050)

м.о | Бальшавк
Беларусі
19281.

W1-3

3не

27/XI-515 Перемей

1/3

80000002382473